

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Випуск 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Бойчук Петро Микитович, кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, ректор, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Вовк Мирослава Петрівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна;

Цюняк Оксана Петрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Беспарточна Олена Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філософії, керівник навчально-методичного центру нормативно-правового забезпечення навчального процесу, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;

Бичук Олександр Іванович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри теорії спорту та фізичної культури, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Денисенко Наталія Григорівна, доктор педагогічних наук, декан факультету початкової освіти та фізичної культури, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Дишко Олеся Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Друшляк Марина Григорівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;

Замелюк Марія Іванівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Калитка Світлана Володимирівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичної культури і спорту, Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Крутий Катерина Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського;

Лякішева Анна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Мартинюк Алла Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної та української філології, Луцький національний технічний університет;

Мартинюк Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Марченко Оксана Юріївна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;

Семеног Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри – професор кафедри української мови і літератури, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;

Фаст Ольга Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Красонь Катаржина (Krasoń Katarzyna), prof. dr hab, заступник декана з наукової роботи, Сілезький університет у Катовіце, Польща.

*Ілюстрація на обкладинці – картина із серії «Квіти – радість життя»
луцької художниці Світлани Костукевич (використана за згодою автора).*

Журнал ухвалено до друку Вченою радою

Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

21 лютого 2024 р., протокол № 5

Науковий журнал «Академічні студії. Серія «Педагогіка» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідectvo про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB № 24745-14685P від 05.03.2021)

Фахова реєстрація (категорія «Б»): Наказ МОН України № 735 від 29 червня 2021 року (додаток 4) зі спеціальностей 011 – Освітні, педагогічні науки; 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 017 – Фізична культура і спорт.

Офіційний сайт видання: www.academystudies.volyn.ua/index.php/pedagogy

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення

StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-4758 (Print)

ISSN 2786-4766 (Online)

© Комунальний заклад вищої освіти

«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЩОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

UDC 37.015.3:811.111.1:004.942

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.1>

T. P. GOLUB

PhD, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of English in Technical Direction № 2, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

E-mail: ukraine.golub@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-7757-880X>

O. O. KOVALENKO

Lecturer at the Department of English in Technical Direction № 2,

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

E-mail: olga-kovalenko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-4781-8611>

O. I. NAZARENKO

Lecturer at the Department of English in Technical Direction № 2,

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

E-mail: nazarenkoits@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2560-3815>

L. M. ZHYGZHYTOVA

Lecturer at the Department of English in Technical Direction № 2,

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

E-mail: lmzh.its@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1814-4881>

THE ROLE OF DUOLINGO IN ENGLISH TEACHING AND LEARNING IN HIGHER EDUCATION

The paper examines Duolingo's application in higher education as an English teaching tool, analysing its benefits, limitations, and optimal integration strategies. Duolingo's accessibility, flexibility, and personalized learning approach, facilitated by AI-driven algorithms, offer a tailored educational experience that enhances learner engagement through gamification. Although Duolingo serves as an effective supplemental tool to traditional teaching methods, addressing beginner and intermediate learners' needs, it falls short in providing authentic language practice and meeting academic English requirements. The incorporation of gamification enhances user engagement and motivation, making it a beneficial supplement to traditional teaching methodologies by offering additional practice. By adopting a balanced integration strategy, educators can leverage Duolingo's potential to augment language acquisition and contribute to academic success in higher education settings. The paper outlines several advantages of using Duolingo, including the convenience of learning at one's own pace and location, the tailored learning paths facilitated by AI, and the motivational boost from gamified elements. It also positions Duolingo as a valuable adjunct to conventional academic programs by reinforcing learning. However, it acknowledges certain drawbacks, such as potential deficiencies in authentic language practice, the risk of reduced personal interaction due to technology reliance, and the platform's limited focus on academic language skills. To counter these issues, the paper recommends a blended learning strategy that combines Duolingo with traditional educational practices, the integration of authentic materials for cultural and linguistic competency, and the inclusion of specialized courses for academic English skills. The paper advocates for Duolingo's strategic incorporation into higher education's English teaching frameworks. It suggests that a balanced approach, which combines technological tools with human elements and real-world practice, will amplify Duolingo's benefits, thereby fostering more effective language learning and academic success.

Key words: Duolingo, higher education, artificial intelligence, English teaching, English learning, gamification, blended learning.

Problem statement. Nowadays, information technologies penetrate into all spheres of human activity and development, including the education system. The modern generation iGen, i.e. internet generation, is young people familiar with gadgets from birth, who prefer to communicate online and draw information not from printed, but from digital Internet sources. All modern students have mobile devices at hand and are willing to spend huge amounts of time on multimedia. The presence of a mobile device is, first of all, access to any information, providing high information capacity, stimulating the cognitive activity of students, increasing the visibility of the lesson, the intensity of its implementation, individualization and differentiation.

Traditional forms of education are no longer so interesting and effective for the current generation. There are many up-to-date educational resources and methods of teaching foreign languages that involve the use of information and communication technologies.

Artificial intelligence (AI) has also become an important technological development related to various industries including education. AI in English language teaching offers many opportunities to develop innovative teaching strategies, personalize learning experiences, and optimize language acquisition. The main goal of learning a foreign language is the formation of communicative competence, which implies learning to communicate and the ability to interact interculturally. Achieving the goal when teaching a foreign language depends on the correctly selected and used teaching aids, which are effective if they use all channels of information. Technical teaching aids, including mobile technologies and artificial intelligence, can help solve this problem.

Analysis of recent research and publications. The question of implementing of artificial intelligence and using different applications in language learning is studied during the last years by many researchers. Thus, Zou, Guan, Shao, and Chen (2023), De La Vall and Araya (2023), Mijwil, Abdulrhman, Abttan, Mijwil, and Alkhazraji (2023) state that artificial intelligence tools, such as AI speaking apps and language learning programs, enhance language acquisition by providing personalized learning experiences, improving learning speed, introducing learners to diverse

cultures, as well as simulating human thinking processes and decision-making, contributing significantly to electronic language teaching and e-learning development.

The application Duolingo has shown significant benefits in language learning for higher education students. Studies have highlighted its positive impact on linguistic competence, vocabulary mastery [Peláez-Sánchez], and English learning support [Permatasari]. Hakimantieq, Suherdi, and Gunawan (2022) state that the gamified nature of Duolingo makes it enjoyable and accessible, contributing to students' positive attitudes towards learning. Additionally, according to Apoko, Dunggio, and Chong (2023) its use has led to improved English reading skills among senior high school students. The accessibility and effectiveness of Duolingo as a free language-learning tool have been particularly beneficial in bridging socioeconomic gaps in university settings. Overall, Duolingo's role in higher education language learning is evident through its ability to enhance linguistic skills, vocabulary acquisition, and overall English proficiency among students.

The purpose of the article. According to the students' surveys, many researchers [Permatasari]; [Nita]; [Li] and others identify Duolingo as an application that is considered to be among the most popular and the most frequently used applications for independent and additional learning of English language. It can be customized and can be used on any device for free. The subject of the article is the study of using the possibilities of Duolingo application in English teaching in higher educational institutions as the mean of promoting the formation, development and improvement of phonetic, lexical and grammatical skills, as well as skills for the development of all types of speech activity and a mean of motivating and optimizing this process.

Main material. The task of Duolingo is to help students assimilate and remember the necessary material, and to help teachers to search for and apply new teaching tools. Using interactive materials, exercises and games, it is possible to work with this application both inside and outside the classroom. Duolingo helps students save time, study more efficiently, and work more effectively in groups. Teachers have the opportunity to adapt educational material to the level of knowledge

of students, create their own modules, modify images, audio recordings, carry out hidden control using the Class Progress function and receive a report on who started or finished work, who needs reminders and help, as well as have statistics on where mistakes are made most often, what to pay attention to and go into more detail.

One of the main goals of modern university education is for students to acquire the skills and abilities of independent learning and self-development, and to improve their skills. Mobile technologies are a kind of comprehensive learning tool that can be used by both teachers and students for independent study of a foreign language and for the purpose of professional improvement. The digital transformation in higher education has led to the integration of innovative language learning platforms and one of them is Duolingo.

Duolingo is a popular language learning platform that offers a wide range of language courses to learners worldwide. Utilizing gamified lessons, interactive exercises, and AI-driven feedback, Duolingo provides a personalized and engaging learning experience tailored to individual learners' needs, preferences, and proficiency levels. With its user-friendly interface, accessible platform, and diverse range of language courses, Duolingo has become a go-to resource for language learners across the globe, including those in higher education institutions.

One of the primary benefits of using Duolingo in English teaching in higher education is its accessibility and flexibility. Duolingo offers a flexible and accessible language learning platform that allows learners to study English anytime, anywhere, at their own pace. This flexibility facilitates autonomous and self-directed learning, accommodating learners with diverse needs, schedules, and learning preferences. As a result, Duolingo serves as a convenient and adaptable tool for English language teaching in higher education, supporting learners in integrating language learning into their busy academic and personal lives.

The tasks in Duolingo are offered in increasing order, from simple to complex. The app is based on a methodology that helps in long-term user retention, as well as a curriculum that meets international standards. Lessons are based on real life goals and situations. Such formats help develop communication skills, which is a key point in

teaching a foreign language and its further use in the intercultural space. According to a study conducted by the City University of New York and the University of North Carolina, an average of 34 hours of studying with the Duolingo app is equivalent to an entire semester of language study at a traditional university [Vesselinov]. The use of Duolingo is especially effective for beginner and intermediate levels of learning [Su]; [Ritonga]; [Irzawati].

Learning on Duolingo is based on the translation method: students receive a short sentence that they need to translate into another language. Other types of tasks involve the students entering a text they have heard in English, choosing the correct grammatical variant, or choosing a word from a picture. Each lesson includes 20 questions aimed at introducing new lexical units in connection with grammatical structures, and practicing words and structures already known to the student. The lesson is considered completed if the student answers the questions without making more than three errors. For each lesson completed, students are awarded from 10 to 13 points, depending on the number of mistakes made. Points are also awarded for repeating previously learned lessons. Lessons are grouped 3–10 into skills, united by a lexical or grammatical topic. The skills are arranged in a tree structure; access to more complex tasks is the successful completion of simpler levels, and, accordingly, the successful acquisition and development of simple skills.

Students can exchange private messages and participate in discussions and debates on mini-forums attached to each proposal. Duolingo does not provide any declarative grammatical information; the student must either deduce the grammatical rule independently from repetitions, or learn it in the above mini-forums, in which both other students and native speakers participate. Anyone can join the discussion. The Duolingo website allows students to track not only their progress, but also the success of their groupmates. This scheme also assumed two-way communication: tracking the results of the teacher supervising the learning process by setting the "Follow" parameter for the teacher, as well as those whom the teacher is following (these lists are available to all participants).

Some time after completing a skill, it must be confirmed, since the life of the acquired skill

decreases. The site uses an adaptive methodology to determine the stability of a skill, based on the time it takes to complete tasks, the number of errors and the use of a built-in dictionary, answers to questions in other skills using the same vocabulary, and regularity of classes. The latter is very important: in the case of irregular training, previously successfully completed skills weaken and need to be confirmed in order to discover new skills. After missing a few days of classes, students may find that they need to repeat exercises on several skills. Similarly, an adaptive technique is used when constructing questions for the following skills: they use vocabulary more intensively from those lessons where the user has made more mistakes in the past.

Duolingo utilizes AI-driven algorithms to provide personalized and adaptive English language learning experiences tailored to individual learners' proficiency levels, learning styles, and preferences. By analyzing learners' performance and progress, Duolingo offers customized learning pathways and exercises, ensuring targeted and relevant language practice and instruction. This personalized approach promotes autonomous learning, enhances learner engagement, and optimizes language acquisition and mastery, making Duolingo a valuable asset in English teaching in higher education.

Duolingo's gamified lessons and interactive exercises enhance learner engagement, motivation, and participation in English language learning activities. By incorporating game elements, such as points, levels, and rewards, Duolingo fosters a competitive and enjoyable learning environment, encouraging learners to actively engage with the material and practice their English language skills regularly. This gamified approach promotes active and collaborative learning experiences, making language learning more enjoyable and motivating for learners in higher education settings.

In addition to its primary language courses, Duolingo serves as a valuable supplemental learning tool in English teaching in higher education. By offering additional practice, reinforcement, and support to learners, Duolingo facilitates continuous learning, improvement, and skill development in all language domains (reading, writing, speaking, listening). As a result, Duolingo complements traditional English teaching methodolo-

gies and curricula, providing learners with diverse and comprehensive language learning opportunities and resources.

Despite its numerous benefits, Duolingo's AI-driven exercises and gamified lessons may lack authentic language practice opportunities, potentially limiting learners' exposure to real-world English language use and impacting their communicative competence development and cultural awareness. To address this limitation, educators should supplement Duolingo's curriculum with authentic materials, activities, and interactions, ensuring a balanced and integrated approach to language learning and promoting learners' authentic and communicative competence development.

But still over-reliance on Duolingo and technology in English teaching may lead to reduced human interaction, personalized support, and authentic language practice opportunities, potentially impacting the quality of English language teaching and learning experiences and learners' social, cultural, and communicative competence development. To mitigate this risk, educators should integrate Duolingo strategically into their teaching practices, balancing technology use with face-to-face interactions, personalized support, and authentic language practice opportunities to foster a comprehensive and enriching language learning environment.

Duolingo's general English language courses may not fully address the specific academic English language skills and requirements needed in higher education settings. As a result, Duolingo's effectiveness and relevance in supporting learners' academic success and language proficiency development in academic contexts may be limited. To enhance Duolingo's applicability and effectiveness in English teaching in higher education, educators should supplement Duolingo's curriculum with specialized academic English language courses, materials, and activities, ensuring learners acquire the necessary academic English skills and competencies to succeed in their academic endeavours.

The integration of Duolingo in English teaching in higher educational institutions offers promising opportunities to enhance language learning, facilitate personalized and adaptive learning experiences, and promote learner engagement and motivation. However, addressing the associated challenges and limitations, ensuring a bal-

anced and integrated approach to technology use, and focusing on the development of academic English skills and competencies are crucial to get the full potential of Duolingo and promoting effective, engaging, and personalized English language teaching and learning experiences.

To optimize Duolingo's role and usage in English teaching in, it is advised for teachers to:

- implement a blended learning approach, combining Duolingo's online platform with traditional teaching methods and face-to-face interactions to promote a balanced and comprehensive language learning environment;
- supplement Duolingo's curriculum with authentic materials, activities, and interactions to enhance learners' exposure to real-world English language use, foster authentic and communicative competence development, and promote cultural awareness and intercultural communication skills;
- integrate specialized academic English language courses, materials, and activities into Duolingo's curriculum to address learners' specific academic English language needs, support their academic success, and facilitate their language proficiency development in academic contexts.

Not long ago, IELTS and TOEFL received a convenient and interesting alternative – Duolingo English Test. This is an online English language test that is accepted by more than 4,000 universities around the world. To take it, students don't even need to leave their home, they only need a computer with a stable Internet connection, working speakers, a camera and microphone, and a quiet place where no one will disturb them.

Conclusions. Thus, in the process of researching and integrating artificial intelligence applications in foreign language classes, it is necessary to identify their significant motivational potential. The AI application is an excellent simulator for

learning English and any other foreign language, an aid for teachers and an effective tool for student independent work. Personalized and entertaining learning, individualization, pleasure from regular classes, live communication with native speakers, understanding of the goal, accessibility around the world, various learning methods, constant improvement and bringing acquired skills to automatism through the use of visual, auditory and motor memory contribute to the formation of communicative competence and intercultural interaction, which is the ultimate goal for which students study a foreign language.

Duolingo has emerged as a valuable and accessible language learning platform in English teaching in higher education, offering personalized, adaptive, and engaging learning experiences tailored to individual learners' needs, preferences, and proficiency levels. While Duolingo offers numerous benefits and opportunities to enhance language learning and teaching practices, addressing the associated challenges and limitations, ensuring a balanced and integrated approach to technology use, and focusing on the development of authentic and academic English language skills are crucial to ensuring its effective and responsible integration in English teaching in higher education and promoting successful language acquisition and academic success for learners worldwide.

Though highly beneficial, leveraging Duolingo in the landscape of higher education requires a balanced and thoughtful approach. It is essential to supplement the digital platform with authentic language learning opportunities and specialized materials that meet the nuanced needs of academic English. This dual approach will foster more comprehensive language skills, preparing students not only for academic success but for real-world linguistic challenges as well.

REFERENCES

1. Apoko, T. W., Dunggio, A. A., & Chong, S. L. (2023). The students' perceptions on the use of mobile-assisted language learning through Duolingo in improving vocabulary mastery at the tertiary level. *English Review: Journal of English Education*, 11(1), 17–26. <https://doi.org/10.25134/erjee.v11i1.7069>.
2. De La Vall, R. R. F., & Araya, F. G. (2023). Exploring the benefits and challenges of AI-Language learning tools. *The International Journal of Social Sciences and Humanities Invention*, 10(01), 7569–7576. <https://doi.org/10.18535/ijsshi/v10i01.02>.
3. Hakimantieg, H., Suherdi, D., & Gunawan, W. (2022). Duolingo as a Mobile-Assisted Language Learning: A new supplementary of learning basic English reading for EFL students. *Edukatif*, 4(6), 7548–7558. <https://doi.org/10.31004/edukatif.v4i6.4104>.
4. Irzawati, I. (2023). The integration of Duolingo into EFL learning. *Esteem*, 6(2), 328–337. <https://doi.org/10.31851/esteem.v6i2.12317>.

5. Li, Z., & Bonk, C. J. (2023). Self-directed language learning with Duolingo in an out-of-class context. *Computer Assisted Language Learning*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/09588221.2023.2206874>.
 6. Mijwil, M. M., Abdulrhman, S. H., Abttan, R. A., Mijwil, M. M., & Alkhazraji, A. (2023). Artificial intelligence applications in English language teaching: A short survey. *Asian Journal of Applied Sciences*, 10(6). <https://doi.org/10.24203/ajas.v10i6.7111>.
 7. Nita, S., Sari, E. R. N., Sussolaikah, K., & Risky, S. M. F. (2023). The implementation of Duolingo application to enhance English learning for millennials. *Journal International of Lingua and Technology*, 2(1), 1–9. <https://doi.org/10.55849/jiltech.v2i1.215>.
 8. Peláez-Sánchez, I. C., & Velásquez-Durán, A. (2023). The impact of Duolingo in developing students' linguistic competence: an aspect of communicative language competences. *Educação E Pesquisa*, 49. <https://doi.org/10.1590/s1678-4634202349252467eng>.
 9. Permatasari, D., & Aryani, F. (2023). Duolingo: an enchanting application to learn English for college students. *ELTR Journal*, 7(2), 101–109. <https://doi.org/10.37147/eltr.v7i2.176>.
 10. Ritonga, M., Febriani, S. R., Kustati, M., Khaef, E., Ritonga, A. W., & Yasmar, R. (2022). Duolingo: an Arabic Speaking Skills' learning platform for andragogy education. *Education Research International*, 2022, 1–9. <https://doi.org/10.1155/2022/7090752>.
 11. Su, F., & Zou, D. (2022). Learning English with the mobile language learning application “Duolingo”: the experiences of three working adults at different proficiency levels. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 16(4), 409. <https://doi.org/10.1504/ijmlo.2022.125959>.
 12. Vesselinov, R., & Grego, J. (2012, December). Duolingo effectiveness study: FINAL REPORT. Retrieved from https://theowlapp.health/wp-content/uploads/2022/04/DuolingoReport_Final-1.pdf.
 13. Zou, B., Guan, X., Shao, Y., & Chen, P. (2023). Supporting speaking practice by social Network-Based Interaction in Artificial intelligence (AI)-Assisted language learning. *Sustainability*, 15(4), 2872. <https://doi.org/10.3390/su15042872>.
-

Т. П. ГОЛУБ

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна
Електронна пошта: ukraine.golub@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7757-880X>*

О. О. КОВАЛЕНКО

*викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна
Електронна пошта: olga-kovalenko@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4781-8611>*

О. І. НАЗАРЕНКО

*викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна
Електронна пошта: nazarenkoits@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2560-3815>*

Л. М. ЖИГЖИТОВА

*викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна
Електронна пошта: lmzh.its@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1814-4881>*

РОЛЬ DUOLINGO У ВИКЛАДАННІ ТА ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

У статті розглядається застосування Duolingo у вищій освіті як засобу навчання англійської мови, аналізуються його переваги, обмеження та оптимальні стратегії інтеграції. Доступність, гнучкість і персоналізований підхід до навчання Duolingo, який підтримується алгоритмами на основі штучного інтелекту, пропонують індивідуальний освітній досвід, який покращує залучення учнів через гейміфікацію. Хоча Duolingo є ефективним додатковим інструментом до традиційних методів навчання, задовольняючи потреби студентів, які мають початковий і середній рівні володіння іноземною мовою, він не забезпечує автентичної мовної практики та не відповідає вимогам академічної англійської. Впровадження гейміфікації підвищує залучення та мотивацію користувачів, роблячи його корисним доповненням до традиційних методологій навчання, пропонуючи додаткову практику. Прийнявши збалансовану стратегію інтеграції, викладачі можуть використовувати потенціал Duolingo для покращення вивчення мови у вищих навчальних закладах. У статті описані переваги використання Duolingo, зокрема зручність навчання у власному темпі та в будь-якому місці, адаптовані шляхи навчання за допомогою штучного інтелекту та стимулювання мотивації завдяки гейміфікованим елементам. Це також позиціонує Duolingo як цінне доповнення до звичайних академічних програм, покращуючи навчання. Однак визначені й певні недоліки, такі як недостатня автентична мовна практика, ризик зниження особистої взаємодії через залежність від технологій і обмежена увага платформи до академічних мовних навичок. Щоб протистояти цим проблемам, в статті рекомендується запроваджувати стратегію змішаного навчання, яка поєднує Duolingo з традиційними освітніми практиками, інтеграцію автентичних матеріалів для культурної та мовної компетентності та включення спеціалізованих курсів для академічних навичок англійської мови. Пропонується включення Duolingo в структуру викладання англійської мови у вищій освіті, оскільки збалансований підхід, який поєднує технологічні інструменти з живим спілкуванням і реальною практикою, посилить переваги Duolingo, сприяючи таким чином більш ефективному вивченню мови та академічній успішності.

Ключові слова: Duolingo, вища освіта, штучний інтелект, навчання англійської мови, вивчення англійської мови, гейміфікація, змішане навчання.

УДК 373.3.091.33:5]:004–028.22

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.2>

Г. М. ДАВИДЮК

викладач природничо-математичних дисциплін,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: hdaydyuk@lpc.ukr.education

<http://orcid.org/0000-0001-9910-7673>

Н. В. КАРДАШУК

викладач природничо-математичних дисциплін,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: nkardashuk@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0003-2410-4122>

М. Ф. БОЙЧУК

викладач математики циклової комісії викладачів природничо-математичних дисциплін,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: mboychuk@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0001-8823-8934>

СКРАЙБІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ФАСИЛІТАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

У статті розглядається питання використання одного з методів візуалізації в навчальному процесі, відомого в англійській номенклатурі як «скрайбінг». Визначено перелік вмінь, якими має володіти викладач для успішного застосування цього методу.

Основними перевагами скрайбінгу є: яскравість, лаконічність, інформативність та креативність представлення інформації; візуальне зображення будується паралельно з усним викладом матеріалу; інформація одночасно сприймається слуховою і зоровою системами, тобто відбувається так зване паралельне запам'ятовування, що збільшує відсоток засвоєння матеріалу; структурування таким способом матеріалу дозволяє викладачу подавати інтерактивно об'ємну інформацію.

Метод скрайбінгу можна використовувати на заняттях із різних предметів. Але найбільшої візуалізації можна досягти на навчальних заняттях з природничих дисциплін. Використання скрайбінгу направлено на засвоєння матеріалу в максимально зрозумілому і привабливому форматі з використанням малюнків, аплікацій, картинок, таблиць.

Застосування скрайбінгу можливе на всіх етапах заняття. Найефективнішим він є під час пояснення нової теми. Таким чином можна зацікавити студентів різними графічними образами, які пов'язані з новим навчальним матеріалом.

При організації самостійної роботи із використанням скрайбінг-презентацій можна ефективно спланувати роботу в групах. Як результат такої роботи може бути створений власний груповий проект.

Використання скрайбінгу сприяє підвищенню результативності навчання, розвитку візуального мислення, посилення пізнавального інтересу і самостійності.

Цей метод сприяє розвитку ключових освітніх компетентностей, які дозволяють не тільки опанувати теоретичний матеріал, а і опанувати соціальний досвід, одержувати навички життя і проектної діяльності в сучасному суспільстві.

Ключові слова: візуалізація, скрайбінг, скрайбінг-фасилітація, скрайбінг-презентація, відеоскрайбінг.

Постановлення проблеми. Ключовою умовою входження системи вищої освіти в європейський освітній простір є підвищення якості підготовки студентів. Щоб покращити якість підготовки, потрібний вибір основних технологій, впровадження інноваційних мето-

дів навчання. Щоб мотивувати студентів до навчання, викладач застосовує активні методи, інноваційні технології, які підвищують інтерес до засвоєння матеріалу. Однією з форм таких технологій є візуалізація, яка орієнтована на зорові образи, колір, форму. Найкраще сприй-

мається візуальна інформація тоді, коли студент паралельно слухає матеріал і бачить те саме в малюнках чи картинках. Поширеною технікою візуалізації є скрайбінг.

Мета статті: аналіз науково-педагогічного дискурсу з проблем ефективної візуалізації процесу навчання студентів; розкриття потенціалу та доцільності застосування методу скрайбінгу у процесі навчання фахових молодших бакалаврів.

Аналіз попередніх досліджень. Скрайбінг як предмет дослідження відображали в своїх роботах І. Андрощук, Д. Безуглий, Н. Житньова, Н. Сидорчук, С. Денисенко, Т. Сорока та інші.

Н. Житньова зазначає, що використання технології візуалізації сприяє стимулюванню інтересу, оскільки традиційні навчальні посібники не в повній мірі відповідають вимогам «цифрових абореґенів», які прагнуть встигнути все і відразу та швидко абстрагуються від нецікавих моментів [Житньова].

О. Семеніхіна в своїх працях стверджує, що сам термін «візуалізація» являє собою не лише сприйняття об'єкта через наочний образ, але і сам процес демонстрації інформації, що передбачає не лише відтворення зорового образу, але і його конструювання [Семеніхіна].

Візуалізувати навчальний матеріал, вважає І. Андрощук, дозволяють різноманітні ресурси, адже в сучасної молоді основу «образу світу» складають не стільки поняття, скільки смислові образи, створювані за допомогою візуального мислення. Завдяки використанню нових методів і прийомів візуалізації в роботі із інформацією урок стає насиченим та цікавим для учнів та студентів [Андрощук].

Серед методів візуалізації популярності набирає скрайбінг, для кращого розуміння матеріалу, вважає Д. Безуглий, потрібно одночасно задіювати різні органи чуття: слух і зір [Безуглий].

А. Сидорчук наголошує, що на відміну від класичних аудіовізуальних систем, скрайбінг розвивається в напрямку активного використання технічних засобів (відео-, комп'ютерної техніки) у тому числі для надання динаміки малюнку [Сидорчук].

Л. Онофрійчук розкрив зміст скрайбінгу та розглянув можливості використання різних його видів у закладах вищої освіти [Онофрійчук].

На думку С. Денисенко, «супроводження розповіді рисунками надає аудиторії цілісну картину повідомлення», людина не просто бачить якусь окрему ілюстрацію, а перед нею розгортається цілісний візуальний образ, що відображає повний, завершальний блок інформації... відрисовка образів відбувається безпосередньо у процесі донесення інформації, а це підвищує розуміння, оскільки немає відриву між повідомленням і його візуальним представленням [Денисенко].

Результати та дискусії. Сучасний світ характеризується потужними інформаційними потоками, з яких формується інформаційний простір, де зростає молодь.

Учні та студенти не готові сприймати обсяги матеріалу вербального подання. Основу картини світу такої молоді складають смислові образи за допомогою візуального мислення, а саме здатністю швидкого переключення уваги і до швидкої обробки інформації. У них переважає сприйняття графічної інформації над сприйняттям лінійної і однорідної. Тобто молоді люди значно краще запам'ятовують те, що побачать, ніж те, що почують.

Студентська молодь опановує зміст навчання через різні форми. Провідною формою є лекція, яка не тільки формує у студентів основи знань, але і визначає напрям, зміст і характер усіх інших видів навчальних занять. Викладач повинен володіти знаннями, ефективними прийомами передачі цих знань студентам. Але для найбільш ефективної організації роботи із студентами він повинен особливу увагу приділяти питанню мотивації студентів до навчання.

Щоб мотивувати студентів до навчання, викладачі застосовують активні методи навчання, одним із таких методів є візуалізація.

Термін «візуалізація» означає створення та представлення графічного образу текстової чи математичної інформації, що робить її наочною, а отже, зручнішою для аналізу та осмислення [Електронний ресурс: На урок].

Технологія візуалізації – це система, яка включає комплекс навчальних знань, візуальні способи їхнього представлення, візуально технічні засоби передавання інформації [Житньова]. Викладання навчального матеріалу у поєднанні з візуальною підтримкою робить процес навчання цікавим і нестандартним, а також підвищує мотивацію студентів до навчання.

Процес візуалізації складного матеріалу доступно і просто під час лекції сучасні дослідники окреслюють поняттям «скрайбінг» [Електронний ресурс: скрайбінг].

Скрайбінг (від англ. Scribe – накидати ескізи або малюнки) був винайдений британським художником Ендрю Парком. Це ефект ніби «паралельного» проходження, коли одночасно людина чує і бачить одне і те ж.

В освіту скрайбінг прийшов із бізнес-застосунків, де він застосовувався як ілюстративний супровід виступу доповідача. Американський викладач Пол Богуш перший здогадався використати цей метод у навчальному процесі.

Скрайбінг як явище відоме з дитинства. Адже за допомогою простих малюнків ми передавали побачене, почуте, свої почуття чи настрої. Отже, були, в певній мірі, (в певному сенсі) скрайбери.

Отже, скрайбінг – це процес візуалізації, під час якого замальовка образу складного матеріалу стає простою і доступною і відбувається під час усного пояснення, де слухачі і чують, і бачать одночасно [Онофрійчук]. Тому скрайбінг застосовують як метод сучасної технології, що дає можливість викладати легко і доступно пояснити складний матеріал.

Основними перевагами скрайбінгу є:

- яскравість, лаконічність, інформативність та креативність представлення інформації;
- візуальне зображення будується паралельно з усним викладом матеріалу;
- інформація одночасно сприймається слуховою і зоровою системами, тобто відбувається так зване паралельне запам'ятовування, що збільшує відсоток засвоєння матеріалу;
- можна переглядати декілька разів – малюнки, які пробуджують інтерес і утримують увагу студентів;
- структурування таким способом матеріалу дозволяє викладачу подавати інтерактивно об'ємну інформацію.

Є два види скрайбінгу: фасилітація і відео-скрайбінг. Робота викладача на занятті під час пояснення матеріалу з маркером чи крейдою в руках – це скрайбінг-фасилітація. Відео-скрайбінг – це демонстрація відеороликів.

Відповідно до класифікації за формою залучення наочності виділяють такі різновиди скрайбінгу:

- мальований – схеми і малюнки зроблені від руки;
- аплікаційний – на фон наклеюють готові зображення;
- магнітний – зображення закріплюють на поверхні за допомогою магнітів;
- онлайн-скрайбінг – використання онлайн-програм Pow Toon, Video-Scribe;
- 3D– скрайбінг – об'ємні малюнки, які створюють за допомогою 3D – ручки [На урок: електронний ресурс].

Використання скрайбінгу під час проведення лекції дає можливість виділити такі переваги:

- викладач має змогу значний проміжок часу підтримувати увагу і зацікавленість студентів;
- сприйняття інформації є зручним завдяки яскравим візуальним образам;
- отримані знання ключових понять і термінів є довготривалими;
- візуальні образи допомагають встановити чітку послідовність запам'ятовування і сприяють швидкому пригадуванню фактів;
- час на вивчення нового матеріалу скорочується, якість відтворення зростає;
- завдяки значній роботі по підготовці скрайбінг-презентації професійний рівень викладача зростає [Чехмиструк].

Метод скрайбінгу можна використовувати на заняттях із різних предметів. Але найбільшої візуалізації можна досягти на заняттях природничих дисциплін. Використання скрайбінгу направлене на засвоєння матеріалу в максимально зрозумілому і привабливому форматі з використанням малюнків, аплікацій, картинок, таблиць.

Застосування скрайбінгу можливе на всіх етапах заняття. Найефективнішим він є під час пояснення нової теми. Таким чином можна зацікавити студентів різними графічними образами, які пов'язані з новим навчальним матеріалом.

При організації самостійної роботи із використанням скрайбінг-презентацій можна ефективно спланувати роботу в групах. Як результат такої роботи може бути створений власний груповий проект.

При підготовці до заняття з використанням скрайбінгу важливо, щоб через надмірну кількість образів не загубити головний зміст розповіді. Тому при підготовці до такого заняття потрібно використовувати такі етапи:

- придумати ідею;
- обрати спосіб візуалізації;
- скласти план розповіді і підібрати візуальне відтворення;
- зробити заготовки візуалізації (маркери, наліпки, аплікації тощо).

Висновки. Використання скрайбінгу сприяє підвищенню результативності навчання, розвитку візуального мислення, посилення пізнавального інтересу і самостійності.

Цей метод сприяє розвитку ключових освітніх компетентностей, які дозволяють не тільки опанувати теоретичний матеріал, а і опанувати соціальний досвід одержувати навички життя і проектною діяльності в сучасному суспільстві.

Успіх і ефективність скрайбінгу пояснюється тим, що людський мозок схильний малювати картинки, мислити образами. В перспективі варто ширше застосовувати можливості скрайбінгу при вивченні природознавчих дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук І. В. Андрощук І. П. Скрайбінг-презентація як засіб підвищення ефективності освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 72. № 4. С. 67–80.
2. Безуглий Д. Технології візуалізації навчального матеріалу у фаховій підготовці сучасного вчителя. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 11. С. 48–52.
3. Денисенко С. Сучасні форми візуального представлення інформації і можливості їх використання в інформаційно-освітньому просторі. *Сучасне репродукування: інжиніринг, моделювання мульти– та кросмедійні технології: Матеріали наук.-практ. семінару кафедри репрографії КПІ ім. Сікорського, 24 жовтня 2018 р.* Київ: «Політехніка», 2018. С. 47–50.
4. Дев'ять прийомів візуалізації на уроці. Режим доступу: <http://naurok.com.ua/post/9-priyomiv-vizualizaci-dlua-vikoristannya-na-uroci/>.
5. Житнюва Н. Технології візуалізації в сучасних освітніх трендах. Відкрите освітнє середовище сучасного університету. 2016. № 2. С. 170–178.
6. Метод «скрайбінг» як скрає подання навчального матеріалу [Електронний ресурс]. Журнал «На урок». 2018. Режим доступу до ресурсу: <http://naurok.com.ua/post/metod-scribing-yaskrave-podannua-navchalnogo-materialu>.
7. Огляд сервісів для розробки скрайбінг-презентацій [Електронний ресурс] *Електронний ресурс для вчителів з основ технологій скрайбінгу*. – Режим доступу: <http://sites.google.com/site/ckrajbing-prezentacii/servisi-ckrajbing>.
8. Онофрійчук Л. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладі вищої освіти. *Народна освіта*. 2019. Вип. 1. С. 61–66.
9. Семеніхіна О. Візуалізація як тренд інноваційного розвитку освіти в Україні [текст]. *Інформаційні технології 2017: збірник тез ІУ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, 18 травня 2017 р.* м. Київ /Київський університет ім. Б. Грінченка, 2017. С. 227–229.
10. Сидорчук Н. Скрайбінг: інновації і традиції аудіовізуальної підтримки навчального процесу. *Креативна педагогіка* [методичний журнал]. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. Вип. 11. С. 57–64.
11. Сорока Т. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/article/51806>.
12. Чехмєструк І. Новітні методи візуалізації навчального матеріалу під час підготовки майбутніх педагогів. *Сучасні інформаційні методи навчання в підготовці фахівців*. Збірник наукових статей м. Вінниця. 2018. Вип. 51. С. 388–392.

REFERENCES

1. Androshchuk I. V. Androshchuk I. P. (2019) Skraibinh-prezentatsiia yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti osvithnoho protsesu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Scribing presentation as a means of improving the efficiency of the educational process in general secondary education institutions.. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia [Information Technologies and Learning Tools]. Volume 72. № 4. P. 67–80.
2. Bezuhlyi D. (2016) Tekhnolohii vizualizatsii navchalnogo materialu u fakhovii pidhotovtsi suchasnoho vchytelia [Technologies of visualization of educational material in the professional training of a modern teacher]. Visnyk Cherkaskoho universytetu [Bulletin of Cherkasy University]. № 11. P. 48–52.
3. Denysenko S. (2018) Suchasni formy vizualnogo predstavlennia informatsii i mozhlyvosti yikh vykorystannia v informatsiino-osvitnomu prostori [Modern Forms of Visual Representation of Information and the Possibility of Their Use in the Information and Educational Space] Suchasne reprodrukuvannia: inzhynirynh, modeliuvannia multy– ta krosmediini tekhnolohii: Materialy nauk.-prakt. seminaru kafedry reprohrafii KPI im.. Sikorskoho, 24 zhovtnia 2018 r. [Modern Reproduction: Engineering, Modeling, Multi– and Cross-Media Technologies: Materials of Science-Practice. seminar of

the Department of Reprography of Igor Sikorsky. Kyiv Polytechnic Institute. Sikorsky, October 24, 2018]. Kyiv: Polytechnic, P. 47–50.

4. Deviat pryimiv vizualizatsii na urotsi [Nine Visualization Techniques in the Classroom] Rezhym dostupu: <http://naurok.com.ua/post/9-priyomiv-vizualizaci-dlua-vikoristannya-na-uroci/>.

5. Zhytnova N. (2016) Tekhnolohii vizualizatsii v suchasnykh osvitykh trendakh. [Visualization Technologies in Modern Educational Trends] Vidkryte osvitynie seredovyshe suchasnoho universytetu. [Open educational environment of a modern university]. № 2. P. 170–178.

6. Metod «skraibinh» yaskrave podannia navchalnoho materialu [The «scribing» method: a vivid presentation of educational material] [Elektronnyi resurs]. [Magazine «To the lesson». 2018. Mode of access to the resource: <http://naurok.som.ua/post/metod-scribing-yaskrave-podannua-navchalnogo-materialu>.

7. Ohliad servisiv dlia rozrobky skraibinh-prezentatsii [Elektronnyi resurs]. [Overview of services for developing scribing presentations]. Elektronnyi resurs dlia vchyteliv z osnov tekhnolohii skraibinh. An electronic resource for teachers on the basics of scribing technologies. Mode of access: <http://sites.google.com/site/ckrajbing-prezentacii/servisi-ckrajbing>.

8. Onofriichuk L. (2019) Skraibinh yak suchasna forma vizualizatsii navchalnoho materialu v zakladi vyshchoi osvity [Scribing as a modern form of visualization of educational material in a higher education institution]. Narodna osvita. [Public education]. Issue. 1, pp. 61–66.

9. Semenikhina O. (2017) Vizualizatsiia yak trend innovatsiinoho rozvytku osvity v Ukraini/ [Visualization as a trend of innovative development of education in Ukraine [text]. Informatsiini tekhnolohii. 2017: zbirnyk tez IU Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh naukivtsiv, 18 travnia 2017 r. m. Kyiv/Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka, 2017. [Information Technologies 2017: Collection of Abstracts of the IU All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Scientists, May 18, 2017, Kyiv / Kyiv University. B. Grinchenko]. pp. 227–229.

10. Sydorchuk N. (2016) Skraibinh: innovatsii i tradytsii audiovizualnoi pidtrymky navchalnoho protsesu. [Scribing: innovations and traditions of audiovisual support of the educational process]. Kreatyvna pedahohika [metodychnyi zhurnal]. Akademiia mizhnarodnoho spivrobitnytstva z kreatyvnoi pedahohiky «Polissia». [Creative Pedagogy [Methodical Journal]. Academy of International Cooperation in Creative Pedagogy «Polissia»]. Zhytomyr, Vyp. 11, pp. 57–64.

11. Soroka T. Skraibinh yak suchasna forma vizualizatsii navchalnoho materialu. [Elektronnyi resurs]. [Scribing as a modern form of visualization of educational material. [Electronic resource]. Access Mode <http://journal.osnova.som.ua/article/51806>.

12. Chekhmestruk I. (2018) Novitni metody vizualizatsii navchalnoho materialu pid chas pidhotovky maibutnikh pedahohiv. [The latest methods of visualization of educational material in the preparation of future teachers] Suchasni informatsiini metody navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv/ Zbirnyk naukovykh statei. [Modern information methods of teaching in the training of specialists. Collection of scientific articles m. Vinnytsia. Issue. 51, pp. 388–392.

H. M. DAVYDIUK

*Lecturer of Chemistry, Municipal Higher Educational Institution
“Lutsk Pedagogical College” of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: hdavydyuk@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0001-9910-7673>*

N. V. KARDASHUK

*Lecturer of Biology,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: nkardashuk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0003-2410-4122>*

M. F. BOYCHUK

*Lecturer of Mathematics,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: mboychuk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0001-8823-8934>*

**SCRIBING AS THE INNOVATIVE METHOD OF VISUALIZING AND FACILITATING
THE LEARNING PROCESS OF PROFESSIONAL JUNIOR BACHELORS**

The article considers the issue of using one of the visualization methods in the educational process, known in the English nomenclature as «scribing». The list of skills that a teacher must possess for the successful application of this method is defined.

The main advantages of scribing are brightness, conciseness, informativeness, and creativity of information presentation; the visual image is built in parallel with the oral presentation of the material; the auditory and visual systems simultaneously perceive information, that is, the so-called parallel memorization occurs, which increases the percentage of learning the material; structuring the material in this way allows the teacher to present extensive information interactively.

The scribing method can be used in classes on various subjects. However, the greatest visualization can be achieved in educational classes in natural sciences. The use of scribing is aimed at learning the material in the most understandable and attractive format using drawings, applications, pictures, and tables.

The use of scribing is possible at all stages of the lesson. It is most effective when explaining a new topic. In this way, students can be interested in various graphic images that are related to the new educational material.

When organizing independent work using scribing presentations, you can effectively plan work in groups. As a result of such work, one's group project can be created.

The use of scribing helps to increase the effectiveness of learning, the development of visual thinking, the strengthening of cognitive interest and independence.

This method contributes to the development of key educational competencies that allow not only to master theoretical material but also to master social experience, and to acquire life skills and project activities in modern society.

Key words: visualization, scribing, scribing facilitation, scribing presentation, video scribing.

УДК 811

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.3>**Л. О. ДОЛОЖЕВСЬКА***викладач кафедри іноземної та української філології,**Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна**Електронна пошта: gromovalyudmilka@gmail.com**<http://orcid.org/0009-0006-0380-4217>*

НОВІТНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття розглядає сучасні тенденції у сфері навчання та комунікації, зосереджуючись на новаторських підходах та стратегіях у вивченні іноземних мов. Шляхом аналізу досліджень українських та зарубіжних вчених та практичного досвіду автор висвітлює ефективні методи використання технологій, активного залучення здобувачів знань до вивчення іноземних мов та оптимізації процесу навчання. Зокрема, зупиняється на використанні Інтернету і медіа в навчальному процесі, використанні штучного інтелекту і віртуальної реальності та методу блокчейн. Автор відзначає, що інтеграція Інтернету та медіа в мовне навчання може бути ефективним способом підвищити зацікавленість здобувачів знань, забезпечити доступ до різноманітних джерел інформації та навчальних ресурсів, зробити процес навчання доступним для здобувачів знань з різними можливостями. Стаття спрямована на ідентифікацію ключових аспектів, що впливають на якість і мотивацію до навчання та сприяють покращенню комунікаційних навичок учасників освітнього процесу. Також відмічається, що технологічні інструменти для покращення мовної комунікації можуть бути корисними для розвитку навичок мовлення при вивченні іноземних мов, а також спілкуванні в мережі. Автор розглядає недоліки та переваги використання новітніх технологій, включно з індивідуалізацією та інклюзивним підходом до навчання, захистом даних та доступом до технічних засобів, а також робить прогноз щодо їх подальшого розвитку у сфері освіти, а також надає ряд рекомендацій учасникам освітнього процесу щодо впровадження новітніх технологій в навчальних закладах. В кінці статті автор вказує на те, що здобутки та напрямки в розвитку новітніх технологій допомагають усім учасникам освітнього процесу створювати та використовувати більш ефективні, інноваційні та доступні методи навчання для здобувачів знань у всьому світі.

Ключові слова: новітні технології, штучний інтелект, віртуальна реальність, онлайн-освіта, онлайн-ресурси, медіа-ресурси.

Постановлення проблеми. Сучасний світ не можна уявити без використання інноваційних технологій та методик. Технології ввійшли в усі галузі економіки і вплинули не тільки на промислові сектори, а й на повсякденне життя. З розвитком технологій виникла потреба у зміні підходів до викладання предметів.

Інновації вплинули на всі рівні освітнього процесу. Проте, важливо розуміти, що правильне використання та поєднання інноваційних методів з традиційними є стратегічно важливим та вирішальним у процесі навчання. Проведення досліджень в цьому напрямку дає можливість працівникам освітнього сектора зрозуміти як можна використовувати інноваційні методи, які з них є найбільш ефективними та як покращити результативність навчання за допомогою новаторських підходів до навчання.

Однак, застосування новітніх підходів спричинило низку проблем та викликів в освітньому процесі. Освіта розвивається досить повільно

і є консервативною галуззю. Здобувачі знань фактично мають у доступі потужні інструменти для отримання знань, що може поставити під сумнів доцільність викладацької діяльності, якщо освітяни не намагатимуться змінити підходи до викладання – надання знань повинно змінитися на формування компетенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В галузі новітніх технологій у навчанні працюють вчені з різних наукових дисциплін, включаючи інформаційні технології, педагогіку, психологію, соціологію та багато інших. Зокрема, Джон Гетті, відомий новозеландський педагог та дослідник якості навчання, досліджує вплив різних методів навчання на успішність учнів. Його робота орієнтована на вдосконалення педагогічних практик і використання новітніх технологій у цьому процесі [Hattie]. Андерс Еріксон, відомий психолог, досліджував питання ефективного навчання та розвитку експертної майстерності. Його дослідження важливі для

розуміння, як новітні технології можуть сприяти оптимальному навчанню та розвитку навичок. Чарльз Фадель, американський вчений, займається дослідженням зв'язку штучного інтелекту з навчанням та робить прогнози щодо навичок, які в майбутньому можуть знадобитися випускникам освітніх закладів [Такер]. Серед українських науковців можна назвати Анну-Марію Богосвятську, яка вивчає впровадження інноваційних підходів та розвиток цифрової компетенції вчителів. Дмитро Чопа вивчає застосування інформаційних технологій для підвищення якості вивчення дисциплін.

Мета статті. Метою статті є огляд деяких новітніх технологій, зокрема, інтернету та медіа в освітньому процесі, опис ключових технологій та розгляд їх недоліків і переваг, прогнозування їх подальшого розвитку та впливу на освітній процес, розробка рекомендацій щодо можливої адаптації до швидкого розвитку технологій.

Результати та дискусії. В останні роки, зокрема з поширенням дистанційної освіти під час карантинних обмежень та з початком повномасштабного вторгнення, збільшилася частка використання інтернету та медіа при вивченні мов. Така інтеграція може стати ефективним способом підвищити зацікавленість здобувачів освіти до вивчення мов, забезпечити доступ до різноманітних джерел інформації та навчальних ресурсів.

У цьому контексті важливими є поняття медіаосвіти та медіаграмотності. Медіаосвіта – це частина освітнього процесу, яка спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою масмедіа, включаючи як традиційні, так і медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій¹. Водночас медіаграмотність є результатом медіаосвіти, хоча багато хто вважає ці поняття тотожними.

У сучасному світі масмедіа перестали бути лише джерелом інформації і виконують багато функцій. Вони виховують, навчають, формують світогляд, тому є важливим інструментом для освіти.

Викладачі можуть використовувати різні способи і підходи до застосування інтернету та медіа в процесі навчання. Наприклад, на

заняттях можна використовувати відеоролики, пісні, подкасти та інші медіа-ресурси на мові, яку вивчають, що допоможе здобувачам знань поліпшити навички аудіювання, розуміння мови та навіть навчити їх відтворювати автентичний акцент та вимову.

Іншим ефективним методом є використання онлайн-ресурсів, таких як мовні додатки, інтерактивні вправи та веб-сайти для вивчення мови, що може зробити процес навчання більш захоплюючим та доступним. Залучення здобувачів знань до спілкування в мережі з носіями мови або іншими здобувачами знань може покращити їхні комунікативні навички та розуміння культурних особливостей різних націй.

Використання веб-сторінок, сайтів новин, блогів та інших веб-ресурсів на мові, яку вивчають, може допомогти здобувачам покращити свої навички читання та розуміння письмової мови. Для покращення навичок письма та монологічного мовлення можна запропонувати створення проектів, що передбачають використання Інтернету та медіа, таких як створення власного блогу, відеоблогу чи подкасту, а це, зі свого боку, допоможе залучити учнів до активного використання мови в автентичних ситуаціях.

Різні відеохостинги пропонують свої послуги з розміщення відеоматеріалів, які також можна використовувати у процесі навчання. Наприклад, YouTube пропонує вивчення іноземної мови за допомогою різноманітних каналів. Так, для вивчення англійської мови можна відмітити такі канали як "English with Lucy" або "Rachel's English". Тут постійно оновлюється контент, уроки проводять носії мови в доступній і цікавій формі.

Перегляд фільмів та серіалів цільовою мовою є ефективним способом вивчення мови та її вдосконалення не лише для здобувачів освіти, а й для педагогічних та науково-педагогічних працівників, адже цей ресурс є джерелом розмовної лексики, сленгів та жаргонів. На початкових етапах вивчення мови можна використовувати субтитри, проте вони мають і небажаний вплив, адже людина звикає читати діалоги і не звертає увагу на мовлення. Для послаблення такого ефекту доцільно використовувати субтитри зі запізненням, коли текст можна прочитати на 15–20 секунд пізніше ніж

¹ Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

прозвучали репліки персонажів. Для здобувачів просунутого рівня варто відмовитися від субтитрів взагалі, намагаючись здогадуватися значення нових невідомих слів з контексту.

Для вивчення мови у своєму темпі та в зручний для здобувачів знань час використання додатків, таких як Duolingo або Babbel є досить результативним, хоча й мають низку недоліків. Застосування мобільних додатків, окрім вивчення слів та виразів, дозволяє використати додаткові функції, такі як відстеження прогресу та ігрові елементи. Можна використовувати платформи для обміну мовним досвідом, як от iTalki або ConversationExchange, для знаходження партнерів у спілкуванні.

За допомогою різних онлайн-ресурсів та відеоматеріалів можна проводити віртуальні екскурсії до країн, мову яких ви вивчаєте. Це стимулює інтерес здобувачів знань до вивчення цільової мови та розвиває їх мовні навички.

За кілька останніх років в наше життя стрімко ввірвалися технології штучного інтелекту (ШІ), значно розширивши можливості навчання. Системи ШІ здатні аналізувати дані про кожного здобувача знань, його успішність, темп навчання та інші параметри, щоб надавати персоналізовані матеріали та завдання, які відповідають потребам кожного [Кадемія, Візнюк, Поліщук, Долинний]. Використання ШІ для аналізу даних може допомогти закладам освіти зрозуміти, які методи навчання ефективніші, які проблеми виникають у всіх учасників навчального процесу, і як ці проблеми можна розв'язати. Системи з ШІ можуть автоматично оцінювати завдання, тести та проекти, звільняючи викладачів від частини рутинної роботи та надаючи більше часу для індивідуальної роботи зі здобувачами.

Розробка інтерактивних навчальних матеріалів з використанням технологій штучного інтелекту може зробити навчання більш цікавим та залучати учнів до активного навчання. ШІ може допомогти у створенні інструментів та матеріалів, що легше доступні для здобувачів з різними видами навчальних потреб та обмеженнями.

ШІ може стати важливим помічником в управлінні ресурсами, розкладами, фінансами та іншими аспектами, що допоможе оптимізувати роботу навчальних закладів.

Ці способи використання ШІ можуть значно полегшити та покращити процес навчання і навчальні результати. Однак важливо пам'ятати про етичність та конфіденційність даних, а також про необхідність забезпечення того, щоб технології були доступні всім учасникам освітнього процесу.

Окремим пунктом варто відзначити віртуальну реальність, адже вона дає безліч можливостей для здобувачів освіти вдосконалити свої навички. У цьому аспекті можна відокремити іммерсивність навчання². Здобувачі можуть поглиблено зануритися у мовне середовище, де кожен елемент віртуального світу є стимулом для навчання. Наприклад, вони можуть взаємодіяти з віртуальними персонажами, які спілкуються лише мовою, що вивчається. Віртуальна реальність дозволяє створювати симуляції повсякденних ситуацій, таких як відвідування кафе, магазину або навіть інших країн.

Окрім того, віртуальна реальність дозволяє налаштовувати навчальний досвід для кожного здобувача знань. Вони мають можливість вивчати мову в темпі, який відповідає їх потребам та рівню володіння. Викладачі можуть проводити віртуальні заняття та тренування, де здобувачі мають спроможні спілкуватися між собою або з викладачем у віртуальному класі. Ще одним важливим фактором є можливість служити інструментом для оцінки вмінь здобувачів, відстежуючи їх дії та відповіді у віртуальному середовищі, щоб викладачі мали змогу забезпечити зворотний зв'язок та підказки.

Віртуальне навчання може бути доступним з будь-якого місця, де є доступ до відповідного обладнання, що полегшує навчання для учнів з різними географічними та фізичними обмеженнями.

Ще одним недостатньо вивченим засобом є блокчейн. Блокчейн – це розподілена база даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), який постійно довшає³. Звичайно, така база широко використовується в економіці, зокрема, вона є основою створення першої криптовалюти, проте, застосування принципів баз даних можна ефективно використовувати й в освіті.

² Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/virtual-reality>

³ Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>

Блокчейн може служити основою для розробки децентралізованих платформ навчального контенту, де викладачі та здобувачі знань можуть створювати, публікувати та спільно використовувати навчальний матеріал без посередництва централізованих платформ. Також така база може стати основою для розробки розподілених систем навчання, де учасники навчального процесу з різних частин світу можуть спільно працювати над проектами, ділитися знаннями та отримувати винагороду за свої зусилля.

Блокчейн може бути використаний для створення безпечної системи автентифікації здобувачів знань. Кожен з них отримує унікальний цифровий ідентифікатор, який зберігається на блокчейні, що дозволяє навчальним закладам перевіряти і підтверджувати їх статус та досягнення. Блокчейн може забезпечити безпечне зберігання академічних даних, таких як оцінки, дипломи та сертифікати. Це убезпечує від підробки або зміни академічних даних, а також дозволить роботодавцям швидше перевіряти кваліфікації кандидатів.

За допомогою блокчейну доцільно впроваджувати концепцію мікро-дипломів та сертифікатів. Здобувачі знань можуть отримувати сертифікати за невеликі досягнення чи навіть окремі навички, які можуть бути підтверджені і збережені в безпечному та недоступному для змін форматі. Блокчейн може також використовуватися для спрощення фінансових транзакцій у сфері освіти, таких як оплата навчання, виплата стипендій та для інших фінансових операцій між здобувачами знань, навчальними закладами та спонсорами чи надавачами грантів.

Використання новітніх технологій у навчанні має безліч переваг, які сприяють покращенню якості освіти та збагачують навчальний процес. Вони дають змогу забезпечити різні форми навчання в он- чи офлайн форматах, адже надають можливість створювати індивідуальні навчальні програми, враховуючи потреби та рівень знань кожного здобувача знань.

Однією з переваг є індивідуальний підхід до здобувачів знань. Новітні технології дозволяють викладачам швидко оцінювати рівень засвоєння матеріалу та надавати учасникам навчального процесу зворотний зв'язок, що дозволяє вчасно виявляти проблемні моменти

та коригувати навчальний процес. Інтернет та мобільні технології роблять освіту доступною для широкого кола людей, незалежно від їх місця проживання чи соціального статусу. Використання адаптивних технологій та індивідуалізованих програм допомагає забезпечити ефективно засвоєння матеріалу та досягнення навчальних цілей.

Крім того, новітні технології це, безперечно, хороша нагода підвищити інтерес та мотивацію до вивчення предметів. Інтерактивність, ігровий підхід та можливість використання різних мультимедійних ресурсів роблять навчання цікавішим і привабливішим для здобувачів знань. Інтерактивні вправи, симуляції та віртуальні лабораторії дозволяють їм відчувати себе активними учасниками навчального процесу та отримувати практичні навички у реальному чи контрольованому середовищі. Використання онлайн-платформ, форумів та соціальних мереж створює можливості для активної співпраці та обміну ідеями між учасниками навчального процесу.

Тож, використання новітніх технологій може значно покращити процес навчання, є більш наочним і підвищує мотивацію до вивчення навчальних дисциплін. Однак, не можна не згадати і про недоліки та перешкоди, з якими стикаються як викладачі, так і здобувачі знань.

Одним з перших недоліків можна назвати технічні проблеми. В реаліях сьогодення, коли через постійні бомбардування існують перебої з живленням, важко спрогнозувати наскільки вдалим буде заняття. Окрім того, нестійке Інтернет-з'єднання, несправність обладнання або програмного забезпечення здатні призвести до затримок у навчальному процесі та негативно вплинути на ефективність навчання. Недостатня сумісність між різними програмами та платформами може ускладнити інтеграцію новітніх технологій у навчальний процес. У деяких регіонах чи навчальних закладах може бути обмежений доступ до сучасних технологій через відсутність необхідного обладнання або доступу до Інтернету.

До недоліків можна віднести надмірну категоричність програмного забезпечення. Якщо відповідь не передбачається, то вона автоматично вважається неправильною. Наприклад, слово написане з великої літери, а не з малої чи

не враховані всі можливі синоніми. Окрім того, якщо дані введені неправильно програма може спричинити збій в роботі. До того ж, часто такі програми не розраховані на врахування попередніх результатів та досягнень здобувачів освіти.

Надмірне використання технологій може відволікати здобувачів освіти від навчального процесу та призвести до втрати уваги на занятті. Більше того, велика кількість гаджетів веде до посилення залежності від технологій, яка в свою чергу може призвести до втрати навичок учнів у ручному письмі, розвитку здатності до креативного мислення та розв'язання проблем без використання технологій.

Використання технологій не дає викладачам повною мірою здійснювати належний контроль над виконанням завдань. Недостатність контролю з боку викладачів може призвести до зловживання технологіями, наприклад, використанням мобільних телефонів у класі для неосвітніх цілей.

Ще одним важливим чинником є недостатня або надмірна допомога як з боку викладача, так і зі сторони електронної системи. Викладачі часто покладаються на програму і не вважають за потрібне додатково пояснити завдання чи перевірити його розуміння. А система, зі свого боку, або дає узагальнені пояснення, що робить проблемним знаходження правильної відповіді, або ж робить пояснення дуже простими і здобувачам знань пошук відповіді є очевидним і тривіальним.

До того ж, варто зважати на приватність і безпеку учасників освітнього процесу в мережі. Використання технологій часто вимагає зберігання особистої інформації викладачів і здобувачів знань, що може стати об'єктом порушення приватності та безпеки даних. Збереження конфіденційності освітніх даних та захист від кібератак може бути складним завданням, що перешкоджає впровадженню технологій.

Великі витрати на придбання та підтримку новітніх технологій можуть бути недосяжними для багатьох навчальних закладів. До того ж, не всі учні можуть мати однаковий рівень доступу до сучасних технологій, що може призвести до зростання нерівності в освіті.

Брак кваліфікованих кадрів, які можуть ефективно використовувати новітні технології в навчальному процесі, може ускладнити їх

впровадження. Деякі культурні чи інституційні чинники можуть перешкоджати прийняттю технологій у навчальному середовищі через відсутність підтримки адміністрації, опір з боку учасників навчального процесу.

Враховуючи ці недоліки, важливо збалансувати використання новітніх технологій у навчанні з традиційними методами, а також розвивати стратегії для мінімізації їх негативного впливу.

Оскільки новітні технології мають безліч як переваг, так і недоліків, а освітня галузь постійно змінюється і розвивається відповідно до потреб суспільства, важко спрогнозувати їх подальший розвиток. Однак можна виділити деякі можливі напрями розвитку.

Безперечно, уявити освітній процес майбутнього без інтеграції штучного інтелекту і аналітики даних неможливо. Штучний інтелект буде широко використовуватися для розробки персоналізованих навчальних програм, автоматизації процесів оцінювання та забезпечення індивідуалізованого навчання.

У навчальний процес буде інтегруватися віртуальна реальність у навчальні програми для створення іммерсивних навчальних середовищ та інтерактивних уроків. Зросте частка гейміфікації. Впровадження елементів гри в навчальний процес підвищує мотивацію здобувачів знань та покращує результати навчання. Розробка нових інтерактивних платформ, додатків та відеоуроків покращить навчальний процес та залучення здобувачів.

Звичайно, буде розвиватися онлайн-освіта та дистанційне навчання. Зростання популярності онлайн-курсів, відкритих онлайн-курсів (MOOCs), вебінарів та інших форм дистанційного навчання призведе до значної конкуренції в освітній галузі.

Новітні технології зможуть забезпечити доступність та інклюзивність освіти. Розвиток технологій для підтримки осіб з обмеженими можливостями та забезпечення доступу до якісної освіти для всіх верств суспільства зробить навчальний процес більш продуктивним і важливим.

Тому, хоча точний прогноз можливостей розвитку новітніх технологій у навчанні складно зробити, важливо пам'ятати, що ці технології будуть невід'ємною частиною освітнього про-

цесу у майбутньому і будуть надавати нові можливості для покращення навчання та розвитку здобувачів знань.

Адаптація учасників освітнього процесу до швидкого розвитку новітніх технологій є дуже важливою. Тому, викладачам та здобувачам знань важливо постійно вдосконалювати свої навички з використання новітніх технологій. Вони можуть відвідувати курси, семінари, вебінари та самостійно вивчати нові інструменти та програми.

Освітнім закладам варто створювати атмосферу, яка сприяє відкритості до нових ідей та інновацій. Це може включати створення пілотних проектів з впровадження новітніх технологій та надання підтримки викладачам та здобувачам знань, які бажають експериментувати з новими методами. Учасники освітнього процесу можуть співпрацювати між собою, обмінюючись досвідом та кращими практиками з використання технологій у навчанні. Освітнім закладам доцільно організовувати групи обміну досвідом та інші ініціативи для спільного вивчення та розвитку. Важливо розвивати гнучкі підходи до навчання, які дозволяють усім швидко адаптуватися до змінних умов. Це може включати використання гнучких розкладів, онлайн-ресурсів та інших інструментів, які сприяють навчанню на відстані. Окрім того, вони повинні сприяти інноваціям та дослідженням у галузі використання технологій в навчанні. Це може включати підтримку дослідницьких проектів та надання ресурсів для розробки нових підходів та інструментів.

Адаптація до швидкого розвитку технологій вимагає від вчителів, студентів та освітніх закладів гнучкості, відкритості та постійної

готовності до вдосконалення. Постійне оновлення навичок та співпраця можуть допомогти у забезпеченні успішного впровадження новітніх технологій у навчання.

Висновки. Використання новітніх технологій у навчанні є постійним і прогресуючим процесом, який пропонує безліч можливостей для покращення освітнього процесу. Використання алгоритмів машинного навчання для створення персоналізованих навчальних матеріалів, автоматизації оцінювання, підтримки здобувачів знань у процесі навчання та прогнозування їх успішності спрощують та прискорюють процес підготовки до занять.

Створення іммерсивних навчальних середовищ, в яких студенти можуть взаємодіяти з віртуальними об'єктами та сценаріями, допомагає у глибокому засвоєнні матеріалу. Використання елементів гри у навчальних процесах для стимулювання мотивації, підвищує зацікавленість здобувачів знань та залучення їх до активного навчання. Розробка навчальних додатків та онлайн-платформ і надають учасникам освітнього процесу доступ до навчального контенту в будь-який час та з будь-якого пристрою.

Використання аналізу даних для виявлення успішних зразків навчання, допомагає ідентифікувати проблемні ситуації та підвищити ефективність навчального процесу. Створення навчальних програм, які враховують індивідуальні потреби, інтереси та рівень знань кожного здобувача знань, має важливе значення для успішного навчального процесу. Розвиток спільних платформ та інструментів, сприяють співпраці, обміну досвідом та доступу до навчальних ресурсів для широкого кола користувачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марк Такер: Чарльз Фадель про те, що студенти повинні знати та вміти робити. Вид: Освітній тиждень. 25 лютого 2016 року.
2. Кадемія М., Візніук І., Поліщук А., Долинний С. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови здобувачами освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. 220 с.
3. Hattie, J. (2008). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. NY: Routledge. p. 392.

REFERENCES

1. Mark Tucker: Charles Fadel on what students should know and be able to do. Publ: Educational week. February 25, 2016.
2. Kademiya M., Vizniuk I., Polishchuk A., and Dolynnyi S. (2022). "The use of artificial intelligence in learning a foreign language by students of education." In *Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems: A Collection of Scientific Works* (Issue 63, pp. 220). Vinnytsia: Druk Plus LLC.
3. Hattie, J. (2008). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. NY: Routledge. p. 392.

L. O. DOLOZHEVSKA

Lecturer at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

E-mail: gromovalyudmilka@gmail.com

<http://orcid.org/0009-0006-0380-4217>

THE INNOVATIVE APPROACHES IN THE ORGANIZATION OF EDUCATION AND LANGUAGE COMMUNICATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

The article delves into contemporary trends in education and communication, with a focus on innovative approaches and strategies in foreign language learning. Drawing from research by Ukrainian and foreign scholars, as well as practical experience, the author highlights effective methods of utilizing technology to actively engage students in foreign language learning and optimize the learning process. Emphasis is placed on leveraging the Internet and media, artificial intelligence, virtual reality, and blockchain methodology. The author suggests that integrating the Internet and media into language learning can effectively increase student interest, provide access to various sources of information and educational resources, and make learning more accessible to individuals with diverse capabilities. The article aims to identify key aspects affecting the quality and motivation for learning, contributing to the improvement of communication skills in educational processes. It is also noted that technological tools for enhancing language communication can be beneficial for developing speaking skills and online communication. The author discusses the advantages and disadvantages of modern technologies, including individualization and inclusive approaches to learning, data protection, and access to technical resources. Furthermore, the article provides predictions regarding the further development of modern technologies in education and offers recommendations for implementing them in educational institutions. In conclusion, the author emphasizes that advances in modern technologies help create more effective, innovative, and accessible teaching methods for students worldwide.

Key words: innovative technologies, artificial intelligence, virtual reality, online education, online resources, media resources.

УДК 811

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.4>

М. І. ДУДАЙ

викладач першої категорії,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна,

аспірант,

Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Електронна пошта: dudai_mssha@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9996-5336>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті здійснено аналіз понять «євроінтеграція», «євроінтеграція у вищій освіті», «модернізація», «модернізація підготовки фахівців у вищій освіті», «модернізація підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво)» їхні основні якісні характеристики, що дозволяють чітко їх ідентифікувати, маркувати, розрізняти й усвідомлювати підпорядкування, взаємозалежність і взаємозумовленість. Проаналізовано вітчизняні наукові джерела з проблеми підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво) та визначено напрями дослідження, які у них відображено, зокрема: формування професійно-значущих компетенцій учителів музики; формування спеціалізованих (профільних) музичних умінь; персоніфікація підготовки учителів музики; виховання засобами музичного мистецтва; якість музично-педагогічної освіти. Визначено, що до пріоритетних напрямів модернізації професійної підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво) у контексті євроінтеграції можна віднести: функціонування цілісної системи оцінювання якості освіти; модернізацію змісту освіти, оновлення освітніх програм; психологічна підтримка учасників освітнього процесу; підвищення інституційної спроможності закладів вищої освіти та можливості проведення наукових досліджень світового рівня, що сприятиме активному входженню України в ЄС.

Ключові слова: модернізація, музичне мистецтво, професійна підготовка, підготовка бакалаврів, євроінтеграція.

Поставлення проблеми. Парадигма освітньої політики в Україні помітно змінилася, що є віддзеркаленням воєнних реалій та зумовлених ними суспільно-політичних та економічних трансформацій. Зміцнення євроінтеграційного вектору розвитку як відповідь на екзистенційну загрозу українській державі увиразнює нагальність докорінних системних змін задля нової якості освіти. Стратегічними пріоритетами розвитку систем освіти і науки до повномасштабної війни з російською федерацією були: розвиток інклюзивного, інноваційного та освіченого суспільства, в якому громадяни мають рівні права та можливості для розвитку свого таланту впродовж життя; збільшення частки наукоємності ВВП, підвищення рівня комерціалізації розробок та результатів досліджень, повноправна інтеграція до Європейського дослідницького простору [Проект плану відновлення України].

Євроінтеграційний контекст є наскрізним для відновлення усіх сфер українського суспільства; не винятком є і сфера культури.

Дозволимо стверджувати, що інтеграція культурологічної компоненти в освіту і науку може і повинна стати своєрідним запобіжником щодо намагань російської федерації знищити українську державність та національну ідентичність, знецінити нашу культуру. Вочевидь, що «розвиток освіти, з фокусом на основні компетентності та інновації», має поєднуватися (у політиці, змісті, підходах та технологіях) із розвитком «екосистеми для культури, пам'яті, спадщини та креативних індустрій з акцентом на самобутність, мистецтво, художню освіту» [Проект плану відновлення України, с. 26].

Євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки відображені в реформах Міністерства освіти і науки України, зокрема:

– інтеграція України до Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького та інноваційного простору;

– активізація участі українських дослідників у наукових, науково-технічних та інноваційних програмах та ініціативах ЄС;

- розбудова системи забезпечення якості освіти і навчання відповідно до європейських стандартів та рекомендацій;

- розширення можливостей академічної мобільності для студентів, викладачів і дослідників ЄС.

Процеси модернізації змісту педагогічної освіти, окреслені у Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), сучасні пріоритети в просвітницькій галузі, зміни концептуальних орієнтирів філософії освіти у воєнний та повоєнний періоди, а також тенденції щодо підготовки фахівців у вітчизняних ЗВО спонукають до наукового пошуку механізмів удосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, вибудованої на основі синхронізації з європейськими політиками і стандартами, кращими освітніми практиками.

Мета статті: здійснити дефінітивний аналіз понять з проблеми дослідження та з'ясувати стан розробленості проблеми модернізації підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво) у науковій літературі.

Методи дослідження: методологічним підґрунтям дослідження послуговували аналіз та узагальнення нормативно-правових актів, наукових джерел з метою визначення стану розробленості проблеми модернізації підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво) з метою визначення теоретичних засад дослідження; порівняльний – для уточнення сутності дефініцій; систематизація для встановлення напрямів наукового пошуку. Методи контент-аналізу та кейс-метод (вивчення відповідного досвіду ЗВО України).

Результати та дискусії. Аналіз наукового дискурсу з питань модернізації професійної підготовки бакалаврів музичного мистецтва засвідчує міждисциплінарний характер піднятої проблеми – від теоретико-методологічних та методично-прикладних контекстів її вивчення до організаційно-управлінських.

Обґрунтовуючи стратегію дослідження проблеми модернізації професійної підготовки бакалаврів музичного мистецтва, зупинимось передусім на конкретизації сутності поняття «модернізація». Традиційно, під модернізацією розуміють оновлення, удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробку відповідно до сучасних вимог.

У дослідженні С. Копилової подано теоретичні ідеї модернізаційних змін системи професійної підготовки фахівців, які, як вказує авторка, не є новими для педагогічної науки. Наукові розвідки українських дослідників було присвячено таким сферам: проблема модернізації професійної підготовки майбутніх психологів (О. Кайріс, 2012), методологія модернізації професійно-технічної освіти України (В. Ягунов, 2012), проблема модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання (О. Табінська, 2016) [Копилова].

С. Копилова проаналізувала сутність модернізації вищої освіти як соціальної системи з погляду трьох аспектів її розуміння (за П. Штомпка): історичного, релятивістського та аналітичного.

Історичні контексти націлюють на аналіз модернізації з позицій просторових та часових параметрів: наприклад, вестернізації/американизації / глобалізації.

У релятивістській традиції модернізація визначається як цілеспрямовані спроби, що здійснюються населенням або елітою, щоб перевершити сучасні стандарти шляхом інновацій у моральних, етичних, технологічних і соціальних установках.

Аналітичні виміри модернізації зачіпають структурні аспекти, пов'язані з економікою, політикою, освітою, релігією, або ж орієнтуються на специфічний тип особистості [Копилова, с. 299].

Сучасний освітній простір є глобалізованим, насиченим конкурентністю та змагальністю. В умовах перманентного змагального лідерства нерівномірність темпів розвитку одних національних освітніх систем зумовлює необхідність удосконалення (модернізації) тих, рух яких має більше обмежень [Копилова, с. 299]. Виникає необхідність у цілеспрямованому докладанні зусиль для того, щоб прискорити розвиток. Перші підходи до модернізації систем професійної підготовки найчастіше розглядаються у контексті зусиль, направлених на досягнення відповідності вітчизняної системи моделям професійної освіти розвинених країн (вітчизняна система освіти розглядається як така, що відстає у розвитку від аналогічних європейських систем); або як процес забезпечення відповідності якості системи професійної освіти вимогам сучасної соціокультурної ситуації [Копилова, с. 299].

Згідно з іншим підходом, модернізація передбачає забезпечення відповідності якості системи вищої освіти вимогам суспільства, що розвивається, шляхом інноваційних змін [Копилова, с. 299]. Інноватизація як умова модернізації повинна забезпечити випереджальний характер освіти, оновлення змісту та технологій професійної підготовки фахівців нового покоління, зокрема і через прогнозування персоналізованих освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти – від етапу самопізнання до етапу самореалізації. Водночас, потрібно розуміти, що «при переведенні освіти у режим інноваційного функціонування модернізація стає не системою спланованих заходів, а механізмом неперервного розвитку освіти» [Копилова, с. 299].

Отже, приходимо до висновку, що явище модернізації у педагогічних контекстах розуміння є багатовимірним та потребує врахування його міждисциплінарної природи. Вибудовуючи теоретичний каркас концепції модернізації системи підготовки бакалаврів музичного мистецтва потрібно враховувати цілу низку глобалізаційних викликів; соціо-культурних, політичних, економічних реалій, зумовлених війною, та їх вплив на розвиток освіти; євроінтеграційних перспектив та стратегічних засад повоєнного відновлення; напрямів інноватизації (цифровізація, освіта 4.0) та механізмів компенсації освітніх втрат, спричинених війною та ін.

Продовжуючи обґрунтування стратегії дослідження проблеми модернізації професійної підготовки бакалаврів середньої освіти (музичне мистецтво) в контексті євроінтеграції, пропонуємо зосередити увагу саме на визначенні поняття євроінтеграція.

Сторова О., Прокопенко А., Попова О. у дослідженні «Концепція європейської інтеграції в українсько-європейській перспективі: понятійний та інтерпретаційний аспекти мовленнєвого вираження» пропонують розглядати саме поняття за морфологічною структурою, як в українській, так і в англійській мові за таким принципом, *євроінтеграція* та *eurointegration* є результатом комбінації словосполучень європейська інтеграція та European integration з другим елементом у основі. Лексема *інтеграція* є терміном латинського походження. Згідно з Оксфордським латинським словником (OLD), етимологічний профіль латинізму *integration* можна розглядати наступним чином:

іменник *integration* – «повернення», «відновлення» > **дієслово** *integro, integrare* – «повертати до попереднього стану», «відновлювати»; «оживляти»; «братися заново», «відновлювати», «поновлювати»; «робити цілим, завершеним» > **прикметник** *integer* – «відкритий, неупереджений, невичерпаний попередньою діяльністю» [Yehorova : 57].

Слід зазначити, що лише в англійській мові представлено низку когнітивних ознак, важливих для правильної інтерпретації євроінтеграційного дискурсу. Це «суспільство», «членство», «участь», «інституційний характер», «десеґреґація», «отримання» або «надання» певних прав та можливостей.

Отже провівши компонентний, етимологічний та дефінітивний аналіз автори дослідження роблять висновок, що євроінтеграційний концепт як серцевина євроінтеграційного дискурсу є складним когнітивним продуктом осмислення та інтерпретації сукупності геополітичних, економічних соціокультурних процесів у сучасній Європі. У євроінтеграційному дискурсі України євроінтеграційний концепт є абстрактною категорією знання і практики, що розглядається скоріше не як життєва філософія суспільства, а як ідеологічний орієнтир чи конструктивна мета, яка задає пріоритетні вектори розвитку України на сучасному етапі [Yehorova : 72].

Визначення поняття *європейська інтеграція* в українській, словниково-енциклопедичній базі в більшості трактується та обґрунтовується в однаковій подачі, лише з певними доповненнями в залежності від контексту. У нашому випадку наведемо визначення з «Енциклопедії освіти»: *європейська інтеграція* – процес політичного, економічного, соціального та культурного об'єднання європейських держав у напрямі формування регіонального утворення – Європейського союзу [Енциклопедія освіти : 314].

Л. Гачак-Величко зазначає: «В умовах євроінтеграційних векторів розвитку української освіти основою і змістом інноваційних процесів є інноваційна діяльність, сутність якої – оновлення педагогічного процесу, введення нових ідей у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної діяльності» [Гачак-Величко : 12].

Також хочемо зауважити, що історія виникнення цього поняття веде нас до теорії європей-

ської інтеграції, М. Булик : «Серед класичних наукових шкіл, які досліджували процеси інтеграції в Європі, необхідно відзначити федералістську, яка пов'язана з такими вченими, як: М. Алле, Р. Арона, Е. Россі, Д. де Ружмона, П. Тейлора, А. Спінеллі; функціоналістську, ідеї якої розробляли Д. Мітрані, Ж. Монне; неофункціоналістську, в рамках якої працювали Р. Гінсберг, Л. Ліндбег, Д. Най, П. Тейлор, Е. Хаас, Ф. Шміттер» [Булик: 4].

Отже розшифровуючи поняття *євроінтеграція*, у нашому контексті, ми пропонуємо наступне його тлумачення: євроінтеграція – це процес політичного, економічного, соціального та культурно-освітнього орієнтування країни до членства у Європейському союзі. Євроінтеграція у вищій освіті у нашому розумінні – це процес розвитку та адаптація української освіти (нормативно-правової бази та інституційних політик) до вимог та трендів європейського освітнього простору.

Інтеграція України до Європейського простору вищої освіти передбачає розвиток у майбутнього педагога, зокрема й учителя музичного мистецтва комплекс гнучких навичок, які необхідно сформування у процесі професійної підготовки; зокрема:

- навички дослідницької діяльності на майбутній посаді;
- набуття необхідних компетентностей та досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного та спеціального навчання;
- формування менеджерських (управлінських) навичок із широким використанням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій для ефективної діяльності в умовах реальної автономії закладів освіти;
- соціальна зрілість особистості педагогічного працівника, прийняття цінностей громадянського (відкритого демократичного) суспільства, поваги до держави та її правової системи, усвідомлення обов'язку захисту України, національної ідентичності та толерування полікультурності, готовності до трансляції цих якостей учням;
- інноваційність як спосіб мислення та ключовий інструмент лідерства в умовах державно-громадського партнерства, сприй-

няття глобалізації освітніх процесів та конкурентності як обов'язкових умов розвитку системи педагогічної освіти [Концепція розвитку педагогічної освіти: 2018, с. 16].

У подальшому нами здійснено аналіз дисертації з проблеми підготовки учителів музичного мистецтва (табл.1).

Як видно з табл. 1 у дисертаційних дослідженнях українських вчених останніх років проблематику вищої освіти музично-мистецького профілю сфокусовано навколо таких питань, як :

- Якість музично-педагогічної освіти (О. Матвеева, Л. Колоніна та ін.);
- Формування професійно значущих якостей майбутніх учителів музичного мистецтва (А. Поліхроніди, Е. Куцин, І. Синевич та ін.);
- Формування спеціалізованих (профільних) музичних умінь.

Водночас проблема модернізації змісту підготовки учителів музичного мистецтва у контексті євроінтеграції не була предметом наукового дослідження.

Висновки. Отже, до пріоритетних стратегічних напрямів модернізації професійної підготовки бакалаврів музичного мистецтва можна віднести: функціонування цілісної системи оцінювання якості освіти; модернізація змісту освіти, оновлення освітніх програм; психологічна підтримка учасників освітнього процесу; підвищення інституційної спроможності закладів вищої освіти та можливості проведення наукових досліджень світового рівня.

Євроінтеграційні пріоритети освітньої політики, науково-практичні завдання щодо підготовки конкурентоспроможного учителя музичного мистецтва, урахування воєнних реалій та планів повоєнного відновлення актуалізують модернізацію системи професійної підготовки учителів музичного мистецтва, що передбачає передусім гнучкість та інклюзивність в організації освітнього процесу, розвиток у здобувачів педагогічної освіти таких особистісних здатностей, як: емпатійність, стресостійкість, асертивність, толерантність до невизначеності, ментальна стійкість та багато ін. Зазначені аспекти знайдуть висвітлення у подальших наукових дослідженнях.

Таблиця 1

Результати аналізу проблематики дисертаційних досліджень

Автор(и), рік	Аспекти професійної підготовки	Умови, що забезпечують удосконалення професійної підготовки
Матвеева О. О., 2016	Педагогічна діагностика якості освіти майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах університету	Педагогічна діагностика якості освіти майбутніх учителів музичного мистецтва є цілеспрямованим, організованим, регулярним, керованим процесом, який відбувається у два етапи: перший – спрямований на отримання випереджальної інформації про рівень сформованості компетенцій, індивідуально-психологічних особливостей студентів, взаємин у групах, що підтверджує або не підтверджує якість структурних компонентів освітнього процесу, другий – передбачає визначення сформованості соціально-професійної компетентності випускників під час державної атестації як відповідності стандарту освіти [Матвеева: 10].
Колоніна Л. Г., 2021	Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента	– упровадження різномістової освітньої взаємодії зі студентом; – залучення студентів до перегляду та удосконалення освітніх програм; – реалізація організаційних ідей дуальної освіти; – оновлення змісту діяльності та загальних функцій інституту куратора; – актуалізація набутого студентом досвіду успіху в процесі професійної освіти [Колоніна : 2].
Поліхроніди А. Г., 2021	Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти	– актуалізація розвивального середовища закладу вищої освіти, спрямованого на стимулювання творчості майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньо-професійній (за характером) і музичній (за змістом) діяльності; – використання інтерактивних методів навчання в процесі партнерської взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва як учасників освітнього процесу; – наповнення компонентів освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва інклюзивним змістом освіти [Поліхроніди : 2].
Куцин Е. К., 2021	Формування арт-терапевтичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва	– забезпечення позитивної мотивації до застосування арт-терапії; – створення креативного та педагогічно-арт-терапевтичного середовища; – спонукання до рефлексивної діяльності; – спрямування на самовдосконалення арт-терапевтичної компетентності [Куцин : 2].
Синевич І. С., 2020	формування квазіпрофесійного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва	– забезпечення мотивації студентів до фахового вирішення педагогічних завдань шляхом занурення в інноваційно-творче квазіпрофесійне освітнє середовище; – використання традиційних та інноваційних методів організації освітньої діяльності студентів в процесі вивчення фахових дисциплін; – застосування методу ситуативного моделювання для розширення професійних вмінь; – спрямування студентів до усвідомлення необхідності до безперервного професійного самовдосконалення в процесі проходження різних видів педагогічної практики. – [Синевич : 4]
Ігнат'єва Я. В., 2021	Виховання музично-естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва	– оптимізація та використання виховного потенціалу навчальних дисциплін за умов гуманітаризації та гуманізації освітнього процесу; – музично-естетична спрямованість позааудиторної роботи завдяки участі у фестивально-конкурсній діяльності; – самовиховання та самовдосконалення майбутніх педагогів-музикантів у різних формах музично-естетичної активності.[Ігнат'єва]
Вороненкова Т. Г., 2021	Формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва	– формування у майбутніх учителів музичного мистецтва ціннісного ставлення до комунікації як засобу педагогічної праці; – використання інтерактивних технологій (web-квести, тренінги, бінарні заняття, самостійна робота, виховні години тощо), спрямованих на вдосконалення комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва; – оновлення форм і методів освітнього процесу для підвищення ефективності формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.[Вороненкова : 2-3]
Крусь О. П., 2020	Національне виховання майбутніх учителів музики засобами народнопісенної творчості	– насичення національно зорієтованим змістом на основі регіональної народнопісенної творчості стрижневих фахових дисциплін, які охоплюють музично-теоретичну і музично-методичну підготовку майбутніх учителів музики, а також виконавські аспекти оволодіння ними фахом; – мотивування майбутніх учителів музики до оволодіння регіональним фольклором, що складатиме основу їхнього національного виховання в процесі занурення у вітчизняну народнопісенну творчість; – організація музично-пізнавальної, музично-педагогічної і виконавської творчості студентів-майбутніх учителів музики на практико-діяльній основі в єдності аудиторної і позааудиторної діяльності.[Крусь : 16]
Ракітянська Л. М., 2021	Формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва	Проаналізовано поняття «емоційний інтелект учителя музичного мистецтва», яке розглядається як особистісна, професійно значуща, інтегральна якість фахівця, яка відображає особистісно-інтроверсійну та міжособистісно-екстраверсійну здатності: сприймати, аналізувати й інтерпретувати музичний твір як повідомлену композитором у процесі невербальної комунікації емоційну інформацію про власні, внутрішні емоційно-життєві переживання; розуміти й контролювати як власні емоційні переживання, так і емоційні переживання інших осіб для регуляції міжособистісної взаємодії, надання їй позитивно-оптимістичного спрямування.[Ракітянська : 4]

ЛІТЕРАТУРА

1. Yehorova, Olesia & Prokopenko, Antonina & Popova, Olena. (2018). The Concept of European Integration in the EU-Ukraine Perspective: Notional and Interpretative Aspects of Language Expression. On-line Journal Modelling the New Europe. 53-77. 10.24193/OJMNE.2019.29.03.
2. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
3. Проект плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Освіта і наука». Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>
4. Вороненкова Т.О. Формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2021.
5. Булик М. Поняття "європейська інтеграція" та "європеїзація" у сучасній науковій думці. Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу : зб. матеріалів І Інтернет-конф., 25 березня 2011 р. Маріуполь. 2011. С. 4–9.
6. Гачак-Величко Л. розвиток сучасної освіти в умовах євроінтеграції: психологічний вимір. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2022. Спецвипуск. С. 11 – 17.
7. Ігнатська Я. В. Виховання музично-естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами фестивально-конкурсної діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 13.00.07 «Теорія і методика виховання» (011 – Освітні, педагогічні науки). – Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Харків, 2021.
8. Копилова С. (2019). Цивілізаційні виклики ХХІ століття: модернізація професійної підготовки магистрів соціальної роботи. *Social Work and Education*. Vol. 6, No. 3. Ternopil-Aberdeen, 2019. pp. 296–306. DOI: 10.25128/2520– 6230.19.3.7
9. Колоніна Л.Г. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента в процесі професійної підготовки вчителя музичного мистецтва. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2020.
10. Крусь О. П. Національне виховання майбутніх учителів музики засобами народнопісенної творчості. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2020.
11. Куцин Е.К. Формування арт-терапевтичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі професійної підготовки. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – професійна освіта (за спеціалізаціями). Мукачівський державний університет, Мукачево, 2021.
12. Матвєєва О. О. Теоретичні і методичні засади педагогічної діагностики якості освіти майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах університету : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 – теор. і метод. проф. осв. / О. О. Матвєєва ; Київ. ун-т ім. Б. Гринченка. – Київ : [б. в.], 2016. – 38 с.
13. Поліхроніді А. Г. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. – На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2021.
14. Ракітянська Л. М. Теорія і практика формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2021. Рукопис.
15. Синевич І.С. Педагогічні умови формування квазіпрофесійного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва у закладі вищої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Мукачівський державний університет, Мукачево, 2020.

REFERENCES

1. Yehorova, Olesia & Prokopenko, Antonina & Popova, Olena. (2018). The Concept of European Integration in the EU-Ukraine Perspective: Notional and Interpretative Aspects of Language Expression. On-line Journal Modelling the New Europe. 53-77. 10.24193/OJMNE.2019.29.03.
2. Kremen V.G. (ed.) (2021) *Encyclopaedia of Education / National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*: 2nd ed. Kyiv: Yurinkom Inter, 1144 p.

3. Draft Recovery Plan for Ukraine. Materials of the working group "Education and Science". Access mode: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>.
4. Voronenkova T.O. (2021) Formation of communicative competence in future teachers of musical art in the process of studying disciplines of the humanitarian cycle. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy, speciality 015 Vocational Education (by specialisations). State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University", Sloviansk.
5. Bulyk M. (2011) The concepts of "European integration" and "Europeanisation" in modern scientific thought. Trends in the development of the modern system of international relations and the world political process: collection of materials of the first Internet conference, 25 March 2011, Mariupol. Pp. 4-9.
6. Gachak-Velichko L. (2022) Development of modern education in the context of European integration: psychological dimension. Bulletin of Lviv University. Series of psychological sciences. Special issue. Pp. 11–17.
7. Ihnatieva Y. V. (2021) Education of musical and aesthetic culture of future teachers of musical art by means of festival and competition activities. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 13.00.07 "Theory and Methods of Education" (011 – Educational, Pedagogical Sciences) – Municipal Institution "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council, Kharkiv.
8. Kopylova S. (2019). Civilisation challenges of the XXI century: modernisation of professional training of masters of social work. Social Work and Education. Vol. 6, No. 3. Ternopil-Aberdeen, pp. 296–306. DOI: 10.25128/2520–6230.19.3.7
9. Kolonina L.G. (2020) Formation of individual educational trajectory of a student in the process of professional training of a music teacher. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 015 Vocational Education (by specialisations) – Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University, Melitopol.
10. Krus O. P. (2020) National education of future music teachers by means of folk song creativity. Qualification scientific work on the rights of the manuscript. Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.07 "Theory and Methods of Education". Institute of Educational Problems of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv.
11. Kutsyn E.K. (2021) Formation of art-therapeutic competence of future music teachers in the process of professional training. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 015 – Vocational Education (by specialisations). Mukachevo State University, Mukachevo.
12. Matveieva O. O. (2016) Theoretical and methodological foundations of pedagogical diagnostics of the quality of education of future teachers of musical art in the university environment : PhD thesis for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences : speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education / O. O. Matveieva ; Borys Grinchenko Kyiv University. Kyiv : [b.v.], 38 p.
13. Polichronidi A.G. (2021) Preparation of future music teachers for professional activity in the conditions of inclusive education. Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04. Theory and Methods of Vocational Education – State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky", Odesa.
14. Rakitianska L.M. (2021) Theory and practice of forming the emotional intelligence of future music teachers at the university. Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. Borys Grinchenko Kyiv University. Kyiv, Manuscript.
15. Synevych I.S. (2020) Pedagogical conditions for the formation of quasi-professional experience of future teachers of musical art in a higher education institution. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 015 Vocational Education (by specialisations) – Mukachevo State University, Mukachevo.

M. I. DUDAY

Lecturer of the First Category,

Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"

of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

Postgraduate Student, Institute of Higher Education,

National Academy Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

E-mail: dudai_msha@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9996-5336>

THEORETICAL FOUNDATIONS MODERNISATION OF PROFESSIONAL TRAINING BACHELORS SECONDARY EDUCATION (MUSICAL ART) IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

The article analyses the concepts of "European integration", "European integration in higher education", "modernisation", "modernisation of training of specialists in higher education", "modernisation of training of bachelors of secondary education (music)", their main qualitative characteristics that allow them to be clearly identified, labelled, distinguished and realised as subordinate, interdependent and interdependent. The article analyses the domestic scientific sources on the problem of training bachelors of secondary education (musical art) and identifies the areas of research reflected in them, in particular: formation of professionally significant competences of music teachers; formation of specialised (profile) musical skills; personification of music teacher training; education by means of musical art; quality of music and pedagogical education. It is determined that the priority areas for the modernisation of the professional training of bachelors of secondary education (musical art) in the context of European integration include: the functioning of a holistic system of education quality assessment; modernisation of the content of education, updating of educational programmes; psychological support for participants in the educational process; increasing the institutional capacity of higher education institutions and the possibility of conducting world-class research, which will contribute to Ukraine's active accession to the EU.

Key words: modernization, musical art, professional training, bachelor's degree, European integration.

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.5>

С. І. ЛОБАНОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: svitlanalobanova000@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4432-3552>*

А. М. ГУБІНА

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: a.hubina@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8966-9581>*

А. П. МАРТИНЮК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: alla-mart@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5979-3936>*

**РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ
КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТЕХНІЧНИХ ЗВО**

У сучасному глобалізованому світі ефективне спілкування англійською мовою та добре володіння науково-технічною мовою для представників технічних спеціальностей під час ділового спілкування є критично важливим для успіху в індустрії технологій. Це не просто нові переваги, а дедалі більше – обов'язкова умова професійної реалізації. Тому вкрай важливо у межах формування професійної комунікативної компетентності здобувачів технічних спеціальностей особливу увагу звертати на науково-технічний аспект комунікації як складову ділового мовлення у цій сфері. Чільним конструктивним компонентом науково-технічного мовлення (в англійському дискурсі це часто синонім до понять «ділової англійської» або «професійної англійської») є терміни, тому навички перекладу технічних термінологем багато в чому є визначальними для комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. Саме англійська сьогодні є мовою науки і техніки. Понад 50% технічних і наукових періодичних видань світу виходять англійською мовою. Багато курсів технічної англійської мови орієнтовані на певну професію. Кожна галузь техніки має свій унікальний словник термінів і навіть особливості граматики, тому технічна англійська відрізняється залежно від сфери функціонування. Метою статті є визначення ролі перекладу технічної термінології у формуванні комунікативних компетенцій студентів немовних спеціальностей, виокремлення також ефективних стратегій навчання здобувачів технічних ЗВО терміносистем у парі «англійська-українська» й навпаки. У статті здійснено огляд актуальної вітчизняної та іноземної літератури з проблем технічного перекладу, перекладацьких та професійних комунікативних умінь спеціалістів технічних спеціальностей. Наголошено на тому, що ідеальним варіантом відточування умінь перекладу технічної термінології є спеціальний курс у межах варіативної складової підготовки здобувачів технічних спеціальностей. В іншому разі посилену увагу на переклад термінологем варто звернути під час вивчення курсу англійської за професійним спрямуванням з проєкцією на навчання впродовж життя. Виокремлено універсальні принципи викладання англійської мови в контексті вивчення іноземної за профспрямуванням, які поліпшують знання студентами немовних спеціальностей технічних ЗВО спеціальної фахової термінології, інтегруючи її в удосконалену комунікативну компетенцію.

Ключові слова: переклад, технічна термінологія, ЗВО, технічні університети, немовні спеціальності, комунікативна компетентність, професійна комунікація.

Поставлення проблеми. За останні два десятиліття роль перекладацьких умінь у структурі фахової підготовки здобувачів немовних спеціальностей зазнала серйозних змін. Однією з цих змін є перехід від просто завчання термінології під час опанування курсу іноземної мови за професійним спрямуванням до інтеграції в дію комунікативного підходу. У контексті цього технічна термінологія стає тим важливим аспектом іншомовної та zarazом фахової компетентності, яка дає змогу органічно, гармонійно та впевнено здійснювати ділову комунікацію іноземною мовою, що передбачає використання не тільки загальної, але й специфічно професійної лексики.

Науково-технічна мова (в англ. варіанті «технічна мова», або «галузева технічна термінологія») – це спеціалізована мова, яку використовують у певних технічних професіях, сферах діяльності людини. Вона полегшує взаємне розуміння професіоналами складних понять і процесів, роблячи їх зрозумілими для спеціалістів у певній технічній галузі, забезпечуючи при цьому точність і влучність у спілкуванні. Переваги знання науково-технічної мови у парі «українська-англійська» (і навпаки) численні. Послугування відповідною термінологією підвищує точність висловлення завдяки використанню спеціальної термінології, що зменшує ймовірність непорозуміння. В авіаційній промисловості, наприклад, використання «pitch» для позначення нахилу носа літака є більш точним, ніж значення загальнозжитого слова. Технічна мова також підвищує ефективність, лаконічно передаючи складні ідеї. Наприклад, у розробці програмного забезпечення «алгоритм» – це технічний термін, який охоплює певний набір інструкцій для виконання завдання. Технічний переклад долає мовні бар'єри в глобалізованому світі. Перекладацька практика для студентів немовних спеціальностей відіграє чільну роль у набутті ними комунікативних професійних компетентностей, даючи змогу розуміти та ефективно використовувати технічну інформацію. Це сприяє міжнародній співпраці, обміну знаннями та розширенню ринків.

Аналіз попередніх досліджень. Варто зауважити, що в іноземній практиці зазвичай диференціюють поняття *translator training*

і *translator education*, хоча українською складно дібрати термін, який би їх так виразно розрізняв. Автоматизовані перекладачі дають дослівні варіанти «підготовка перекладачів» та «перекладацька освіта» відповідно – тобто кожен із них в контексті української методологічної парадигми міг би стосуватись освіти перекладачів. *Translator education* – поняття, яке використовується в перекладознавстві на противагу *translator training* [Echeverri 2017: 27]. Перше зазвичай використовується для позначення типу навчання, яке студенти отримують у більш широкому соціальному контексті університетів, цей вид навчання дає студентам можливість побачити переклад як діяльність, пов'язану з суспільними та гуманістичними проблемами. Навпаки, концепція *translator training* стосується такого роду навчання перекладу, яке намагається відповідати конкретним вимогам професії перекладача, тобто *translator training* зазвичай пов'язане з професійним характером перекладу.

Дослідники зауважують, що особливості науково-технічної термінології визначаються її інформативністю, точністю, об'єктивністю, безособовістю, беземоційністю [Brieger & Pohl: 22]. Процес перекладу науково-технічного тексту характеризується поєднанням прийомів та способів наукового й художнього перекладу, використанням термінології. Переклад передбачає різного роду заміни: замінюватись можуть окремі слова (це т. зв. *перекладацькі трансформації*), словосполучення, частини речення. Іноді в текстах технічного характеру потрібна реорганізація всього речення внаслідок необхідності врахування мовних особливостей. У науково-технічному дискурсі термінологія перекладається декількома способами, як-от: дослівний переклад; підбір термінологічних еквівалентів; калькування; транслітерація; узагальнення, або генералізація (англ. *generalization*); специфікація, або конкретизація; описово.

Джоді Бірн зазначає, що від мікробіології до ядерної фізики, хімії та розробки програмного забезпечення науковий і технічний переклад є складною діяльністю, яка передбачає передачу спеціалізованої інформації з різних тем іншою мовою [Byrne 2014: 67]. Це вимагає експертних лінгвістичних знань та навичок письма в поєднанні зі здатністю досліджувати та розу-

міти складні концепції та представляти їх різноманітній аудиторії. Поняття складних концепцій розкривається в парадигмі термінології певної галузі знань, у нашому разі – технічної.

Як зазначено в праці М. Жумбей та ін. [Zhumbei et al. 2020], поняття «компетентність» є ключовим у чинних положеннях про освіту. За Методичними рекомендаціями щодо розроблення стандартів вищої освіти поняття «компетентність» визначається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, парадигми мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, яка визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну або подальшу навчальну діяльність [МОН України]. Компетентності поділяються на три ключові групи: інтегральні, загальні, спеціальні (фахові та предметні). Аналіз Стандарту вищої освіти для спеціальностей 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 122 Комп'ютерні науки, 131 Прикладна механіка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 242 Туризм та ін. показав, що серед загальних компетентностей здатність володіти іноземною мовою займає одну з ключових позицій. Розробники стандарту роблять акцент на важливості формування здатності зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі інтерпретації історії та закономірностей розвитку предметної галузі. Навички перекладу технічної термінології в є запорукою на просто абстрактного й важко відстежуваного впливу кожного окремого здобувача на примноження наукових цінностей, а елементарно є необхідним базовим умінням, що слугує запорукою адекватної комунікації в іншомовному професійному середовищі.

Успішність навчання іноземної мови залежить насамперед від рівня володіння мовою, що передбачає вміння створювати зв'язні висловлювання в освітній та професійній сфері, лаконічно передавати зміст прочитаного або почутого матеріалу, орієнтуватися в обстановці, запитувати та адекватно сприймати повідомлення, висловлювати власну думку та підтримувати свою позицію. Водночас практика спілкування свідчить, що знання фонетичної та лексико-граматичної будови мови є недостатнім для ефективної взаємодії між представ-

никами різних країн в одному професійному просторі. Автономність національних термінологічних систем створює низку труднощів для порозуміння, може призводити до низки суперечливих ситуацій, провокувати двозначності чи взагалі стати причиною комунікативних невдач. Виповнити прогалину, що наявна між національними терміносистемами дає змогу планомірна й системна робота над перекладом технічного термінології здобувачами технічних спеціальностей ЗВО. Важливим фактором налагодження та підтримання продуктивної співпраці є термінологічний аспект як принципово суттєвий вектор занурення здобувачів у ділове середовище спілкування в полінаціональному просторі. Саме тому мета викладання іноземної мови полягає не стільки в тому, щоб ознайомити студентів з правилами вживання мовних одиниць, скільки в тому, щоб підготувати їх до міжнаціональних ділових контактів. Зокрема, про це йдеться в працях і вітчизняних дослідників цього питання: В. Чорнобай [2022], Л. Сливки [2023], В. Шабані та Н. Петрушової [2023], І. Плавущкої та Ю. Мартиць [2023]. Актуальності набуває пропонуване І. Плавущкою та Ю. Мартиць викладання навчальних дисциплін здобувачам немовних спеціальностей іноземною мовою [Плавущка & Мартиць 2023].

Мета і завдання статті полягають у тому, щоб визначити роль перекладу технічної термінології у формуванні комунікативних компетенцій студентів немовних спеціальностей, запропонувавши також ефективні стратегії навчання здобувачів технічних ЗВО терміносистем у парі «англійська-українська» й навпаки.

Виклад основного матеріалу. У найбільш адекватному варіанті доречно пропонувати студентам технічних спеціальностей (наприклад, на факультеті аграрних технологій та екології, факультеті транспорту та механічної інженерії, інформаційних технологій тощо) спеціальні вибіркові дисципліни, націлені на тренування навичок перекладу, зокрема перекладу технічних текстів і технічної термінології як їх ключового елемента. До того ж це не може бути універсальний курс: кожен напрям підготовки повинен мати свою програму та план її реалізації з метою набуття студентами таргетованих перекладацьких навичок. Теоретична частина

такого курсу перекладознавства за професійним спрямуванням мала би охоплювати основні принципи перекладу науково-технічної літератури з англійської мови українською і навпаки. Практична частина повинна базуватись на системі вправ для практичних занять з перекладу із завданнями для етапів підготовки до перекладу (передперекладацький етап), перекладу та редагування перекладу. Вивчення стандартизованої термінології в парі «українська-англійська» та «англійська-українська» найбільшою мірою зосереджується на передперекладацькому етапі.

Варто зауважити, що в західній науковій літературі розрізняють здебільшого лише два методи перекладу: комунікативний переклад і семантичний переклад (за авторитетною думкою Пітера Ньюмарка [Newmark 2008; 2009]). Між цими двома методами є суттєва різниця. Комунікативний переклад адресований винятково «другому читачеві», який не готовий до труднощів чи незрозумілостей у перекладному тексті, а тому розраховує на суттєві трансформації тексту, що потрібні для передання іноземних елементів (зокрема вербальних та екстралінгвальних) засобами власної мови та категоріями власної культури. Але навіть тут перекладач все одно повинен поважати форму тексту вихідної мови як єдиною матеріальною основою для своєї роботи, а отже, працювати над нею [Di & Nida: 102]. Семантичний переклад залишається в межах культури оригіналу і допомагає читачеві лише своїми конотаціями, якщо вони становлять основне людське (а не етнічне) послання тексту. Комунікативний переклад намагається справити на читача ефект, максимально наближений до ефекту оригіналу. Семантичний переклад намагається передати, наскільки це дають змогу семантичні та синтаксичні структури другої мови (у нашому разі – української й англійської у відповідній парі), точне контекстуальне значення оригіналу. Теорія функціоналізму урівноважує два типи перекладу. Відповідно, перекладачі повинні застосовувати релевантні перекладацькі стратегії до різних типів текстів [Wang: 625]. З. Ванг виділяє 3 типи текстів: експресивний, вокативний та інформативний. Відповідно, вони найбільш наближені до стильових ознак художнього, публіцистичного та науко-

вого стилю [Wang: 629–630]. Функція інформативних текстів зосереджена на зовнішній ситуації, фактах теми та реальності поза мовою, тому істина (факти об'єктивної дійсності), яку передає інформація, є ядром цього типу тексту. При цьому статус автора як носія певних оригінальних мовленнєво-авторських ознак у тексті є максимально анонімним. Переклад цього типу передбачає розуміння та реакцію реципієнтів, тобто ефект передачі інформації. Тому П. Ньюмарк [Newmark 2008; 2009]) для таких текстів (сюди зараховуються також тексти технічного характеру) пропонує взяти за основу підхід комунікативного перекладу – з намаганням справити на цільових читачів ефект, максимально наближений до того, який отримали читачі оригіналу, наголошуючи на точності та достовірності процесу передачі інформації. У цьому аспекті твердження П. Ньюмарка дуже схоже на «функціональну еквівалентність», про яку говорить Е. Ніда [Di & Nida: 110]. Читачі перекладеного тексту повинні бути в змозі зрозуміти його до тієї міри, до якої вони можуть уявити, як читач оригінального тексту повинен був зрозуміти і оцінити його (у ситуації з англомовним текстом – носій англійської мови з технічною професійною кваліфікацією).

На етапі вивчення термінології й навчання принципів перекладу корисним буде ознайомлення студентів із монографіями, які присвячені проблемам перекладу технічних текстів. Наприклад, книгою Джоді Бірна «Пояснення щодо науково-технічного перекладу». Він має підзаголовок «Гайд гвинтів та гайок для початківців» (англ. *A Nuts and Bolts Guide for Beginners*). Використовуючи міждисциплінарні дослідження, реальні приклади з професійної практики та освітній досвід, посібник досліджує походження та історію науково-технічного перекладу, діячів, інструменти та процеси, що мають стосунок до перекладу науково-технічних текстів. Посібник «Пояснення щодо науково-технічного перекладу» надає огляд основних особливостей наукового та технічного дискурсу, а також різних типів створених документів. Низка детальних тематичних досліджень висвітлює різноманітні проблеми перекладу та представляє низку стратегій їх вирішення. Включено різноманітні ресурси та вправи, щоб зробити навчання ефективним

і цікавим. Додаткові ресурси, залучені посібником, доступні також на Facebook, що дуже зручно.

Корисним є використання автентичних посібників англійської мови, спеціально розроблених для студентів ЗВО немовних спеціальностей. Наприклад, підручник «Technical English. Vocabulary and Grammar» [Brieger & Pohl 2008]. Розгалужена система завдань забезпечує вивчення та функціонально-комунікативне закріплення понад 1500 технічних термінів.

Окрім того, є універсальні принципи викладання англійської мови в контексті вивчення іноземної за профспрямуванням, які поліпшують знання студентами немовних спеціальностей технічних ЗВО спеціальної фахової термінології, інтегруючи її в удосконалену комунікативну компетенцію, як-от:

1) оскільки багато технічних термінів в англійській мові походять від грецьких і латинських слів, сучасні термінолексми часто складаються з кількох компонентів, знання яких допоможе запам'ятати їх або ж коректно зрозуміти значення. Технічні терміни часто використовують префікси та суфікси, що надає додаткової семантики термінам. Прикладом є узагальнювальна таблиця з посібника «Technical English. Vocabulary and Grammar» [Brieger & Pohl: 76] (Рис. 1),

C A prefix comes at the beginning of a word and usually has a specific meaning, for example *inter* = between.

Look at the following prefixes and their use in the above IT words/phrases:

prefix	meaning of prefix	example of use
inter-	between	internet, interconnect, interactive, international
intra-	within	intranet, e.g. company intranet
trans-	across	transmit, transfer, transaction
co-/com-/con-	with	combine, compatible, connect, configure
up-	up (to internet)	upload
down-	down (from internet)	download, downtime, i.e. when the network is down (not working)

Рис. 1. Таблиця зі значенням універсальних префіксів англійських термінолексем [Brieger & Pohl 2008]

Іншими прикладами можуть бути такі префікси в англійських термінах, як: *an* – ні, *anaerobic* = без повітря; *ante* – перед, *antecedent* = що існував раніше; *bi* – два бінарний = що має дві сторони і т.д.

Суфікси, додаючись після кореня, завершують слово-термін. Його функція полягає

у формуванні або зміні значення слова. Суфікси можуть вказувати на тип слова, наприклад «комунікативний» — це прикметник, «спілкування» — це іменник, а «спілкуватися» — це дієслово. Вони також можуть описувати стан, якість, дію чи відношення. Наприклад: *-itis* – запалення, *dermatitis* = запалення шкіри; *-oid* – форма, *cuboid* = кубоподібний; *-logy* – наука про, *anthropology* = вивчення роду людського.

Оскільки кожна дисципліна має власну термінологію, варто сформувати вичерпний список суфіксів, префіксів і базових слів, які використовуються у певній конкретній галузі. Вивчення ключових префіксів, базових слів та суфіксів дасть змогу розшифрувати багато технічних термінів, що надалі можуть траплятись здобувачам.

2) прищеплювати вміння помічати типові структури слів. У технічних галузях часто є переважні способи утворення технічних термінів. Хоча це не завжди спрацьовує без похибок, усе ж знання універсальних принципів того, як зазвичай структуровані технічні слова, дасть змогу студентам вивчити їх і запам'ятати. Наприклад, нижче наведено типові закінчення слів, які вказують на однину чи множину: *-a /-ae*: *one vertebra/two vertebrae* (один хребець/два хребці); *-on/-a*: *a protozoon/many protozoa* (найпростіший/багато найпростіших); *-is/-es*: *a hypothesis/several hypotheses* (гіпотеза/кілька гіпотез).

3) увага до того, як класифікуються технічні терміни. Кожна дисципліна може використовувати власний спосіб або способи класифікації термінів, наприклад, за системами, групами, періодами часу, теоріями чи методами. Як би там не було, головні теми часто діляться на менші теми, за якими відбувається подальша деталізація. Групування вмісту зазвичай відповідає правилам або принципам, специфічним для дисципліни. Знання того, як конкретна дисципліна групує терміни, організовує ієрархію понять, дасть змогу знайти технічні терміни в значущому контексті, що полегшує їх розуміння та запам'ятовування.

Наприклад, як у біології для опису організмів використовують поняття царства, типу, класу, ряду, родини, роду, виду (*Kingdom, Phylum, Class, Order, Family, Genus, Species*). Медицина класифікує інформацію за функці-

ональними системами організму, такими як опорно-руховий апарат, кровоносна, дихальна, нервова та слухова системи. Історія музики чи інші мистецькі галузі можуть категоризувати свій зміст хронологічно навколо ключових періодів: середньовіччя, ренесансу, бароко, класицизму та романтизму тощо. Зазвичай є основна термінологія, пов'язана з кожною групою.

4) закріплення вивченого. Для закріплення вивчених термінів сприятливим є створення студентами власних словників термінів. Зокрема, можна зробити їх не лише на основі вже вивчених термінів, але й невідомих, приділивши надалі час та доклавши зусиль, щоб їх вивчити. Стратегії вивчення термінів можуть бути індивідуалізовані. Основний підхід полягає в максимально частому використанні термінів під час активного мовлення. Що більше органів чуття буде використано для вивчення нових термінів, то більше шансів їх запам'ятати. Можна зробити картку для кожного слова або створити візуальні карти споріднених слів, які можуть містити низку дотичної інформації про слова. Доцільно використовувати кросворди або вікторини, спеціальні мобільні застосунки (на кшталт AnkiDroid Flashcards).

Збільшення словникового запасу технічної англійської є першорядним для фахівців, які прагнуть чітко та ефективно спілкуватися у своїх галузях. У світі телекомунікацій, наприклад, розуміння таких понять, як «пропускна здатність» і «затримка» (англ. "bandwidth" and "latency"), не просто вигідне, але часто має вирішальне значення для точного та ефективного зв'язку.

Вправність у перекладі технічної лексики англійської зростає завдяки також:

- 1) читанню галузевої літератури;
- 2) вивченню й створенню технічних звітів;
- 3) участі в технічних дискусіях, форумах або онлайн-спільнотах, пов'язаних з конкретною сферою діяльності;
- 4) опануванню технічних лекцій, семінарів, вебінарів;

5) тематичним дослідженням та вивченню документації;

6) членству в професійних організаціях, участі в конференціях;

7) наставництву та керівництву досвідчених фахівців, які мають міжнародні зв'язки з іноземними колегами;

8) програмам для вивчення мов (наприклад, на кшталт ресурсу Promova), що адаптовані до галузі, пропонуючи вправи та тести, зосереджені на технічній лексиці;

9) постійному навчанню;

10) редагуванню перекладних текстів;

11) персональному репетиторству чи коучингу, спеціалізованому на потрібній галузі.

Висновки. Отже, роль перекладу технічної термінології у формуванні комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей технічних ЗВО полягає в реалізації основної мети технічної мови – забезпечити ефективне спілкування в певній галузі, сприяючи точності та ясності донесення інформації в діловому комунікативно-діяльнісному середовищі. Використання спеціальної термінології англійською та українською гарантує, що всі структурні деталі семантики передаються точно й без двозначності.

Найкращий спосіб оволодіти технічною термінологією цільовими мовами – це регулярно практикувати технічний переклад. Можна практикувати технічний переклад, працюючи над реальними або змодельованими проектами, такими як документи, веб-сайти, відео чи програмне забезпечення. Ви також можете практикувати технічний переклад, проходячи курси, тести або сертифікації, які оцінюють наявні навички та знання технічної термінології цільовою мовою. Практика технічного перекладу допоможе активно застосувати опановану технічну термінологію як частину комунікативної компетентності іноземною мовою.

Подальші дослідження з теми доцільно організувати навколо проблем практичних алгоритмів вивчення термінологічної лексики на основі використання мобільних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. МОН України. (2017). Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення: 24.02.2024)
2. Плавучка І., Мартиць Ю. Застосування професійної медико-технічної термінології в процесі викладання окремих дисциплін англійською мовою. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 7. № 13.
3. Сливка Л. Особливості перекладу науково-технічної термінології з англійської мови на українську. *Філологічні студії*. 2023. Вип. 144.

4. Чорнобай В. Проблеми перекладу науково-технічної термінології. *Topical issues of modern science, society and education : proceedings of VII International Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, 29-31 January 2022). Kharkiv, 2022. P. 1525–1531.
5. Шабані В. М., Петрушова Н. В. Загальні характеристики та особливості перекладу англomовної науково-технічної термінології. *The XII International Scientific and Practical Conference «Youth, education and science through today's challenges»*, December 04-06, 2023, Bordeaux, France. 454 p. P. 327.
6. Brieger N., Pohl A. *Technical English. Vocabulary and Grammar*. Sommertown Publishing, 2008.
7. Byrne J. *Scientific and technical translation explained: A nuts and bolts guide for beginners*. Routledge, 2014.
8. Di J., Nida E. A. *On translation: An expanded edition*. City University of HK Press, 2006. 352 p.
9. Echeverri Á. *Translator Education and Metacognition: Towards Student-Centered Approaches to Translator Education* // Y. Cui, & W. Zhao (Eds.). *Handbook of research on teaching methods in language translation and interpretation*. USA: Information Science Reference, 2015.
10. Newmark P. A new theory of translation. *Brno studies in English*. 2008. Vol. 33(1). P. 101–114.
11. Newmark P. The linguistic and communicative stages in translation theory // *The Routledge companion to translation studies*. Routledge, 2009. P. 34–49.
12. Wang Z. Exploring Newmark's Communicative Translation and Text Typology. In 6th International Conference on Social Science, Education and Humanities Research (SSEHR 2017). Atlantis Press, 2018. P. 628–630.
13. Zhumbel M., Kostiuk S., Palchykova O. Formation of culture-universal competence of non-linguistic specialties students in the process of teaching the English language. *Revista Espacios*. 2020. Vol. 41(16).

REFERENCES

1. MON Ukrainy. (2017). *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity* [Methodological recommendations for the development of higher education standards]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> [in Ukrainian].
2. Plavutska, I., & Martyts, Yu. (2023). Zastosuvannya profesiinoi medyko–tekhnichnoi terminolohii v protsesi vykladannia okremykh dystsyplin anhliiskoiu movoiu [Application of professional medical and technical terminology in the process of teaching individual disciplines in English]. *Visnyk nauky ta osvity*, 7(13) [in Ukrainian].
3. Slyvka, L. (2023). Osoblyvosti perekladu naukovo-tekhnichnoi terminolohii z anhliiskoi movy na ukrainsku [Features of the translation of scientific and technical terminology from English into Ukrainian]. *Filolohichni studii*, 144 [in Ukrainian].
4. Chornobai, V. Problemy perekladu naukovo-tekhnichnoi terminolohii [Translation problems of scientific and technical terminology]. *Topical issues of modern science, society and education : Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, 29-31 January 2022). Kharkiv, 2022. P. 1525–1531 [in Ukrainian].
5. Shabani, V., & Petrushova, N. Zahalni kharakterystyky ta osoblyvosti perekladu anhlo-movnoi naukovo-tekhnichnoi terminolohii [General characteristics and peculiarities of translation of English-language scientific and technical terminology]. *The XII International Scientific and Practical Conference «Youth, education and science through today's challenges»*, December 04-06, 2023, Bordeaux, France. 454 p. R. 327 [in Ukrainian].
6. Brieger, N., Pohl, A. (2008). *Technical English. Vocabulary and Grammar*. Sommertown Publishing.
7. Byrne, J. (2014). *Scientific and technical translation explained: A nuts and bolts guide for beginners*. Routledge.
8. Di, J., & Nida, E. A. (2006). *On translation: An expanded edition*. City University of HK Press. 352 p.
9. Echeverri, Á. (2015). *Translator Education and Metacognition: Towards Student-Centered Approaches to Translator Education*. In Y. Cui, & W. Zhao (Eds.). (2015). *Handbook of research on teaching methods in language translation and interpretation*. USA: Information Science Reference.
10. Newmark, P. (2008). A new theory of translation. *Brno studies in English*, 33(1), 101–114.
11. Newmark, P. (2009). The linguistic and communicative stages in translation theory. In *The Routledge companion to translation studies* (pp. 34–49). Routledge.
12. Wang, Z. (2018, February). Exploring Newmark's Communicative Translation and Text Typology. In 6th International Conference on Social Science, Education and Humanities Research (SSEHR 2017) (pp. 628–630). Atlantis Press.
13. Zhumbel, M. M., Kostiuk, S. S., & Palchykova, O. O. (2020). Formation of culture-universal competence of non-linguistic specialties students in the process of teaching the English language. *Revista Espacios*, 41(16).

S. I. LOBANOVA

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: svitlanalobanova000@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4432-3552>*

A. M. HUBINA

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: a.hubina@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8966-9581>*

A. P. MARTYNIUK

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: alla-mart@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5979-3936>*

**THE ROLE OF TECHNICAL TERMINOLOGY TRANSLATION IN THE FORMATION
OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF NON-LANGUAGE
SPECIALTIES OF TECHNICAL UNIVERSITIES**

In today's globalized world, effective communication in English and a good command of scientific and technical language for representatives of technical specialties during business communication is critical for success in the technology industry. These are not just new benefits, but increasingly a prerequisite for professional implementation. Therefore, it is extremely important to pay special attention to the scientific and technical aspect of communication as a component of business communication in this field within the framework of the formation of professional communicative competence of technical majors. A prominent constructive component of scientific and technical speech (in English discourse it is often synonymous with the concepts of "business English" or "professional English") are terms, so the skills of translating technical terminologies are in many ways decisive for the communicative competence of students of non-linguistic specialties. Today, English is the language of science and technology. More than 50% of the world's technical and scientific periodicals are published in English. Many technical English courses are focused on a certain profession. Each field of technology has its own unique vocabulary of terms and even grammar features, so technical English differs depending on the field of operation. The purpose of the article is to determine the role of the translation of technical terminology in the formation of communicative competences of students of non-linguistic specialties, as well as to highlight effective strategies for teaching technical higher education students term systems in the pair "English-Ukrainian" and vice versa. The article reviews current domestic and foreign literature on the problems of technical translation, translation and professional communication skills of specialists in technical specialties. It is emphasized that the ideal option for honing the skills of translating technical terminology is a special course within the variable component of the training of applicants for technical specialties. Otherwise, increased attention should be paid to the translation of terminologies during the study of a professional English course with a view to lifelong learning. The universal principles of teaching English in the context of studying a foreign language by profession are singled out, which improve students' knowledge of non-language specialties of technical higher education institutions of special professional terminology, integrating it into improved communicative competence.

Key words: translation, technical terminology, higher education institutions, technical universities, non-language majors, communicative competence, professional communication.

УДК 378.015.31:796.344(477.82)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.6>

О. П. МИТЧИК

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичної культури,
Комунальний заклад вищої освіти Волинської обласної ради
«Луцький педагогічний коледж», м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: mytchyk1973@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6775-6334>*

В. Й. ТАРАСЮК

*керівник фізичного виховання,
заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: volodymyrtarasjuk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-3279-0532>*

А. В. ХОМИЧ

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: fredi15@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1615-770X>*

С. П. КОЗІБРОЦЬКИЙ

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: Kozibrotskyi.Sergiy@vnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9112-4396>*

БАДМІНТОН У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

У статті розглядається використання бадмінтону у фізичному вихованні студентської молоді. Відмічається, що бадмінтон, даючи значне навантаження всі групі м'язів та системи організму, створює значний біологічний резерв високої працездатності. У людини, яка займається бадмінтоном, в організмі відбувається більш швидке включення в оптимальний режим роботи, а, отже, для нього характерна і більш висока працездатність.

У дослідженні визначено рівні впровадження бадмінтону у фізичне виховання закладів вищої освіти: організаційний, діяльнісний і результативно-оціночний.

Включення в систему вищої освіти запропонованої програми з використанням гри в бадмінтон вимагає ще глибшого вивчення і практичних питань, і досліджень цієї проблеми, і засобів фізичного виховання. Пропоновані рекомендації можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти на заняттях з фізичного виховання, а також розглядатись як предмет наукового вивчення, оскільки питання застосування бадмінтону у вищій школі залишається важливим та актуальним.

На підставі результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури, проведених досліджень та практичного досвіду було визначено критерії ефективності навчальної та позанавчальної діяльності студентів з бадмінтону, до яких належать такі: рівень інтересу та позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами; рівень рухової активності; кількість студентів, залучених до регулярних занять руховою активністю з пріоритетним використанням елементів бадмінтону; психоемоційний стан; рівень теоретичних знань і практичних умінь з бадмінтону; рівень фізичної підготовленості та функціональних можливостей.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці раціональних параметрів фізичних навантажень у бадмінтоні. Необхідно і надалі розробляти рекомендації, які б дозволили студентам систематизувати отримані теоретичні знання, закріпити сформовані технічні та тактичні навички, удосконалити вміння для самостійних занять бадмінтоном.

Ключові слова: бадмінтон, фізичне виховання, фізична культура, студенти, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні та світі, вимагають істотного реформування системи освіти, яка має забезпечити кожному студенту реальні умови для інтелектуального, духовного і фізичного розвитку. Наразі зниження рівня фізичного стану, отже, і здоров'я студентської молоді в Україні набули критичного характеру. Причинами такого стану у більшості представників студентської молоді є істотне зниження рухової активності. Сучасна система фізичного виховання в Україні не задовольняє природну біологічну потребу студентської молоді в руховій активності, не забезпечує здобувачів необхідними науково обґрунтованими освітніми і оздоровчими технологіями, які можна використовувати в подальшій життєдіяльності. Адже виникла суперечність між потребами особистості студента у світоглядному, духовно-культурному, інтелектуальному збагаченні та фізичному вдосконаленні. Традиційні форми фізкультурно-спортивної роботи з молоддю вже не відповідають сучасним вимогам і потребують зміни на більш ефективні та нові [Осадчук; Соколова].

У пошуках інноваційних підходів до організації занять із фізичного виховання зі студентами слід враховувати особливе значення й привабливість для них ігрової діяльності. Ігри дозволяють розв'язати цілий комплекс важливих завдань в роботі зі здобувачами освіти: задовольнити їхню потребу в русі та стабілізувати емоції, навчити володіти своїм тілом, розвивати фізичні якості, розумові і творчі здібності, моральні якості і т. ін. [Duncan].

Бадмінтон – це не просто весела забава з ракетками та воланчиком, у яку грають у дворах і на пляжах. Це самодостатній вид спорту, який має своїх шанувальників, а найсильніші атлети мають мільйонні гонорари. На професійному рівні гри бадмінтон вимагає високого рівня фізичної підготовки: від гравців потрібна аеробна витривалість, спритність, сила, швидкість і точність. Це також технічний вид спорту, що потребує хорошої координації рухів тіла зі складними рухами ракеткою [Лювей]. Бадмінтон – цікавий, азартний і дуже корисний вид рухової активності для здоров'я. Саме через це грою захоплюються й активно займаються мільйони людей. Після футболу бадмінтон є другою

за поширеністю грою у світі. За певними підрахунками у бадмінтон грає кожна 50-та людина у світі – насамперед завдяки шаленій популярності гри в багатонаселених країнах Азії. До Всесвітньої федерації бадмінтону входять національні асоціації 194 країн світу. Світовому бадмінтону сьогодні приблизно 160 років.

Аналіз літературних джерел. У своїх дослідженнях Крошка С. А. [Крошка] розкрила відомості про вплив бадмінтону на усебічний розвиток особистості. Було визначено, що мотивація є важливою проблемою і має вирішуватися комплексно на всіх етапах безперервної освіти, зокрема студентів. Автор пропонує нові підходи до організації процесу фізичного виховання студентів з цілеспрямованим використанням елементів бадмінтону, які здійснювалися з урахуванням особливостей правил гри, адаптованих до умов коледжу.

У дослідженнях Медведєвої [Медведєва] представлено комплексну програму навчання основам гри в бадмінтон студентів педагогічного профілю з ослабленим здоров'ям. У її роботі розкрито зміст етапів вивчення основ техніки гри в бадмінтон, визначено компоненти навантаження, що застосовується у процесі навчання руховим діям.

Спеціальне міжнародне дослідження під егідою Всесвітньої організації охорони здоров'я довело, що фізична активність є невід'ємним видом діяльності людини, абсолютно необхідним для збереження і зміцнення здоров'я. Теоретично доведено можливість вирішення комплексу навчальних, виховних та оздоровчих завдань фізичного виховання підлітків засобами бадмінтону [Осадчук; Шиян]. Використання засобів бадмінтону в процесі фізичного виховання дітей старшого шкільного віку сприяло істотному покращенню показників координаційних здібностей. Доведено значущість секційних навчально-тренувальних занять з бадмінтону для підвищення показників координаційних здібностей дітей старшого шкільного віку [Соколова].

Бадмінтон розвиває точність зорового сприйняття, швидкість рухів і просторове уявлення про своє тіло на майданчику. Ця гра, даючи значне навантаження всім групам м'язів, всім системам організму, створює значний біологічний резерв високої працездатності [Авдєєнко; Мед-

ведева]. У бадмінтоніста в організмі відбувається більш швидке включення в оптимальний режим роботи, а, отже, для нього характерна і більш висока працездатність. Спортивний бадмінтон за статистичними даними є одним зі складних тактичних і технічних ігор, він входить до трійки найбільш важких за фізичних навантажень на організм спортсмена серед ігрових видів спорту [Bastug; Duncan].

У загальній системі підготовки спеціалістів фізичного виховання бадмінтон є однією з дисциплін, яка відображає взаємодію педагогічного, психологічного і соціального компонентів ігрової діяльності. Значення бадмінтону в сучасних умовах суспільства зростає внаслідок зниження рухової активності молоді, критичної ситуації зі станом здоров'я населення.

Мета роботи – обґрунтування застосування занять бадмінтоном, які сприяють успішному розвитку фізичних якостей студентів, зміцненню їхнього здоров'я та формуванню стійкої мотивації до рухової активності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нашу думку, включенням бадмінтону у навчальний процес закладу вищої освіти вирішуються всі основні завдання фізичного виховання, а саме: розвиток фізичних якостей, підвищення рівня інтересу та мотивації до занять фізичними вправами, підвищення рухової активності та оздоровчого впливу. Гра в бадмінтон є дієвим засобом, що підвищує загальний тонус, чудово знімає напругу, розвиває різні фізичні якості, такі як спритність, швидкість, витривалість й інші.

У нашому дослідженні ми визначили рівні впровадження бадмінтону у фізичне виховання закладів вищої освіти (рис. 1). На першому (організаційному) рівні необхідно оцінити реальний стан матеріально-технічного забезпечення: наявність сіток, стійок, ракеток та воланів для гри в бадмінтон, а також відповідного місця для проведення занять. Якщо не вистачає потужностей, то необхідно усунути усі недоліки та прогалини. Звичайно, що будь-який сучасний освітній процес не відбувається без попереднього програмно-методичного забезпечення ЗВО. Необхідно удосконалити програми з фізичного виховання та ввести до них необхідну кількість годин, виділених для гри в бадмінтон.

Рушійною силою будь-якого процесу є інтерес та мотивація до діяльності. З цієї метою педагогам необхідно провести дослідження з метою їх виявлення. Наскільки дійсно цікавить здобувачів освіти цей вид спорту і чи варто його вводити до навчального процесу. Ну і, звичайно, навчальному закладу необхідно мати фахівців, які зможуть на достатньому чи високому рівні проводити навчальні та тренувальні заняття з бадмінтону. Тому необхідно зробити аналіз кадрового питання, а в разі виникнення проблем з цим, забезпечити вирішення цієї проблеми.

Рис. 1. Технологія впровадження бадмінтону у закладах вищої освіти

Другий рівень – діяльнісний, передбачає планування занять з бадмінтону у процесі фізичного виховання здобувачів освіти. Для популяризації цього виду спорту проводяться спортивно-масові заходи із активним та широким застосуванням бадмінтону.

Також важливим фактором впровадження бадмінтону серед студентської молоді є залучення здобувачів освіти до тренувань у секціях з бадмінтону. Третій рівень полягає у аналізі

результатів впровадження бадмінтону в освітній процес ЗВО та в оцінці ефективності активного впровадження бадмінтону у процес фізичного виховання. Корекція організації та змісту реалізації програми впровадження бадмінтону.

Результатом впровадження бадмінтону у навчально-виховний процес будуть: зростання рухової активності студентів ЗВО, підвищиться до високого показника рівень інтересу та позитивної мотивації до занять фізичними вправами загалом та бадмінтоном зокрема. Також буде спостерігатися підвищення рівня фізичного стану, а, отже, і здоров'я у студентської молоді.

На підставі результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури, проведених досліджень та практичного досвіду було визначено критерії ефективності навчальної та позанавчальної діяльності студентів з бадмінтону, до яких належать такі: рівень інтересу та позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами; рівень рухової активності; кількість студентів, залучених до регулярних занять руховою активністю з пріоритетним використанням елементів бадмінтону; психоемоційний стан; рівень теоретичних знань і практичних умінь з бадмінтону; рівень фізичної підготовленості та функціональних можливостей.

Висновки. Отримані результати дослідження показали, що гра в бадмінтон є ефективним засобом, який сприяє гармонійному розвитку та долученню до активного способу

життя. Заняття бадмінтоном сприяють значному підвищенню фізичної підготовленості тих, хто займається вирішенню важливих завдань розвитку творчого мислення, формуванню свідомої мотивації до дотримання здорового способу життя.

У нашому дослідженні ми визначили три рівні впровадження бадмінтону у фізичне виховання закладів вищої освіти: організаційний, діяльнісний та результативно-оціночний.

На підставі результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури, проведених досліджень та практичного досвіду було визначено критерії ефективності навчальної та позанавчальної діяльності студентів з бадмінтону, до яких належать такі: рівень інтересу та позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами; рівень рухової активності; кількість студентів, залучених до регулярних занять руховою активністю з пріоритетним використанням елементів бадмінтону; психоемоційний стан; рівень теоретичних знань і практичних умінь з бадмінтону; рівень фізичної підготовленості та функціональних можливостей.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці раціональних параметрів фізичних навантажень у бадмінтоні. Необхідно і надалі розробляти рекомендації, які б дозволили студентам систематизувати отримані теоретичні знання, закріпити сформовані технічні та тактичні навички, удосконалювати вміння для самостійних занять бадмінтоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдєєнко В.І. Бадмінтон як спортивний і фізкультурно-оздоровчий продукт розвитку людства / В.І. Авдєєнко, К. : Олімпійська література, 2006. 320 с.
2. Крошка С.А. Методична розробка та впровадження практичного курсу «Бадмінтон – запорука здоров'ю» для студентської молоді / С. А. Крошка // Спортивні ігри : Електронний науковий журнал. 2018. № 3 (9). С. 25–34.
3. Лювей Ю., Каратник І., Бубела О., Пітин М. Контроль фізичної підготовленості бадмінтоністів на етапі попередньої базової підготовки. Фізичне виховання та спорт. 2019. № 2. С. 87–95.
4. Медведєва, І., & Стецюк, Т. (2022). Комплексна програма навчання основам гри в бадмінтон студентів педагогічного профілю з ослабленим здоров'ям. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 12(158), 71–76. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.12\(158\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.12(158).16)
5. Осадчук Т.В. Творчий підхід до організації фізичного виховання сучасних школярів // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. Наукових праць. Луцьк, 1999. С. 460–465.
6. Соколова О., Хорошко О. Е. Бадмінтон як засіб удосконалення координаційних здібностей. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Фізичне виховання та спорт*. 2023. № 3. С. 49–53. URL: <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-3-07>.
7. Шиян О. Вплив занять бадмінтоном на рівень фізичної підготовленості молодших школярів // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. Харків-Львів: ХДАДМ (ХХІІІ), 2003. № 16. С. 106–111.

8. Bastug G., Agilonu A., Balkan N. A study of attention and imagery capacities in badminton players. *Turkish Journal of Sport and Exercise*. 2017. No. 19. P. 307–312.
9. Duncan M., Chan C., Clarke N., Cox M., Smith M. The effect of badminton specific exercise on badminton short-serve performance in competition and practice climates. *Eur J Sport Sci*. 2017. No. 17(2). P. 119–126.

REFERENCES

1. Avdeienko V.I. Badminton yak sportyvnyi i fizkulturno-ozdorovchyi produkt rozvytku liudstva [Badminton as a sports and physical culture and health product of human development]. V.I. Avdeienko. K. : Olimpiiska literatura, 2006. 320 p.
2. Kroshka S.A. Metodychna rozrobka ta vprovadzhennia praktychnoho kursu «Badminton – zaporuka zdoroviu» dlia studentskoi molodi [Methodical Development and Implementation of the Practical Course «Badminton – a Guarantee of Health» for Student Youth]. S. A. Kroshka // *Sportyvni ihry : Elektronnyi naukovyi zhurnal*. 2018. № 3 (9). P. 25–34.
3. Liuvei Yu., Karatnyk I., Bubela O., Pityn M. Kontrol fizychnoi pidhotovlenosti badmintonistiv na etapi poperednoi bazovoi pidhotovky [Control of physical fitness of badminton players at the stage of preliminary basic training]. *Fizychno vykhovannia ta sport*. 2019. No 2. P. 87–95.
4. Medvedieva, I., & Stetsiuk, T. (2022). Kompleksna prohrama navchannia osnovam hry v badminton studentiv pedahohichnoho profilu z oslablenym zdorovia [A comprehensive program for teaching the basics of badminton to students of pedagogical profile with poor health]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fishnet kultura i sport)*, (12(158), 71-76. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.12\(158\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.12(158).16)
5. Osadchuk T.V. Tvorchij pidkhid do orhanizatsji fizychnoho vykhovannia suchasnykh shkoliariv [A comprehensive program for teaching the basics of badminton to students of pedagogical profile with poor health]. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University // Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi: Zb. Naukovykh prats. Lutsk, 1999. P. 460–465.*
6. Sokolova O., Khoroshko O. E. Badminton yak zasib udoskonalennia koordynatsiinykh zdbnostei [Badminton as a means of improving coordination abilities]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Fizychno vykhovannia ta sport*. 2023. № 3. P. 49–53. URL: <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-3-07>.
7. Shyian O. Vplyv zaniat badmintonom na riven fizychnoji pidhotovlenosti molodshykh shkoliariv [Influence of badminton classes on the level of physical preparedness of junior schoolchildren]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu: Zb. nauk. pr. za red. Yermakova S.S. Kharkiv-Lviv: KhDADM (KhKhPI)*, 2003. No. 16. P. 106–111.
8. Bastug G., Agilonu A., Balkan N. A study of attention and imagery capacities in badminton players. *Turkish Journal of Sport and Exercise*. 2017. No. 19. P. 307–312.
9. Duncan M., Chan C., Clarke N., Cox M., Smith M. The effect of badminton specific exercise on badminton short-serve performance in competition and practice climates. *Eur J Sport Sci*. 2017. No. 17(2). P. 119–126.

O. P. MYTCHYK

*Candidate of Sciences Physical Education and Sport, Associate Professor,
Head of the Department of Physical Education,
Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: omytchyk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-6775-6334>*

V. Y. TARASYUK

*Head of the Department of Physical Education,
Honored Worker of Physical Culture and Sports of Ukraine,
Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: volodymyrtarasyuk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-3279-053>*

A. V. HOMYCH

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Physical Culture, Sports and Health,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: fredil5@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1615-770X>*

S. P. KOZIBROTSKY

*Ph.D (Physical Education and Sport), Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Theory of Physical Education and Recreation,
Volyn National University named after Lesya Ukrainka, Lutsk, Ukraine
E-mail: Kozibrotsky.Sergiy@vnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9112-4396>*

BADMINTON IN THE PHYSICAL EDUCATION OF COLLEGE STUDENTS

This article explores the utilization of badminton in the physical education of college students. It emphasizes that badminton, by engaging all muscle groups and body systems, creates a significant biological reserve for high performance. Individuals practicing badminton experience faster adaptation to optimal work modes, resulting in increased efficiency and productivity.

The study identifies three levels of badminton integration in higher education physical education: organizational, activity-oriented, and outcome-assessment. The incorporation of the proposed badminton program into the higher education system requires further in-depth examination of practical issues, research on this matter, and exploration of physical education tools. The suggested recommendations can serve as valuable resources for physical education instructors in higher education settings and be considered as subjects for scientific inquiry, as the application of badminton in higher education remains important and relevant.

Based on the analysis of scientific-methodological literature, conducted research, and practical experience, criteria for the effectiveness of students' educational and extracurricular activities in badminton were determined. These include the level of interest and positive motivation for systematic physical exercises, the degree of physical activity, the number of students engaged in regular physical activities with a priority focus on badminton elements, psycho-emotional state, level of theoretical knowledge, and practical skills in badminton, as well as physical fitness and functional capabilities.

Future research prospects involve developing rational parameters for physical loads in badminton. It is essential to continue creating recommendations that enable students to systematize acquired theoretical knowledge, consolidate formed technical and tactical skills, and enhance abilities for independent engagement in badminton activities.

Key words: badminton, physical education, physical culture, students, higher education institution.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.7>

Н. О. ПОСТЕРНАК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
асистент кафедри медичної біохімії та молекулярної біології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна
Електронна пошта: nposternak1976@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4501-5463>*

А. Г. МИХАЙЛОВА

*старший викладач кафедри медичної біохімії та молекулярної біології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна
Електронна пошта: alla1455@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4710-9081>*

Л. В. ЯНІЦЬКА

*кандидат біологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри медичної біохімії та молекулярної біології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна
Електронна пошта: yanitskayaalesya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8116-2022>*

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
З ТЕХНОЛОГІЯМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
«МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ»**

Актуальність використання штучного інтелекту (ШІ) в освітньому процесі закладів вищої освіти в Україні створює нові можливості для забезпечення ефективного освітнього процесу, а саме застосування ШІ як засобу підвищення мотивації та саморозвитку особистості здобувачів освіти. Проте, значення ролі викладачів та тьюторів не має знижуватись, оскільки функціонування технологій ШІ не замінює комунікацію та міжособистісну взаємодію, яка забезпечує формування критичного мислення здобувачів вищої освіти. У статті вивчено та проаналізовано досвід користування засобами ШІ серед здобувачів вищої медичної освіти під час опанування курсу «Молекулярної біології».

В результаті вивчення досвіду користування засобами ШІ серед здобувачів вищої медичної освіти під час опанування курсу «Молекулярної біології» було встановлено, що 70,3% опитаних використовують ШІ для навчання. Встановлено, що досвід учасників опитування користування ШІ пов'язаний з аудіо візуалізацією. Проте, результати дослідження доводять, що серед здобувачів вищої медичної освіти найпоширенішим засобом ШІ є ChatGPT.

У дослідженні визначено кілька способів використання ChatGPT здобувачами: пошук особистісно-орієнтованої інформації здобувачам вищої освіти під час виконання наукової роботи; перевірка та редагування текстових робіт; розробка та створення розкладу й таймінгу занять; пошук особистісно-індивідуальних рекомендацій щодо освітніх ресурсів тощо. Вказано, що безконтрольне використання ШІ здобувачами вищої медичної освіти в навчальній діяльності може призвести до певних освітніх ризиків, а саме: використання наданої інформації ChatGPT порушує принципи академічної доброчесності; «автоматичне» використання згенерованих текстів ШІ, що також суперечить принципам академічної доброчесності; втрата здобувачами навичок критичного мислення та умінь аналізувати й співставляти одержані знання.

З метою уникнення зазначених освітніх ризиків вважаємо важливо застосовувати ефективні стратегії контролю щодо використання ШІ в освітньому процесі, а також навчати здобувачів вищої медичної освіти критично аналізувати інформацію одержану засобами ШІ. Уникнути зазначених ризиків можливо також удосконаленням академічних програм, урізноманітненням різноманітних індивідуальних завдань, які вимагають навичок критичного мислення, обговорення проблемних та складних запитань під час аудиторних занять.

Ключові слова: штучний інтелект, молекулярна біологія, освітній процес, медична освіта, академічна доброчесність, освітні ризики.

Вступ. Популяризація штучного інтелекту (далі – ШІ) в Україні набирає неабиякої зацікавленості в усіх сферах діяльності, зокрема в освіті. У зв'язку з цим, Кабінет міністрів України схвалив «Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні» від 2 грудня 2020 р. № 1556-р [Розпорядження, 2021]. Використання ШІ актуалізувалось із початком пандемії COVID 19 і набуло поширення з початком воєнних дій в Україні.

Вивчення та аналіз досліджень за десять років дозволяють стверджувати, що в галузі використання ШІ спостерігається значний прогрес. Сучасні можливості ШІ використовуються в галузях візуального, голосового розпізнавання, перекладу мов, системи керування обладнанням тощо. Окремі програми ШІ працюють в медичних системах та можуть здійснювати аналіз багатофакторних даних під час встановлення діагнозів [L. Chen, P. Chen and Z. Lin]. Роботи [Biswas, Som Imran; M., & Almusharraf, N.] доводять, що створені додатки на основі ШІ здатні також надавати, так звані, «інтелектуальні послуги» з навчання.

Проте, наразі тривають дебати щодо ШІ в галузі освіти, а саме, обговорення потенційних можливостей викладання знань ШІ на всіх рівнях освіти. У роботі [BAIDOO-ANU, D., & OWUSU ANSAH, L.] зазначено, що одним із призначень ШІ в освіті є надання персоналізованої освітньої підтримки для здобувачів освіти на базі їхнього рівня розвитку, інтересів та особистісних характеристик. Дослідження [Marienko, M., & Kovalenko, V.] доводить, що навчання з ШІ може розглядатись, як допоміжне, проте роль викладача в освітньому процесі не має бути знижена або спростована. Продовжили цю думку [Dempere, Juan and Modugu, Kennedy Prince and Hesham, Allam and Ramasamy, Lakshmana]. Автори наголошують, що ШІ можуть бути інтелектуальними системами навчання (ITS), тобто допоміжними, проте замінити повністю викладачів не можуть. Подальші роботи та дослідження в напрямку ШІ в освіті доводять, що інтелектуальні системи навчання є «адаптивними системами навчання» [Biswas, Som], які полегшують навчання здобувачів, урізноманітнюють процес освіти за рахунок цікавого інтерфейсу додатків, освітнього контенту та основі запитів кожного здобувача окремо.

Відтак, актуальність використання ШІ в освітньому процесі закладів вищої освіти в Україні створює нові можливості для забезпечення ефективного освітнього процесу, а саме застосування ШІ як засобу підвищення мотивації та саморозвитку особистості здобувачів освіти. Проте, значення ролі викладачів та тьюторів не має знижуватись, оскільки функціонування технологій ШІ не замінює комунікацію та міжособистісну взаємодію, яка забезпечує формування критичного мислення здобувачів вищої освіти.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі досвіду користування засобами ШІ серед здобувачів вищої медичної освіти під час опанування курсу «Молекулярної біології».

Методологія дослідження передбачала запровадження опитування засобами Google Form серед здобувачів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця під час вивчення курсу «Молекулярна біологія». У дослідженні взяли участь 128 респондентів, віком від 16 до 30 років. Для обробки одержаних даних були використані методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні; та методи математичної статистики.

Результати. Для проведення дослідження було розроблено опитувальник, який забезпечив збір необхідної інформації для аналізу. Опитувальник містить десять запитань щодо власного досвіду використання програмами штучного інтелекту в освітньому процесі здобувачів вищої медичної освіти.

В опитуванні взяли участь здобувачі першого медичного факультету (М1), другого медичного факультету (М2), третього медичного факультету (М3) та факультету підготовки лікарів збройних сил України (ФПЛЗСУ). Інфографіка показує співвідношення учасників опитування (рис. 1).

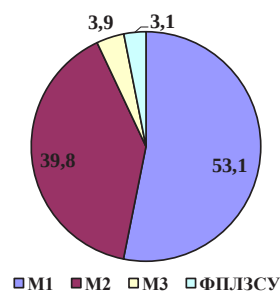

Рис. 1. Інфографіка учасників опитування

Аналіз вікової групи учасників дослідження свідчить, що 72,7% склали учасники 18–19 років, 17,2% учасники 20–21 років, 10,1% учасники 16–17, 22–30 років.

В результаті аналізу відповідей учасників опитування встановлено, що 70,3% опитаних використовують ШІ для навчання, 25,8% використовують, як хобі, 73,4% респондентів цікавляться, що вміє ШІ.

Узагальнення результатів опитування на запитання: «Яким був ваш досвід використання штучного інтелекту?» наведено в інфографіці (рис. 2).

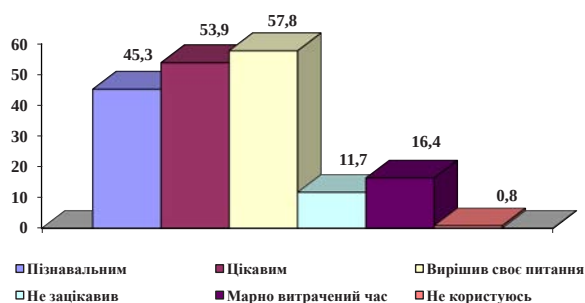

Рис. 2. Інфографіка узагальнення досвіду користування ШІ серед здобувачів вищої медичної освіти

На запитання «Чи мали ви власний досвід користування програмами та додатками штучного інтелекту?» 82% респондентів відповіли ствердно, 18% учасників не мали такого досвіду. Аналіз співвідношення відповідей за віковою характеристикою показав, що переважна більшість респондентів, які не мали досвіду використання ШІ для здобування освіти це категорія 16–19 років (17%) та одиничні випадки у інших категоріях, які сумарно складають 1%. Аналіз причин відповідей показав, що для більшості учасників (18%) досвід використання був виключно цікавістю, що «вміє робити ШІ». Проте, учасники зазначили, що питання задане ШІ було вирішено. 1% респондентів показали, що використання ШІ «марно витрачений час».

Серед респондентів, які показали ствердний досвід користування ШІ серед причин зазначили освіту, цікавість щодо можливостей ШІ та хобі. З метою освіти респонденти (82%) використовують ШІ для уточнення власної думки, пошуку джерел інформації, вирішення складних та цікавих запитань, відбір інформації для написання відповіді на запитання

тощо: «Як зручний та швидкий пошук потрібної інформації. Адже ШІ значно швидше опрацьовує мільйони джерел в інтернеті та знаходить потрібне. У людини на це пішло більше часу»; «Для тайм менеджменту, інтерактивних проєктів, написання планів»; «Як додаткове джерело інформації, але не основне». Проте, серед цих респондентів виявлено 64% не задоволених роботою ШІ. Здобувачі зазначають, що на окремі запитання ШІ дає некоректні відповіді, не в усіх галузях знань «компетентний»: «У моїй освітній діяльності може допомогти лише у гуманітарних предметах, а у всіх інших він трошки безсилий»; «Допомагає знайти інформацію, але треба перевіряти її». В результаті обробки результатів опитування були виявлені респонденти (18%), серед числа користувачів ШІ, які визначили свій досвід як негативний і в майбутньому не вважають за необхідне користуватись ШІ.

Аналіз результатів відповідей на запитання: «Чи використовували ви штучний інтелект для підготовки до навчальних занять?» 59,4% учасників запевнили, що використовують, 39,1% не використовують для підготовки до занять, менше 1% використовують ШІ для вивчення мов та іноді для вивчення гуманітарних дисциплін.

Дослідження та аналіз відповідей на запитання: «Чи допоміг вам штучний інтелект у підготовці до навчальних занять?» 39,1% учасників вказали, що ШІ не допомагає при підготовці до занять, 46,1% зазначили про ефективну допомогу у підготовці, 14,8% не впевнені в ефективності ШІ при підготовці до занять.

На запитання: «Чи плануєте ви надалі використовувати штучний інтелект у навчанні?» точно будуть використовувати 36,7% респондентів, точно не будуть 7% опитаних, 41,4% учасників можливо будуть використовувати, 14,8% поки не будуть, але можливо пізніше скористаються.

Аналіз відповідей на запитання: «Які програми або додатки штучного інтелекту вам відомі?» учасники назвали Murf, HitPaw Video Enhancer AI, Jasper, Synthesia, Speechify, ELSA Speak, BardAI, Project Tailwind, BingAI, ChatGPT, Gamma, Midjourney. Інфографіка обізнаності здобувачів вищої медичної освіти з програмами та додатками ШІ наведено на рис. 3.

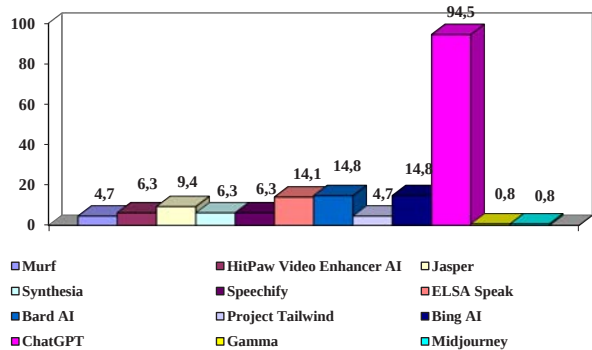

Рис. 3. Інфографіка обізнаності здобувачів вищої медичної освіти з програмами та додатками ШІ

Аналіз одержаних результатів дає підстави вважати, що серед здобувачів вищої медичної освіти найпоширенішим засобом ШІ є ChatGPT.

Вивчення та аналіз вказаних здобувачами програм ШІ показав, що Murf, HitPaw Video Enhancer AI, Jasper, Synthesia, Speechify, ELSA Speak, Project Tailwind, Bard AI програми орієнтовані на аудіо візуалізацію, тобто працюють з голосом та відео. Можливо тому вони цікавлять здобувачів більше, як хобі або розваги.

Вивчення можливостей програм Midjourney, ChatGPT, Gamma, Bing AI дозволив зрозуміти, що ці ШІ працюють в текстовому режимі. Проте, найбільшою популярністю серед учасників опитування користується ChatGPT. Це пов'язано з тим, що популяризація ChatGPT відбулась стрімко та за умов дистанційного (змішаного) навчання.

Аналіз досліджень останніх років дозволяє зробити висновок, що ChatGPT здатен надавати персоніфіковану й інтерактивну інформацію, особистісно-адаптовану для кожного здобувача, позитивно впливаючи на освітній досвід. Рівень розвитку ChatGPT дозволяє йому забезпечувати запити здобувачів до самоосвіти.

Ґрунтуючись на здійсненому дослідженні та результатах існуючих досліджень можемо зазначити, що ChatGPT може надавати допомогу здобувачам вищої освіти в декілька способів. Зазначені способи роботи здобувачів з ChatGPT мають низку переваг та недоліків. Наприклад:

- ChatGPT може забезпечити надання особистісно-орієнтованої інформації здобувачам вищої освіти під час виконання наукової роботи, зокрема добираючи відповідні ресурси, статті

та документи до теми дослідження. З одного боку, правильне використання інформації ChatGPT дійсно скорочує час з пошуками необхідних джерел інформації. З іншого боку, безконтрольне використання наданої інформації ChatGPT порушує принципи академічної доброчесності.

- ChatGPT вміє перевіряти та редагувати текстові роботи здобувачів, які можуть містити граматичні помилки, помилки в структурі речень та змісті. Так само, до переваг можна віднести самоперевірку щодо подібних видів робіт добувачами, серед недоліків можемо назвати «автоматичне» використання згенерованих текстів ШІ, що також суперечить принципам академічної доброчесності.

- ChatGPT дуже ефективний у розробці та створенні розкладу та таймінгу занять, встановленні нагадувань тощо. В даному аспекті практично не вбачаємо недоліків.

- ChatGPT уміє пропонувати особистісно-індивідуальні рекомендації щодо освітніх ресурсів та діяльність, яка базується на освітній меті та інтересах здобувачів.

Обговорення результатів дослідження.

Найбільш очевидною перевагою використання засобів інформаційних технологій (ШІ) в освіті здобувачів вищої медичної освіти є можливість отримання доступу до значного обсягу інформації, підвищення ефективності навчання та удосконалення медичних знань. Незважаючи на переваги використання ШІ в освітньому процесі здобувачів вищої медичної освіти вважаємо, що неконтрольоване використання засобів ШІ в освіті має низку ризиків. Наприклад, залежність від інструментів ШІ матиме негативний вплив на освітній процес, це пояснюємо тим, що швидкість та легкість одержання інформації засобами ШІ обмежує критичне мислення здобувачів та навички вирішувати складні завдання.

Окрім зазначеного можуть виникати й інші негативні наслідки:

- доступ ШІ до неперевіреної інформації: часто Інтернет містить неперевірену або обґрунтовану інформацію, яка може сформувати хибні уявлення серед здобувачів вищих медичних закладів;

- ризик емоційного перевантаження: постійне використання засобів ШІ може призвести до перевтоми та втрати часу для відпочинку;

- залежність від технологій ШІ: неконтрольоване використання засобів ШІ викликає

«залежність» від технологій, в результаті чого втрачається здатність до самостійного аналізу та критичного мислення.

– відсутність міжособистісної взаємодії: використання засобів ШІ зменшує комунікативні взаємодії між здобувачами та викладачем, що негативно впливатиме на розвиток комунікативних та міжособистісних навичок.

На нашу думку, з метою уникнення таких ризиків вважаємо важливо застосовувати ефективні стратегії контролю щодо використання ШІ в освітньому процесі, а також навчати здобувачів вищої медичної освіти критично аналізувати інформацію одержану засобами ШІ. Уникнути зазначених ризиків можливо також удосконаленням академічних програм, урізноманітненням різнорівневих індивідуальних завдань, які вимагають навичок критичного мислення, обговорення проблемних та складних запитань під час аудиторних занять.

Висновки. В результаті вивчення досвіду користування засобами ШІ серед здобувачів вищої медичної освіти під час вивчення курсу «Молекулярної біології» було встановлено, що 70,3% опитаних використовують ШІ для навчання, 25,8% використовують, як хобі, 73,4% всіх учасників цікавляться, можливостями ШІ. Аналіз відповідей учасників дозволив встановити, що респондентами використовувались програми Murf, HitPaw Video Enhancer AI, Jasper, Synthesia, Speechify, ELSA Speak, Bard AI, Project Tailwind, Bing AI, ChatGPT, Gamma, Midjourney. Результати дослідження доводять, що серед здобувачів вищої медичної освіти найпоширенішим засобом ШІ є ChatGPT.

Вивчення та аналіз вказаних здобувачами програм ШІ показав, що Murf, HitPaw Video Enhancer AI, Jasper, Synthesia, Speechify, ELSA Speak, Project Tailwind, Bard AI – програми орієнтовані на аудіо візуалізацію, тобто працюють з голосом та відео. Можливо тому, вони цікавлять здобувачів більше, як хобі або розваги.

Вивчення можливостей програм Midjourney, ChatGPT, Gamma, Bing AI дозволив зрозуміти, що вказані ШІ працюють в текстовому режимі. Проте, найбільшою популярністю серед учасників опитування користується ChatGPT. Це пов'язано з тим, що популяризація ChatGPT відбулась стрімко та за умов дистанційного (змішаного) навчання.

Грунтуючись на результатах досліджень можемо зазначити, що ChatGPT може надавати допомогу здобувачам вищої освіти в декілька способів: забезпечити надання особистісно-орієнтованої інформації здобувачам вищої освіти під час виконання наукової роботи; перевіряти та редагувати текстові роботи здобувачів; ефективний у розробці та створенні розкладу та таймінгу занять; пропонує особистісно-індивідуальні рекомендації щодо освітніх ресурсів тощо. Проте, безконтрольне використання ШІ здобувачами вищої медичної освіти в навчальній діяльності може призвести до певних освітніх ризиків, а саме: використання наданої інформації ChatGPT порушує принципи академічної доброчесності; «автоматичне» непомірковане використання згенерованих текстів ШІ; втрата здобувачами навичок критичного мислення та умінь аналізувати одержані знання.

З метою уникнення зазначених освітніх ризиків вважаємо важливо застосовувати ефективні стратегії контролю щодо використання ШІ в освітньому процесі, а також навчати здобувачів вищої медичної освіти критично аналізувати інформацію одержану засобами ШІ. Уникнути зазначених ризиків можливо також удосконаленням академічних програм, урізноманітненням різнорівневих індивідуальних завдань, які вимагають навичок критичного мислення, обговорення проблемних та складних запитань під час аудиторних занять.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду та дослідженні можливостей використання засобів ШІ викладачами закладів вищої медичної освіти під час викладання «Молекулярної біології». Можливими напрямками подальших досліджень у цьому контексті можуть бути: розробка методик, які адаптують зміст освітнього контенту до індивідуальних потреб здобувачів; створення та розробка інтерактивних віртуальних лабораторій з метою вивчення здобувачами молекулярних процесів в клітинах різних органів; виконання спільних проєктів з використанням ШІ для вирішення індивідуальних завдань з молекулярної біології; використання ШІ для інтеграції молекулярної біології з медичною інформатикою в молекулярній медицині. Зазначені напрямки досліджень будуть сприяти розвитку інноваційних інтерактивних методів навчання, що позитивно впливатиме на рівень підготовки майбутніх фахівців медичної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 2 грудня 2020 р. № 1556-р Київ, із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 1787-р від 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
2. Biswas, Som, Role of Chat GPT in Education (February 25, 2023). URL: <https://ssrn.com/abstract=4369981>
3. BAĬDOO-ANU, D., & OWUSU ANSAH, L. (2023). Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *Journal of AI*, 7(1), 52–62. URL: doi.org/10.61969/jai.1337500
4. Dempere, Juan and Modugu, Kennedy Prince and Hesham, Allam and Ramasamy, Lakshmana, The impact of ChatGPT on higher education (September 8, 2023). Dempere J, Modugu K, Hesham A and Ramasamy LK (2023) The impact of ChatGPT on higher education. *Front. Educ.* 8:1206936. URL: [doi: 10.3389/educ.2023.1206936](https://doi.org/10.3389/educ.2023.1206936).
5. Imran, M., & Almusharraf, N. (2023). Analyzing the role of ChatGPT as a writing assistant at higher education level: A systematic review of the literature. *Contemporary Educational Technology*, 15(4), ep464. URL: <https://doi.org/10.30935/cedtech/13605>
6. L. Chen, P. Chen and Z. Lin. «Artificial Intelligence in Education: A Review» in *IEEE Access*. vol. 8. pp. 75264–75278, 2020. URL: [doi: 10.1109/ACCESS.2020.2988510](https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510).
7. Marienko, M., & Kovalenko, V. (2023). Shtuchnyi intelekt ta vidkryta nauka v osviti [Artificial intelligence and open science in education]. *Fizyko-matematychna osvita – Physical and Mathematical Education*, 38(1), 48–53. URL: doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007

REFERENCES

1. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini» vid 2 hrudnia 2020 r. № 1556-r Kyiv, iz zminamy, vnesenymy zghidno z Rozporiadzhenniam KM. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
 2. Biswas, Som, Role of Chat GPT in Education (February 25, 2023). URL: <https://ssrn.com/abstract=4369981>
 3. BAĬDOO-ANU, D., & OWUSU ANSAH, L. (2023). Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *Journal of AI*, 7(1), 52–62. URL: doi.org/10.61969/jai.1337500
 4. Dempere, Juan and Modugu, Kennedy Prince and Hesham, Allam and Ramasamy, Lakshmana, The impact of ChatGPT on higher education (September 8, 2023). Dempere J, Modugu K, Hesham A and Ramasamy LK (2023) The impact of ChatGPT on higher education. *Front. Educ.* 8:1206936. URL: [doi: 10.3389/educ.2023.1206936](https://doi.org/10.3389/educ.2023.1206936).
 5. Imran, M., & Almusharraf, N. (2023). Analyzing the role of ChatGPT as a writing assistant at higher education level: A systematic review of the literature. *Contemporary Educational Technology*, 15(4), ep464. URL: <https://doi.org/10.30935/cedtech/13605>
 6. L. Chen, P. Chen and Z. Lin. «Artificial Intelligence in Education: A Review» in *IEEE Access*. vol. 8. pp. 75264–75278, 2020. URL: [doi: 10.1109/ACCESS.2020.2988510](https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510).
 7. Marienko, M., & Kovalenko, V. (2023). Shtuchnyi intelekt ta vidkryta nauka v osviti [Artificial intelligence and open science in education]. *Fizyko-matematychna osvita – Physical and Mathematical Education*, 38(1), 48–53. URL: doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007
-

N. O. POSTERNAK

*Ph.D in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Assistant at the Department of the Medical Biochemistry and Molecular Biology,
National Medical University named after O. O. Bogomolets, Kyiv, Ukraine
E-mail: nposternak1976@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4501-5463>*

A. G. MYKHAILOVA

*Senior Lecturer at the Department of Medical Biochemistry and Molecular Biology,
National Medical University named after O. O. Bogomolets, Kyiv, Ukraine
E-mail: alla1455@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4710-9081>*

L. V. YANITSKA

*Ph.D. in Biology Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Medical Biochemistry and Molecular Biology,
National Medical University named after O. O. Bogomolets, Kyiv, Ukraine
E-mail: yanitskayalesya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8116-2022>*

AWARENESS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION LEARNERS ABOUT ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES DURING THE STUDY OF “MOLECULAR BIOLOGY”

The relevance of using Artificial Intelligence (AI) in the educational process of higher education institutions in Ukraine creates new opportunities to ensure an effective learning experience. Specifically, the application of AI can serve as a means to enhance motivation and self-development for individuals pursuing education. However, it is important to note that the role of teachers and tutors must remain crucial, as the functioning of AI technologies cannot fully replace communication and interpersonal interaction. These aspects play a significant role in fostering critical thinking among applicants for higher education. The article conducted an analysis of the experience with the use of AI tools among students in higher medical education institutions during the study of the “Molecular Biology” discipline.

The study of the experience of using AI tools among applicants for higher education in the medical field during the “Molecular Biology” course revealed that 70.3% of respondents utilize AI for learning. The participants’ experience with AI was associated with audio visualization. However, the research results demonstrate that ChatGPT is the most prevalent AI tool among applicants for higher education in the medical field.

The study identified several ways in which ChatGPT is utilized by students: searching for personally-oriented information during scientific work in higher education; checking and editing written assignments; developing schedules and class timings; seeking personalized recommendations for educational resources, and more. It is noted that uncontrolled use of AI by applicants for higher education in their academic activities may lead to certain educational risks. Specifically, the utilization of information provided by ChatGPT may violate principles of academic integrity; the “automatic” use of generated AI texts contradicts academic integrity principles as well; and education learners might risk losing critical thinking skills and the ability to analyze and compare acquired knowledge.

In order to mitigate the mentioned educational risks, it is crucial to implement effective control strategies regarding the use of AI in the educational process. Additionally, applicants for higher education in the medical field should be taught to critically analyze information obtained through AI means. Avoiding these risks is also possible through the improvement of academic programs, diversification of multi-level individual assignments that require critical thinking skills, and fostering discussions on problematic and complex issues during classroom sessions.

Key words: academic integrity, artificial intelligence, educational process, educational risks, medical education, molecular biology.

ТЕОРІЯ ОСВІТИ Й НАВЧАННЯ

УДК 811.161.1'367.625'243(075.8)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.8>

Л. В. БІДЕНКО

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян,

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Електронна пошта: l.bidenko@drl.sumdu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-9128-5678>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ФОНЕТИКИ УКРАЇНСЬКІЙ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (З ДОСВІДУ РОБОТИ КАФЕДРИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

У статті висвітлено питання щодо особливостей навчання китайських студентів фонетики української мови як іноземної. Автор звертає увагу на тому, що опанування звукового складу української мови є надзвичайно важливим і складним питанням, обумовленим суттєвими розбіжностями типологічно далеких мов – китайської та української. Підкреслено фундаментальну роль фонетики під час вивчення української мови як іноземної у процесі опанування української мови як іноземної. Проведено ґрунтовний порівняльно-зіставний аналіз особливостей звукового складу української та китайської мови, виділено головні відмінності щодо вимови звуків, структури складу, наявності тонів, графічне змішування букв, відсутність шиплячих і дрижачих звуків, особливості приголосних за придихальністю/непридихальністю, нерозрізнення приголосних за твердістю/м'якістю; дзвінкістю/глухістю тощо.

Виявлено труднощі формування фонетичної компетенції китайських студентів та їх типові фонетичні помилки у вимові українських звуків.

Визначено та описано систему вправ з фонетики, спрямованих на опанування звукового складу української мови, на покращення вимови, зменшення кількості фонетичних помилок. Автором виокремлено чотири групи вправ, кожна з яких є більш складною по відношенню до інших. Перша група завдань спрямована на формування навичок вимови українських звуків, які характеризуються мінімальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками; до другої групи – вправи, мета яких полягає у диференціації близьких за артикуляцією приголосних звуків обох мов; третя група вправ стосується відпрацювання тих звуків української мови, яких немає у китайській мові; остання група вправ спрямована на розпізнавання дзвінких і приголосних, твердих та м'яких звуків.

Автором зазначено, що мета занять фонетичного курсу полягає в максимальному наближенні вимови китайських студентів до вимови носіїв мови.

Ключові слова: українська мова як іноземна, китайська мова, фонетична компетенція, система вправ.

Вступ. Лінгводидакти все частіше сходяться на думці, що під час вивчення української мови іноземними громадянами слід урахувати національну та етнокультурну особливість інокомунікантів. Артикуляційні особливості та лінгвокогнітивні уміння, що формуються протягом життя, впливають під час вивчення іноземної мови на формування мовленнєвих умінь. Все це обумовлює вибір таких методів і прийомів навчання, які б забезпечували успішне вивчення мови.

Заняття з української мови як іноземної у групах китайських студентів проходять у Сумському державному університеті в онлайн фор-

маті. Кількість годин, відведених на вивчення мови, є обмеженою і недостатньою для виведення студентів на рівень А2, тому вкрай необхідно вибудувати таку систему навчання, яка б забезпечувала одночасно і оволодіння знаннями мовного матеріалу і вдалому застосуванню цих знань в усіх видах мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письмо).

Основою формування мовленнєвих умінь є опанування китайськими студентами фонетики, без якої неможливе розуміння ні законів писемної форми мови, ні орфографічних норм.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукової та методичної літератури показав, що

в лінгводидактиці вже достатньо робіт, присвячених питанням навчання окремих аспектів української мови китайськими студентами. Так, О. Некрилова, О. Бризгунова, А. Савченко, Чжао Цзо Ин, Чэнь Цзнь Хуа, І. Єсаулов, І. Яценко приділяли увагу контрастивній лінгвістиці, співставляючи граматику слов'янських мов з китайською.

Викладанню фонетики української мови іноземним студентам присвячено дослідження З. Бакум, Н. Божко, Т. Донченко, О. Качали, О. Кучерявої, П. Луньо, С. Приходько тощо.

Вплив інтерференції на усне мовлення іноземних студентів у процесі вивчення української мови як іноземної висвітлено у працях Г. Джунусалієвої та Н. Ковальської.

Л. Некрилова досліджувала проблеми викладання фонетики в китайській аудиторії, описала методи та прийоми формування фонетичної компетенції.

Н. Василенко досліджувала роль принципу врахування рідної мови іноземних студентів у процесі навчання української орфоєпії.

Попри значні напрацювання дослідників все ж таки виникає потреба у створенні такої методичної системи, яка б дозволила іноземним студентам ефективно і без особливих труднощів опанувати фонетику, та описі системи вправ, яка б сприяла ефективному опрацюванню набутих знань.

Мета статті – проаналізувати особливості викладання фонетики у групах китайських студентів; виокремити основні проблеми викладання фонетики української мови в китайській аудиторії; запропонувати систему вправ, яка сприяє формуванню фонетичної компетенції.

Матеріали та методи дослідження. Навчання китайських студентів українській мові має свої труднощі, що обумовлюють зміну дидактичної парадигми вивчення мови. Відомо, що китайська та українська мови не є спорідненими. Ці відмінності і впливають на швидкість і ефективність у оволодінні іноземною мовою. Розглянемо ці особливості та опишемо систему вправ, яка, на нашу думку, сприяє швидкому та усвідомленому опануванню мови.

Заняття з вивчення української мови як іноземної починається з вивчення фонетики: звуків, складів, інтонаційних конструкцій.

Відмінність структури складів української та китайської мови полягає у кількості зву-

ків, що формують склад, у інтонуванні складу та послідовності розташування звуків. Так, в українській мові склад може утворюватися з різної кількості звуків (*і, чи, тут, лють, ллють, сплеск*), тоді як у китайській мові кількість звуків у складі не може перевищувати 4 звуки (*yí, lì, lái, huān*) [Перелома, Варава : 17]. Склад китайської мови – це ієрогліф, що вже має певне значення, аналогічно слову в українській мові. Китайський склад містить два структурних елементи, що мають своє чітко визначене місце: приголосний звук розташовується на початку складу – ініціал, а наприкінці складу – фіналь. Наприклад, склад *rā*: *p* – це ініціал, *ā* – фіналь; *māo*: *m* – ініціал, *āo* – фіналь; *biān*: *b* – ініціал, *iān* – фіналь [Приходько, Божко :45]. Один склад китайської мови не може об'єднувати приголосні, але є нормою поєднання голосних, чого немає в українській мові.

Кожен склад китайської мови вимовляється чотирма різними способами – тонами, який виконує таку саму смислову функцію, як і звук. Якщо один і той самий склад відтворювати за допомогою різних тонів, то значення слова буде змінюватись. Наприклад, залежно від тону склад «*та*» може мати різні за значенням слова: першим тоном *mā* – «*мама*», другим – «*льон*», третім – «*кінь*», четвертим – «*сваритися*» [Morhunova, Riazantseva : 2440].

На відміну від тонічної системи китайської мови, українська мова має багату палітру інтонацій, що не сприймаються на слух інофонами. Особливо дана тенденція простежується у відтворенні шиплячих і свистячих звуків, не власних етномовній картині іноземних студентів. Даний чинник неминуче накладає відбиток на успішність засвоєння лексичного матеріалу, впізнавання під час читання вивчених лексико-граматичних конструкцій, отже, порушує роботу над говорінням і аудіюванням.

Відмінність є і у фонетичному складі двох мов: у китайській мові немає відмінності приголосних звуків за глухістю/дзвінкістю та твердістю/м'якістю. Це призводить до того, що китайські студенти не чують різниці між глухими і дзвінкими та твердими і м'якими приголосними. Проте наявні приголосні за придихальністю /непридихальністю.

Підсумовуючи вищенаведені позиції щодо співвідношення складів і звуків, пропонуємо

виокремити групи фонем, які потребують /не потребують максимальної уваги під час опрацювання на заняттях з української мови.

1. Звуки української мови, що характеризуються мінімальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками ([a], [o], [y], [i], [m], [n], [ц], [ф], [x]): *мама, потім, шафа, це*.

2. Звуки, які характеризуються середнім ступенем відмінності в артикуляції ([г], [к], [п], [т], [с], [е], [ш], [в]): *нога, син, шість, текст, зупинка, стоп, кава*.

3. Українські звуки, що характеризуються максимальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками ([й], [йа], [йо], [йе], [йу], [и], [з], [ж], [л], [ч], [ш:], [дж], [дз]): *слухати, газета, новий, що, можна, школа;*

4. Українські звуки, що відсутні у китайській літературній мові ([б], [в], [г], [д] [р]): *парк, марка, танок, день, дядько, бути*.

Отже, відмінність фонетичного складу мов змушує викладача багато часу витратити на вивчення фонетики, оскільки відсутність шиплячих [ш], [ж], [ч], [дж], свистячих [с], [з], [ц], [дз] та дрижачого [р] накладає відбиток на успішне засвоєння лексичного матеріалу, розпізнавання під час читання вже вивчених лексико-граматичних конструкцій, а також порушує роботу над говорінням та аудіюванням. Необхідно застосовувати багаторазове повторення, промовляння звуків і зразків інтонаційних конструкцій, а фонетична розминка має бути обов'язковим етапом уроку на будь-якому етапі навчання.

Наведемо приклади вправ, що виявилися найбільш ефективними під час формування фонетичних умінь в групах, де навчаються китайські студенти.

Ураховуючи вищезазначене, а саме: виокремлення груп фонем, які потребують / не потребують тривалого опрацювання, – вправи було поділено на чотири групи, кожна з яких є більш складною по відношенню до інших.

До першої групи завдань ми віднесли ті, які спрямовані на формуванні навичок вимови українських звуків, які характеризуються мінімальним ступенем відмінності в артикуляції з китайськими звуками. Завдання може бути таким: Читайте і повторюйте. Слідкуйте за правильною артикуляцією українських голосних

звуків: *a – e; e – a; o – y; y – o; u – y; y – u; u – i; i – u*. Або: читайте і повторюйте. Розділіть слова на склади. *са – со – су – си – се.; аса – оса – осо – усу – иси – есе; сон, суп, сир, сумка, село, сестра*. Напишіть слова в зошит.

До наступної групи вправ відносимо ті завдання, мета яких полягає у диференціації близьких за артикуляцією приголосних звуків обох мов. Такими звуками є: [т], [н], [д] тощо. Зауважимо відмінність цих приголосних у китайській мові від українських звуків. Китайський звук [т] – придихальний, [д] – напівдзвінкий, [н] – носовий. Завдання: читайте і повторюйте. Порівняйте вимову приголосних української [т], [д], [н] та китайської мови [t], [d], [n]: *та-то-ту-ти; да-до-ду-ди; ат-от-ут-ит; ад-од-уд-ид. Ам – тут – там; та-да-та-дата; на-ан-ба-нан – банан*.

Третя група завдань стосується відпрацювання тих звуків української мови, яких немає у китайській. Приклад: слухайте, читайте і повторюйте вимову твердого приголосного [р]: *ра – ро-ру-ре-ри; ар-ор-ур-ир; рат – брат; ру-рупа – група; ру-руга-подруга; ро-рок-урок; ри-риб – риба*.

Важливим є вправи на розпізнавання голосних і приголосних звуків. Тому до четвертої групи відносимо вправи на розпізнавання дзвінких і приголосних. Зауважимо, що вимову цих звуків треба подавати саме у одному блоці, щоб студенти запам'ятовували групи приголосних по дзвінкості/глухості. Наприклад: *читайте та повторюйте слова й склади са-за – база; со-зо – соло; су-зу – суп – зуб* тощо. Таким чином відпрацьовуємо усі приголосні, що утворюють пари.

Слід зазначити, що стислі строки та невелика кількість годин, відведених на вивчення мови, спонукають викладача активізувати роль самостійної роботи студентів. Підготовка дидактичних матеріалів, у тому числі продуманих аудіо-файлів із взірцями вимови звуків, складів, слів, має бути систематизованою.

Досвід роботи в групах китайських студентів показує, що нові звуки артикулюються і засвоюються ними легше, ніж ті, що мають схожу вимову.

Китайські студенти із задоволенням вчать напам'ять скороговки, що дозволяють доводити вимову до автоматизму. Наприклад: *Іла*

*Марина малину. На дворі трава, на траві дрова.
Побачив вовк козу, забув про грозу. Шишки на
сосні, шапки на столі. Миші в шафі шаруділи-
шість шарфів шерстяних з'їли та й ін.*

Висновки. Отже, для успішного оволодіння українською фонетикою китайськими студентами необхідно враховувати особливості артикуляційної системи китайської мови. Важливу роль відіграє й досвід роботи в цих групах.

Мета занять фонетичного курсу полягає в максимальному наближенні вимови китайських студентів до вимови носіїв мови. Передбачення, аналіз, створення відповідної системи вправ для китайських студентів, уміння виправляти артикуляційні помилки – все це дієві методи формування фонетичної компетенції, без яких неможливе успішне оволодіння українською вимовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Война М. О., Воробей О. С., Гончаренко О. М. Китайська мова. – Харків, 2016. 368 с.
2. Мірошніченко Ю. М. Дистанційний супровідний курс фонетики української мови для іноземних студентів основного етапу навчання. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2016. Вип. 2. С. 91-99.
3. Приходько С. О., Божко Н. М. Врахування особливостей фонетичної системи рідної мови у навчанні китайців української мови як іноземної. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Випуск 52. Том 2., С. 44-49.
4. Morhunova N., Riazantseva D. The Effectiveness of the Use of Nationally Oriented Methodology in the Study of the Ukrainian Language by Chinese Students (Phonetic Aspect). *Theory and Practice in Language Studies*. 2023. 13(10), P. 2439–2448.
5. Li S. Language, Figure, Landscape in Chinese Thought. *Theory, Culture and Society*, 2023. 40(4-5), P. 57–74.
6. Dong Qianhui, Liu Guojin. The role of novelty stimuli in second language acquisition: evidence from the optimized. *Computer Speech and Language*. 2024. 86 101624.

REFERENCES

1. Voina M. O., Vorobei O. S., & Honcharenko O. M. (2016). *Kytaiska mova*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Miroshnychenko Y. M. (2016). Dystantsiyni suprovodnyi kurs fonetyky ukrainskoi movy dlia inozemnykh studentiv osnovnogo etapu navchannia. *Vykladannia mov u vyshchym navchalnykh zakladakh osvity*, Vyp. 2, 91–99 [in Ukrainian].
3. Prykhodko S.O., Bozhko N.M. (2022). Vrakhuвання osoblyvostei fonetychnoi systemy ridnoi movy u navchanni kytaitiv ukrainskoi movy yak inozemnoi. *Innovatsiina pedahohika*. 2022. Vyp 52, 44-49 [in Ukrainian].
4. Morhunova N., Riazantseva D. (2023). The Effectiveness of the Use of Nationally Oriented Methodology in the Study of the Ukrainian Language by Chinese Students (Phonetic Aspect). *Theory and Practice in Language Studies*, 13(10), 2439–2448 [in English].
5. Li S. (2023). Language, Figure, Landscape in Chinese Thought. *Theory, Culture and Society*. 2023. 40(4–5). 57–74 [in English].
6. Dong, Qianhui, Liu, Guojin (2024). The role of novelty stimuli in second language acquisition: evidence from the optimized. *Computer Speech and Language*. 86, 101624 [in English].

L. V. BIDENKO

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Language Training for Foreign Citizens,

Sumy State University, Sumy, Ukraine

E-mail: l.bidenko@drl.sumdu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-9128-5678>

FEATURES OF THE EDUCATION OF CHINESE STUDENTS PHONETICS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE (FROM THE EXPERIENCE OF THE DEPARTMENT OF LANGUAGE TRAINING FOREIGN CITIZENS OF SUMY STATE UNIVERSITY)

The article highlights the issue of the peculiarities of teaching Chinese students the phonetics of the Ukrainian language as a foreign language.

The author draws attention to the fact that mastering the sound structure of the Ukrainian language is an extremely important and difficult issue due to the significant differences between typologically distant languages – Chinese and Ukrainian.

The fundamental role of phonetics during the study of the Ukrainian language as a foreign language in the process of mastering the Ukrainian language as a foreign language is emphasized.

A thorough comparative and contrastive analysis of the peculiarities of the sound composition of the Ukrainian and Chinese languages was carried out, the main differences were highlighted regarding the pronunciation of sounds, the structure of the composition, the presence of tones, the graphic mixing of letters, the absence of hissing and trembling sounds, the presence of consonants by aspirated/unaspirated consonants, the indistinction of consonants by hardness/m 'quality; ringing/deafness, etc.

The difficulties of forming the phonetic competence of Chinese students and their typical phonetic errors in the pronunciation of Ukrainian sounds were revealed.

A system of phonetics exercises aimed at mastering the sound structure of the Ukrainian language, improving pronunciation, and reducing the number of phonetic errors is defined and described.

The author singled out four groups of exercises, each of which is more difficult than the others.

The first group of tasks is aimed at forming the pronunciation skills of Ukrainian sounds, which are characterized by a minimal degree of difference in articulation with Chinese sounds; to the second group – exercises, the purpose of which is to differentiate consonant sounds of both languages that are close in terms of articulation; the third group of exercises concerns practicing those sounds of the Ukrainian language that are not found in the Chinese language; the last group of exercises is aimed at recognizing voiced and consonant, hard and soft sounds.

The author states that the goal of the phonetic course is to bring the pronunciation of Chinese students as close as possible to the pronunciation of native speakers.

Key words: Ukrainian language as a foreign language, Chinese language, phonetic competence, system of exercises.

УДК 004.934:81'276.11(477)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.9>**Т. Й. ЖАЛКО***кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри теорії та методики викладання шкільних предметів,**Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, м. Луцьк, Україна**Електронна пошта: tzhalko@ukr.net**<https://orcid.org/0000-0003-1899-2530>*

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО КЕЙСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглядаються питання впровадження і застосування цифрових додатків при вивченні дисциплін мовно-літературної освітньої галузі. Серед 10 ключових компетентностей Державного базового стандарту освіти вагоме місце належить інформаційно-цифровій, що передбачає опанування навичками та вміннями роботи з цифровими сервісами як з метою розв'язання освітніх завдань, так й успішною професійною діяльністю. Мета статті – охарактеризувати й на окремих прикладах продемонструвати можливості використання цифрових кейсів, які є дієвим механізмом для створення, пошуку, обробки й обміну навчальною інформацією.

Зазначено, що сучасна освітня парадигма опирається на якісне навчання, а ефективність освітнього процесу багато в чому залежить від інноватики. Доведено, що використання цифрових платформ LeaningApps, Online Test Pad, LanguageTool, сервісу Storybird формує позитивну мотивацію до вивчення предметів мовно-літературної освітньої галузі, активну взаємодію та співпрацю, забезпечує високу вмотивованість здобувачів освіти. У результаті використання цифрового кейсу на заняттях розвивається креативна компетенція, когнітивна й комунікативна активність, самостійність, розв'язуються проблемні завдання, створюються умови для самореалізації та самоствердження. Перевагою використання цифрового кейсу є успішний результат, оскільки здобувачі освіти долучаються до вирішення певних завдань і створення ситуацій успіху не лише під час очних занять, але і в онлайн чи змішаному форматі. Можемо стверджувати, що опанування цифровими застосунками забезпечує системність, безперервність і цілісність процесу підготовки до цифрових трансформацій. Наголошуємо, що освітній процес не буде повноцінним й конструктивним без використання цифрових технологій, а інформаційно-цифрова компетентність є важливим складником процесу диджиталізації сучасного інформаційно-комунікаційного простору.

Ключові слова: цифрові технології, освітній процес, мовно-літературна освітня галузь, здобувачі освіти, професійна діяльність, трансформації.

Постановлення проблеми. Сучасний урок не можна якісно провести без використання цифрових технологій. Якість освітнього процесу – це основа формування соціально творчої особистості. Арсенал і можливості цифрового контенту досить різноманітний, тому педагог може обрати саме той ігровий майданчик, який найбільш вдало репрезентує навчальні цілі заняття. Провідні педагоги повсякчас пропонують власні методики і програми, які дозволяють легко та ефективно опановувати цифрові додатки.

Виважене впровадження в практику освітньої діяльності цифрових технологій «забезпечує перехід від репродуктивного характеру навчання і механічного засвоєння знань учнями до надання навчальній діяльності дослідницького спрямування. Це значно підвищує пізнавальну самостійність учнів, сприяє розвитку мисленнєвих процесів особистості, зокрема

просторового мислення» [Нищак, Гавриш, Улич : 17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки окремих елементів інтерактивного навчання розробляв у своїх працях В. Сухомлинський. Серед сучасних науковців, чий праці присвячені використанню цифрових технологій в освітньому процесі, можемо виокремити В. Гринько, О. Овчарук, В. Величко, О. Костецька, В. Петрук, М. Жалдак, О. Спіріна та інші. Ідея «комп'ютерних навчальних середовищ», що є підґрунтям більшості сучасних навчальних комп'ютерних програм, належить американському вченому С. Пейперту, який досліджував можливості комп'ютера як засобу для розвитку розумової діяльності учнів. Нелі Крус, віцепрезидентка Європейської комісії, використала термін «нова грамотність» (англ. the new literacy) для опису майстерності певної людини в опануванні цифровими технологіями.

На її думку, «світ онлайн є значною частиною того, що ми робимо сьогодні, адже компетентності та навички у сфері інформаційно-комунікаційних технологій стають головними на ринку праці» [Carretero, Vuorikari, Punie : 15]. Можемо стверджувати, що у царині освіти накопичилося чимало теоретичного матеріалу щодо використання цифрових інструментів. Однак особливості освітнього процесу зумовлюють потребу детального опису процесу впровадження інтерактивних кейсів у роботу педагога.

Мета статті – проаналізувати й продемонструвати можливості цифрових кейсів, які є дієвими у формуванні як ключових, так і предметних компетентностей здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасних реалій сфера освіти зазнає суттєвих трансформацій, пов'язаних як з пандемією коронавірусної хвороби, так і з повномасштабним вторгненням росії в Україну. Сьогодення уже важко уявити без цифрових технологій. Диджиталізація, яка заповонила інформаційний простір і яку активно підтримує освітня спільнота, змінює пріоритети.

У 2020 році на з'їзді Всесвітнього економічного форуму визначили список «10 навичок майбутнього», які потрібно розвинути, щоб стати успішними в будь-якій сфері: «1. Стресостійкість та гнучкість; 2. Міркування та створення ідей; 3. Дизайн технологій та програмування; 4. Використання технологій, моніторинг та контроль; 5. Лідерство та соціальний вплив; 6. Креативність, оригінальність та ініціативність; 7. Активне навчання та стратегії навчання; 8. Комплексне розв'язання проблем; 9. Аналітичне мислення та інновації; 10. Критичне мислення та аналіз. Найважливіші серед них – активне навчання та вміння застосувати навчальні стратегії» [Шкіль : 2020].

Сучасні здобувачі освіти живуть у світі технологій, де мобільні пристрої і цифрові платформи – це частина їх повсякдення. Більшість молоді не може уявити своє життя без гаджетів, а частина дітей – без комп'ютерних ігор. Тому це захоплення можна вдало використати в освітньому процесі, оскільки гра – звична й улюблена форма діяльності людини. У закладах освіти «ігрова діяльність використовується як:

– самостійна технологія з метою засвоєння понять, теми або розділу навчального предмета;

- елемент системної педагогічної технології;
- окремий урок або його структурна частина;
- технологія позакласної виховної роботи» [Педагогічні технології : 86].

Варто наголосити, що оскільки гра належить до активних методів навчання, то здобувач освіти не лише оволодіває знаннями, уміннями і навичками, а й набуває інтелектуального, фізичного й емоційного досвіду. Відповідно емоційна сфера пов'язана з увагою, активністю, мисленням, уявою, творчістю і креативністю.

Дидактичні ігри – це «форма навчання, основними структурними компонентами яких є: ігровий задум, правила, ігрові дії, пізнавальний зміст або дидактичні завдання, обладнання, результат гри. Така гра має чітко визначну мету» [Педагогічні технології : 31]. Доцільність використання гри на тих чи інших етапах уроку залежить від рівня знань, умінь і навичок здобувачів освіти та від складності завдань, що стоять перед ними. Гра допомагає здобувачам освіти, коли складно, коли є необхідність створити додатковий емоційний фон навчання, допомагає опосередковано впливати на хід і результати їхньої діяльності. Дидактичні ігри добираються відповідно до програми.

Чимало дидактичних ігор вміщує цифрова платформа LeaningApps (<https://learningapps.org/>). Це збірник цікавих ігор і завдань не лише для здобувачів освіти, а й для педагогів (ігри – «Парочки», «Перший мільйон», «Пазл», «Поразувати», «Знайти слова», «Де це?», «Скачки» та інтерактивні вправи – «Знайди пару», «Класифікація», «Числова пряма», «Вільна текстова відповідь», «Вікторина» та ін.). Як здобувачі освіти, так і педагоги можуть використовувати напрацювання своїх наставників/колег. Більше того, кожен зареєстрований учасник має можливість створювати власні вправи різного формату з будь-якого навчального предмета. Перелік категорій досить репрезентативний, а відтак це вдале «робоче» поле для креативного педагога.

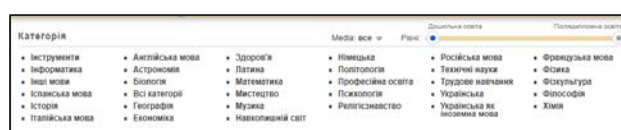

Рис. 1. Скриншот переліку категорій цифрової платформи LeaningApps

Здобувачі освіти можуть виконувати завдання як індивідуально, так і в мінігрупах чи парах. Також це хороший ресурс для самостійної роботи та чудовий засіб формування оцінювання. Крім того, ігри й інтерактивні вправи як широкий комплекс методичних прийомів поєднують у собі наочність, практичний розвиток навичок роботи за комп'ютером, діалог педагога й здобувача освіти в процесі навчання. Відповідно до цілей уроку викладач обирає найцікавіші вправи, здобувачі освіти тренуються й перевіряють свої знання в ігровій формі. Варто зауважити, що систематичне використання ігор підвищує ефективність навчання.

Цифровий сервіс Storybird (<https://storybird.com/>) – це віртуальна колекція творів мистецтва, які можна використовувати для створення власного контенту. Він містить підказки та поради від експертів як правильно писати тексти. Здобувачам освіти пропонуємо створити історію, написати есе або ж розповідь, наприклад, про події сьогодення, чи пофантазувати над закінченням казки, оповідання, новели, використовуючи онлайн-інструменти. Наприклад, у 6 класі вивчаючи повість Лесі Вороніної «Таємне товариство боягузів, або засіб від переляку №9», вибираємо будь-який уривок твору (не початок) і пропонуємо здобувачам освіти придумати кінцівку до цього епізоду або ж написати початок і подумати над заголовком для новоствореного тексту. Працюючи над характеристикою героїв, пропонуємо учням описати позитивного героя, передати власні позитивні/негативні емоції під час прочитання твору, змодельовати найцікавіший епізод твору й обґрунтувати, чи змогли б учні замінити свого улюбленого персонажа.

Здобувачі освіти можуть виконувати це завдання як у групах, так і самостійно. Використання сервісу Storybird сприяє формуванню комунікативних умінь і навичок, розвитку уваги, пам'яті, творчої уяви, мислення й сприяє збагаченню лексичного словника сучасних учнів.

Ще однією безкоштовною платформою, яка активно використовується педагогами в освітньому процесі, є Online Test Pad (<http://surl.li/csmuq>). Це багатофункціональна служба для навчання і тестування, де освітні матеріали структуровані за папками. Інтерфейс сервісу досить простий та інтуїтивно зрозумілий, що дозволяє швидко опанувати його інструмента-

рій новим користувачам. Платформа працює кількома мовами, з-поміж яких є й українська.

Сервіс Online Test Pad дає можливість створювати цікаві навчальні завдання як для дистанційного навчання, так і для роботи в очному форматі. Структурно платформа вміщує шість сервісів: «Конструктор тестів»; «Конструктор опитувань»; «Конструктор кросвордів»; «Комплексні завдання»; «Діалогові тренажери», «Система дистанційного навчання».

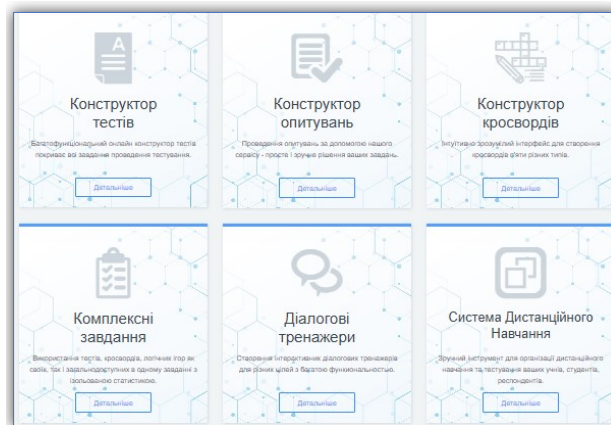

Рис. 2. Сервіси цифрової платформи Online Test Pad

Кожен із сервісів виконує свій функціонал. Наприклад, «Конструктор кросвордів» має простий інтерфейс і дозволяє створити п'ять типів кросвордів: класичний, скандинавський (сканворд), японський, кольоровий японський, угорський (філворд) кросворди та sudoku. Крім цього, у сервісі є можливості для керування зовнішнім виглядом кросворду. Укладач можете налаштувати кольори, шрифти, розміри, відступи, рамки та багато іншого, щоб створити унікальний стиль свого кросворду. Крім того, є можливість додати власний логотип бренду з метою персоналізації кросвордів.

Звернувшись до сервісу «Конструктор опитувань» можна створити опитування і голосування. Цей сервіс має багато налаштувань, що дозволяє створювати опитування з різною метою, використавши 11 типів запитань: єдиний вибір, множинний вибір, єдина виборча матриця, матриця множинного вибору, введення тексту, вільна форма відповіді, вибір списку, матриця вибору списку, ранжування, завантаження файлу, службовий текст. Конструктор опитувань обладнаний зручним інструментом

статистики, що дозволяє переглядати кожен результат окремо. Також доступна статистика відповідей на всі питання, яку можна зручно зберегти у форматі Excel.

«Діалогові тренажери» – це інтерактивний сервіс, що імітує бесіду і допомагає створити різні сценарії. За допомогою цього цифрового додатка педагог чи здобувачі освіти можуть створити розмовні ситуації з віртуальними співбесідниками. Тематика діалогів доволі розгалужена і має різний ступінь складності. Персонажі можуть змінювати свій настрій залежно від тих налаштувань, які оберє користувач. Це методично вдалий сервіс для використання на заняттях з української та зарубіжної літератури (наприклад, діалог з літературними героями; віртуальне спілкування з авторами творів чи підручників, інтерв'ювання і т. ін.), української та іноземних мов, оскільки діалогові тренажери допомагають розвинути навички спілкування, підвищити мотивацію здобувачів освіти та їх залученість в освітній процес, оцінити рівень володіння комунікативними навичками, розвивати логічне і критичне мислення. Діалоговий тренажер повністю занурює учня у ситуацію моделювання. Позитивним складником цього застосунку є універсальність і можливість використання великою кількістю здобувачів освіти.

Сервіс «Конструктор тестів» містить комбінацію з необмеженої кількості тестових запитань. У тестувальнику передбачено 18 типів запитань: одиничний вибір (+ шкала), множинний вибір (+ шкала), введення числа, введення тексту, параметризована задача, відповідь у вільній формі, встановлення послідовності, встановлення відповідей, заповнення перепусток – (числа, текст, список), інтерактивний диктант, послідовний виняток, слайдер (повзунок), завантаження файлу, службовий текст. Окрім цього, сервіс дозволяє створити три типи тестів: психологічний, особистісний та освітній. Якщо викладач створює освітні тести, то платформа автоматично розраховує обрану кількість балів для правильних відповідей і відсоток від максимального, який можна набрати за правильні відповіді на всі запитання. Такий формат навчальних занять підходить для домашніх завдань, а також самостійних та контрольних робіт. У конструкторі тестів педагог має можливість переглядати кожен окремий результат, а також отримувати статистику щодо відповідей та набраних балів з кожного питання. Крім

того, доступна статистика для кожного окремого результату. Отримані результати, реєстраційні параметри, відповіді на всі питання викладач може легко зберегти в Excel для подальшого аналізу. Для зручності використання цього сервісу укладачі платформи пропонують переглянути відеоуроки зі створення тестів, обравши конкретний вид тесту: освітній, психологічний чи особистісний.

Окрім інструментів для створення авторських вправ цифрова платформа Online Test Pad надає вільний доступ до колекції електронних завдань, що розроблені в цьому застосунку іншими користувачами.

Популярність описаного цифрового сервісу підтверджує статистика: станом на березень 2024 року кількість зареєстрованих користувачів становить 949 062 особи. У вільному доступі є 43 703 тести, 2 445 опитувань, 7 480 кросвордів, 524 діалоги, 1 799 уроків [4]. Платформа Online Test Pad постійно вдосконалює й оновлює свій функціонал з метою задоволення потреб користувачів. Так, наприклад, із січня 2024 року укладачі завдань і здобувачі освіти можуть отримувати результати тестів у Telegram.

Мовна правописна культура формує творчу особистість. Тому на заняттях української (чи іноземної) мови при вивченні тем з розвитку зв'язного мовлення у 5–11 класах, а також на заняттях з української (зарубіжної) літератури цілком доречним буде використання цифрової платформи LanguageTool (<http://surl.li/fkkfj>). Це багатомовний онлайн-сервіс, який опрацьовує більше 30-ти мов. З його допомогою можна перевірити граматичні, орфографічні й пунктуаційні помилки письмового тексту, а також відкоригувати стилістику. Помилки та підказки у друкованому тексті виділяються автоматично, що дозволяє його одразу зредагувати, а натискання кнопкою миші (клацання) на будь-яке виділене програмою слово пропонує його стилістично вмотивовані відповідники.

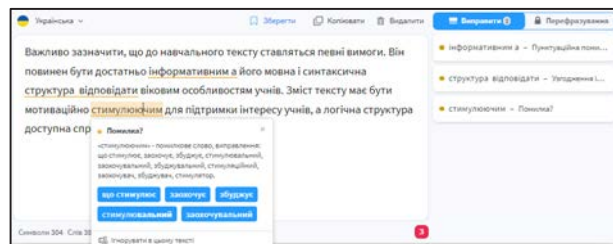

Рис. 3. Скриншот перевірки тексту за допомогою цифрової платформи LanguageTool

Нещодавно на додаток до виправлення в LanguageTool з'явилася функція перефразування (на основі штучного інтелекту), завдяки якій можна переписувати цілі речення, роблячи їх простішими, коротшими чи більш офіційними.

Правильне, точне і грамотне написання текстів викликає у здобувачів освіти певні труднощі, оскільки вимагає володіння пунктуаційними, орфографічними, лексико-фразеологічними й синтаксичними мовними навичками, а також навичками мислення і пам'яті. Відтак писемний текст повинен бути максимально розгорнутим, стилістично повним, без словесних кліше, що дозволяють маніпулювати смислом, непереконливістю авторської позиції, коректним з погляду відповідності мовним особливостям писемних текстів різних стилів і жанрів, щоб виконати комунікативну функцію.

Варто зауважити, що цифровий сервіс має дві версії: платну й безплатну. Для перевірки учнівських текстів вистачає можливостей безкоштовної версії. Якщо ж викладач чи здобу-

вач освіти прагне максимальної досконалості у написанні текстів, потрібно працювати у версії Premium, яка виявить усі помилки та допоможе створити бездоганний текст. Вважаємо, що саме цифрова платформа LanguageTool забезпечить комфортне середовище для спільної роботи і спонукатиме здобувача освіти до грамотного написання різножанрових текстів.

Висновки. Впровадження цифрових технологій у сферу освіти дозволило педагогічній спільності істотно змінити стиль професійного життя. І найважливішим складником цих змін є ефективне використання освітніх технологій для організації спільної взаємодії й уміння підбирати дієві цифрові сервіси з метою створення якісного навчального контенту. Сучасний педагог повинен прагнути до постійної професійної та методичної майстерності й удосконалення, застосовуючи підходи, які стали можливими завдяки інформаційним технологіям, й обирати те програмне забезпечення, яке відповідає віку та здібностям здобувачів освіти і потребам сучасного освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нищак І., Гавриш Т., Улич А. Розвиток просторового мислення учнів на уроках креслення засобами цифрових технологій. *Молодь і ринок*. 2020. № 6/185. С. 16–20.
2. Педагогічні технології : навч. посіб. / О. С. Падалка, А. М. Нісімчук, О. Т. Шпак. Київ : Вид. центр «Промісвіта», 2000. 368 с.
3. Онлайн-тести, опитування, кросворди. Online Test Pad. URL: <http://surl.li/fkiml> (дата звернення: 02.03.2024).
4. Шкіль В. Онлайн-навчання: як українські вчителі змінили підходи до викладання під час карантину? URL: <http://blog.ed-era.com/onlain-navchannia/> (дата звернення: 12.03.2024).
5. Carretero Stephanie, Vuorikari Riina, Punie Yves. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 48 p.

REFERENCES

1. Nyshchak, I., & Havrysh, T., & Ulych, A. (2020). Rozvytok prostorovoho myslennia uchniv na urokakh kreslennia zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [Development of students' spatial thinking in drawing lessons using digital technologies. Youth and the market]. *Molod i rynek*. № 6/185, pp. 16–20 [in Ukrainian].
2. Padalka, O., Nisimchuk, A., Shpak, O. (2000). Pedahohichni tekhnolohii [Pedagogical technologies: a textbook]. Kyiv: Vyd. tsentr «Prosvita» [in Ukrainian].
3. Online tests, surveys, crosswords. Online Test Pad. Retrieved from: <http://surl.li/fkiml> [in Ukrainian].
4. Shkil V. Onlain-navchannia: yak ukrainski vchyteli zminyly pidkhody do vykladannia pid chas karantynu? [Online learning: how have Ukrainian teachers changed their teaching approaches during the quarantine?]. Retrieved from: <http://blog.ed-era.com/onlain-navchannia/> [in Ukrainian].
5. Carretero, S., Vuorikari, R., Punie, Y. (2017). DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, doi: <http://dx.doi.org/10.2760/38842> [in English].

T. Y. ZHALKO

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Teaching School Subjects,
Volyn in-Service Teachers Training Institute, Lutsk, Ukraine
E-mail: tzhalko@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1899-2530>*

TECHNOLOGIES OF DIGITAL CASE APPLICATION IN THE STUDY OF DISCIPLINES OF LANGUAGE AND LITERARY EDUCATION

The article discusses the issues of implementation and use of digital applications in the study of disciplines of the language and literature educational field. Among the 10 key competencies of the State Basic Education Standard, a significant place belongs to the information and digital competency, which involves mastering the skills and abilities to work with digital services both to solve educational problems and to be successful in professional activities. The purpose of the article is to describe and demonstrate the possibilities of using digital cases, which are an effective mechanism for creating, searching, processing and sharing educational information.

It is noted that the modern educational paradigm is based on quality education, and the effectiveness of the educational process largely depends on innovation. It is proved that the use of digital platforms such as LeaningApps, Online Test Pad, LanguageTool, and the Storybird service forms a positive motivation to study the subjects of the language and literature educational field, active interaction and cooperation, and ensures high motivation of students. As a result of using a digital case in the classroom, creative competence, cognitive and communicative activity, independence, problem solving, and conditions for self-realization and self-affirmation are developed. The advantage of using a digital case is a successful outcome, as students are involved in solving certain problems and creating situations of success not only during face-to-face classes, but also in online or blended learning. We can say that mastering digital applications ensures the systematic, continuous and integrity of the process of preparing for digital transformation. We emphasize that the educational process will not be complete and constructive without the use of digital technologies, and information and digital competence is an important component of the process of digitalization of the modern information and communication space.

Key words: digital technologies, educational process, language and literature education, students, professional activity, transformation.

УДК 37.378

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.10>

Т. С. ЗОРОЧКИНА

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
Електронна пошта: zvezdochcina@yu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>*

Н. В. БАЙДЮК

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
Електронна пошта: baydychka80@yu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2086-1847>*

Д. Р. ЗДІР

*викладач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
Електронна пошта: zdir.daryna@yu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0009-4715-7025>*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ»

У статті розглянуто організаційно-методичні засади підготовки майбутніх вчителів початкової школи до застосування технології «перевернутого навчання». Встановлено сутність та зміст технології «перевернутого навчання», її компоненти. Перевернуте навчання трактується як освітня модель, в якій традиційне представлення лекції перевіряється у її обговорення, у якому розкриваються дискусійні питання, презентуються проекти, виконуються практичні роботи тощо, а відеолекція при такому підході є ключовим компонентом у технології перевернутого навчання. Схарактеризовано підходи до організації перевернутого навчання: типовий перевернутий клас (The Standard Inverted Classroom), орієнтований на дискусію перевернутий клас (The Discussion-Oriented Flipped Classroom), сфокусований на демонстрації перевернутий клас (The Demonstration-Focused Flipped Classroom), псевдоперевернутий клас (The FauxFlipped Classroom), груповий перевернутий клас (The GroupBased Flipped Classroom), віртуальний перевернутий клас (The Virtual Flipped Classroom), «перевернутий» викладач (Flipping The Teacher). Визначено, що підготовка майбутніх вчителів початкових класів до застосування технології «перевернутого навчання» передбачає ознайомлення студентів з ключовими аспектами технології, способами її реалізації в освітньому процесі початкової школи та застосуванням технології «перевернутого навчання» під час викладання фахових дисциплін.

Перевагами технології «перевернутого навчання» вважаються раціоналізація використання аудиторного часу, більш усвідомлене засвоєння студентами матеріалу, посилення автономної позиції студента в освітньому процесі, оптимізація розвитку критичного мислення і креативності у студентів, їх перетворення на інтегративну частину освітнього процесу.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів початкових класів, перевернуте навчання, перевернутий клас, змішане навчання, інноваційні технології навчання.

Постановлення проблеми. Сьогодні підготовка майбутніх учителів початкових класів в умовах Нової української школи неможлива без впровадження інноваційних технологій навчання. Перед закладами вищої освіти постає проблема підготовки студентів до застосування сучасних технологій [Концепція «Нова українська школа»]. У зв'язку з тим, що технології

змішаного навчання активно впроваджуються в освітній процес сучасної початкової школи, існує величезна потреба в підготовці майбутніх учителів початкових класів до застосування цих технологій у роботі з молодшими школярами. Це передбачає, насамперед, ознайомлення студентів з вказаними технологіями та їх безпосереднє використання у ході навчання майбут-

ніх вчителів. Крім того, в умовах економічних і соціальних змін важливо навчити здобувачів вчитися самостійно, оновлювати свої знання протягом усього життя, постійно підвищувати їхню кваліфікацію. Тому перед викладачами постає завдання у виборі способів і форм організації освітньої діяльності, аби їх реалізація у конкретних умовах освітнього закладу надала можливість підготувати студента як кваліфікованого фахівця. Сучасна освіта направлена на пошук інноваційних технологій навчання, які були б ефективними і задовольняли потреби суспільства, при цьому не відмовлятися від перевірених часом традиційних методів навчання.

Процес навчання має бути ефективним і продуктивним, мотивувати до процесу освоєння матеріалу і формування ключових компетентностей. Такі, як: критично мислити, розв'язувати проблеми, формування людини, здатної приймати відповідальні рішення, працювати в команді, самореалізовуватися. Однією з перспективних інновацій є педагогічний підхід «Flipped Learning, що в перекладі означає «перевернуте навчання» [Приходькіна].

У освітній практиці України технологія «перевернутого навчання» є відносно новою, але можемо з упевненістю констатувати, що викликає посилений інтерес науковців як вітчизняних, так і закордонних. Так технологія «перевернутого навчання» представлена в роботах Т. Басалгіна, М. Курвітс, С. Бейкер, Дж. Бергмана та ін. В українському просторі вищої освіти інтерес до цієї технології спостерігається протягом останніх семи років. Вважаємо, що заслуговують на увагу праці таких науковців, як: Ю. Корницька, О. Кузьмінська, М. Байда, М. Кадемія, О. Мартинюк та Г. Лисак, О. Оленюк та Н. Рубель, С. Попадюк. Вказані дослідження спрямовані на вивчення загальних теоретичних аспектів застосування перевернутого навчання, проте повного відображення не знайшла проблема безпосередньої підготовки майбутніх вчителів початкових класів до реалізації технології «перевернутого навчання» у сучасній початковій школі.

Мета статті — розкрити організаційно-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування технології «перевернутого навчання».

Результати та дискусії. Технологія «перевернутого навчання» – це різновид моделі змішаного навчання, в основі якої лежить така організація діяльності викладача та студентів, вчителя та учнів, при якій навчальний матеріал опрацьовується студентами чи учнями самостійно, а на занятті виконуються практичні завдання з теми і опрацьовуються найскладніші питання [Рябуха та ін., 2020]. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до застосування технології «перевернутого навчання» передбачає ознайомлення студентів з ключовими аспектами технології, способами її реалізації в освітньому процесі початкової школи та застосуванням технології «перевернутого навчання» під час викладання фахових дисциплін.

Розглянемо ключові аспекти технології «перевернутого навчання» та особливості її застосування у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Концепція технології «перевернутого навчання» така, що викладач ознайомлює студентів з новим матеріалом за допомогою впровадження в освітній процес відеолекцій, які він заздалегідь розміщує у Classroom. Технологія перевернутого навчання інвертує традиційні методи викладання: подача матеріалу проходить за межами університету, а завдання для самостійного виконання студентами перенесені на заняття. Інноваційним під час такого виду навчання виступає те, що, переглянувши вдома відеолекції, які викладач розміщує у Інтернеті, студенти в аудиторії не витрачають час на ознайомлення з новою навчальною темою, а мають можливість вирішувати завдання різної складності, виконувати роботу у групах з оформлення проєктів тощо [Пилипчук].

Має місце певна структура технології:

1) самостійне ознайомлення студентів із новим навчальним матеріалом: перегляд відеолекцій, робота з презентаціями, матеріалами рекомендованих сайтів, рекомендованою літературою;

2) співпраця та взаємодія (дискусії, рольової гри, кейси, інтерактивні завдання, вебквести, проєкти);

3) спостереження, оцінка та зворотний зв'язок (реалізується викладачем) [Пилипчук].

Є ціла низка підходів до розгортання «перевернутого навчання». Основні з них: типо-

вий перевернутий клас (The Standard Inverted Classroom), орієнтований на дискусію перевернутий клас (The Discussion-Oriented Flipped Classroom), сфокусований на демонстрації перевернутий клас (The Demonstration-Focused Flipped Classroom), псевдоперевернутий клас (The FauxFlipped Classroom), груповий перевернутий клас (The GroupBased Flipped Classroom), віртуальний перевернутий клас (The Virtual Flipped Classroom), «перевернутий» викладач (Flipping The Teacher).

Типовий перевернутий клас (The Standard Inverted Classroom) передбачає, що студенти самостійно опрацюють матеріал майбутньої лекції чи практичного заняття, переглядаючи пропонувані викладачем відеолекції чи текстові матеріали. На заняттях викладач проводить обговорення матеріалу, складних питань лекції, студенти виконують практичні вправи або лабораторні роботи.

Перевернутий клас орієнтований на дискусію (The Discussion-Oriented Flipped Classroom) подібний до попереднього підходу до організації перевернутого навчання, оскільки студенти також отримують завдання переглянути певні відеоролики або матеріали інтернет-ресурсів, а викладач на занятті організовує обговорення одержаної інформації та відповідну дискусію.

Сфокусований на демонстрації перевернутий клас (The Demonstration-Focused Flipped Classroom) вирізняється тим, що викладач демонструє необхідну діяльність, а студенти сприймають і аналізують її, а після чого самостійно виконують поставлені завдання.

Псевдоперевернутий клас (The FauxFlipped Classroom) полягає в тому, що на занятті студенти переглядають відео по темі, а після цього виконують завдання та в разі потреби звертаються за консультаціями до викладача. Застосування цього підходу доцільне у тому випадку, коли викладач немає впевненості, що студенти самостійно готуватимуться вдома.

Організація перевернутого навчання шляхом групового перевернутого класу (The GroupBased Flipped Classroom) спонукає студентів вчитися одне в одного, в процесі інтерактивної взаємодії одержувати правильні відповіді, знаходити ефективні способи отримання інформації, шляхи проведення наукового дослідження тощо. Для застосування моделі

студенти мають за власним бажанням або за рекомендацією викладача об'єднатися в групи, ознайомитися з відповідними матеріалами, а на заняттях працювати разом над певною науковою проблемою.

Віртуальний перевернутий клас (The Virtual Flipped Classroom) передбачає організацію роботи студентів у дистанційному форматі: викладач надає студентам матеріал для перегляду, завантажує відповідні завдання, проводить тестування, консультує онлайн. Головний принцип – самостійне опрацювання відповідного матеріалу так, як це відбувається за принципами «перевернутого класу» вдома, обговорення незрозумілих та складних питань, виконання завдань – під час онлайн-заняття.

Останній підхід до організації перевернутого навчання – «перевернутий» викладач (Flipping The Teacher) полягає в тому, що частину роботи, наприклад, пошук відеоматеріалів, формування практичних завдань, перевірку робіт, може виконувати хтось із студентів під керівництвом викладача [Ковтун, Крикун].

Попри те, що кожен з підходів до організації перевернутого навчання має свої особливості, всі вони базуються на єдиному принципі: ознайомлення з новим матеріалом відбувається за межами аудиторії, тоді як аудиторна робота присвячується практичному застосуванню отриманих знань [Bergmann, Sams].

На нашу думку, застосування технології перевернутого навчання у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи особливо ефективно при вивченні сучасних підходів до організації освітнього процесу у початковій школі, ознайомлення з методами та прийомами навчання. Наприклад, під час заняття на тему «Поняття про STEM-технологію у початковій школі» з «Методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»» доцільно запропонувати студентам самостійно ознайомитися з попередньо підготовленим глосарієм STEM-освіти (технології), переглянути відео про поняття STEM-освіти та STEM-технології¹, особливості реалізації STEM-технології через STEM-проекти у початковій школі [Гущина]. Варто зазначити, що викладач може як самостійно записати та розмістити відеолекцію, так

¹ Що таке STEM? URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ZS930V2mPS4> (дата звернення: 08.12.2023)

і запропонувати для перегляду та ознайомлення готові матеріали.

На практичному занятті в аудиторії після ознайомлення з відео та глосарієм STEM-освіти варто організувати обговорення ключових аспектів STEM-технології, її переваг та недоліків. Студентів можна об'єднати в групи та запропонувати зазначити свої думки на онлайн-дошці (Рис. 1., Рис. 2).

Рис. 1. Розуміння студентами поняття STEM-технології

Рис. 2. Переваги та недоліки застосування STEM-технології у початковій школі

Ще одне творче завдання, яке доцільно застосувати під час аудиторної роботи, – розробка та реалізація STEM-проектів, орієнтованих на молодший шкільний вік. Застосування технології «перевернутого навчання» в даному випадку дозволить зосередитись на практичних аспектах застосування STEM-технології у початковій школі, замість теоретичного вивчення її особливостей на заняттях.

Відповідно до наведеного прикладу, основними елементами технології перевернутого навчання є лаконічне висвітлення теми для самостійного опрацювання, попереднє ознайомлення студентів із новим навчальним матеріалом за межами аудиторії та у зручний час, виконання завдань чи практичної роботи

в аудиторії, дозвіл на використання студентами інформаційних матеріалів під час роботи, оцінювання їх діяльності.

Слід зазначити, що організація освітнього процесу з використанням технології «перевернутого навчання» вимагає з боку викладача як і часових витрат, так і додаткової підготовки за допомогою інформаційних технологій. Крім знань про наявність різноманітних інформаційних інструментів, важливим є їх якісний аналіз і відбір інструментів, які відповідають поставленим освітнім завданням [Рябуха].

У ході застосування технології перевернутого навчання основна увага переміщується з колективного навчального простору до індивідуального навчального простору. Так само, колективний навчальний простір відповідно трансформується в інтерактивне, динамічне, освітнє середовище, в якому викладач координує студентів до творчої діяльності в освітньому процесі.

Технологія «перевернутого навчання» може включати в себе інші педагогічні технології, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, спонукають до розвитку їх дослідницьких умінь, працювати в зручний час. Ключовою перевагою «перевернутого навчання» є те, що студенти отримують змогу набагато частіше консультуватися зі своїм викладачем, що сприяє зміцненню зв'язку між ними. Крім того, студенти, які раніше не мали значних успіхів, набирають обертів і наздоганяють своїх більш сильних одногрупників. Таким чином, створюється спільне навчальне середовище [Рябуха].

Окрім безпосереднього застосування викладачами технології перевернутого навчання, підготовка майбутніх вчителів початкової школи до її реалізації з молодшими школярами, передбачає вивчення студентами особливостей цього процесу. Так, їх варто ознайомити з відмінностями традиційного та перевернутого навчання у початковій школі (Таблиця 1) та забезпечити розуміння етапів організації навчання за цією технологією.

У цілому, ознайомлення майбутніх вчителів початкової школи з технологією перевернутого навчання, підготовка до її застосування в майбутній професійній діяльності дає змогу істотно покращити показники успішності сту-

Таблиця 1

Традиційна й «перевернута» технології навчання на уроках у початковій школі [1]

	Традиційне навчання	«Перевернуте навчання»
Учень	Пасивний, не має змоги проявити ініціативу, працює за схемою «послухав/прочитав – запам’ятав–озвучив»; споживач.	Відповідальний за власне навчання, залучений до обговорення, взаємодіє з іншими учасниками освітнього процесу.
Учитель	Передає знання, стежить за дисципліною, здійснює контроль знань; керує процесом.	Моделює проблемні ситуації, коригує здобуті учнями знання, формує у здобувачів освіти відповідальність за навчання; фасилітатор.
Застосування ІКТ	Можливе використання доступних у навчальному кабінеті вебінструментів	Використання зручних для учнів гаджетів, зміна методів та форм роботи засобами ІКТ.
Методи роботи	Переважно пасивні; від учителя до учня.	Активні й інтерактивні; особистісно орієнтований підхід.
Структура уроку	Ознайомлення з новим матеріалом на уроці, відсутність можливості активного обговорення через обмеженість часу.	Опрацювання основної інформації вдома, на уроці – обговорення проблемних питань, виконання творчих завдань.

дентів, формувати в них практичні навички, але вибір за викладачем. Адже від викладача впровадження технології перевернутого навчання вимагає затрат часу, знання ІКТ, творчості, поглиблення знань (допитливі студенти часто задають різнопланові запитання), вміння побудувати заняття цікаво, змістовно.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, «перевернуте навчання» – це така освітня модель, в якій традиційне представлення лекції перевтілюється у її обговорення, у якому розкриваються дискусійні питання, презентуються проекти, виконуються практичні роботи тощо, а відеолекція при такому підході є ключовим компонентом у технології перевернутого навчання. Перевагами технології «перевернутого навчання» вважаються раціоналізація використання аудиторного часу, більш усвідомлене засвоєння студентами матеріалу, посилення автономної позиції студента в освітньому процесі, оптимізація розвитку критичного мислення і креативності у студентів, їх перетворення на інтегративну частину освітнього процесу. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до застосування технології «перевернутого навчання» передбачає ознайомлення студентів з ключовими аспектами технології, способами її реалізації в освітньому процесі початкової школи та застосуванням технології «перевернутого навчання» під час викладання фахових дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончарук О. М., Шуст Л. М., Дацюк В. В. Особливості застосування технології «перевернутого навчання» в початковій школі як прийом формування самостійної читачкої діяльності здобувачів освіти. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/4> (дата звернення 03.12.2023).
2. Гущина Н. STEM-проекти у початковій школі. URL: <https://youtu.be/jwDOIPJYhXw> (05.12.2023).
3. Кадемія М.Ю. Інноваційні технології навчання: словник-госарій. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. 196 с.
4. Ковтун О. А, Крикун В. С. Методологія застосування технології «перевернутого навчання» (flipped learning) у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/237/pdf> (дата звернення: 08.12.2023)
5. Концепція «Нова українська школа». URL : <http://bit.ly/2oRkOxQ> (дата звернення 03.12.2023).
6. Пилипчук О. «Перевернене» навчання інформатики. URL : <http://qoo.by/2Bl> (дата звернення 05.12.2023).
7. Приходькіна Н. Використання технології «переверненого навчання» у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Вип. 30. С. 141–144.
8. Рябуха Т.В., Гостіщева Н.О., Куликова Н.А., Харченко Т.І. «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. *Науково фахове видання «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. 2020 р., № 72, Т. 2. С. 100–105.
9. Що таке STEM? URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ZS930V2mPS4> (дата звернення: 08.12.2023)
10. Bergmann J., Sams A. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. Washington DC: International Society for Technology in Education, 2012.

REFERENCES

1. Honcharuk, O. M., Shust, L. M., Datsyuk, V. V. Peculiarities of using the technology of «flipped learning» primary school as a method of forming independent reading activity of students. Retrieved from: <http://academystudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/4>
2. Gushchyna, N. STEM projects in elementary school. Retrieved from: <https://youtu.be/jwDOIPJYhxw>
3. Cademiya, M.Yu. (2011) Innovative learning technologies: dictionary-glossary. Lviv: «SPOLOM», 196 p. [in Ukr].
4. Kovtun, O. A., Krykun, V. S. Methodology of using flipped learning technology in the process of training future foreign language teachers. Retrieved from: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/237/pdf>
5. The «New Ukrainian School» concept. Retrieved from: <http://bit.ly/2oRkOxQ>
6. Pylypchuk, O. «Flipped» teaching of informatics. Retrieved from: <http://qoo.by/2B1>
7. Prykhodkina, N. (2014). Using the technology of «flipped learning» in the professional activity of teachers of the higher school. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series «Pedagogy, social work». Issue 30. P. 141–144. [in Ukr].
8. Ryabukha, T.V., Gostishcheva, N.O., Kulikova, N.A., Kharchenko, T.I. (2020). «Flipped learning» as an innovative technology for teaching foreign languages in higher education. Scientific and professional publication «Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools». № 72, P. 100–105 [in Ukr].
9. What is STEM? Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?>
10. Bergmann, J., Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. Washington DC: International Society for Technology in Education.

T. S. ZOROCHKINA

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Primary Education,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, Cherkasy, Ukraine
E-mail: zvezdochcina@vu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6321-0852>*

N. V. BAYDYUK

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Primary Education,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, Cherkasy, Ukraine
E-mail: bayduchka80@vu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2086-1847>*

D. R. ZDIR

*Lecturer at the Department of Primary Education,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, Cherkasy, Ukraine
E-mail: zdir.daryna@vu.cdu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0009-4715-7025>*

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF APPLICATION OF “FLIPPED LEARNING” TECHNOLOGY IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY GRADES

The article examines the organizational and methodological principles of training future primary school teachers to use the "flipped learning" technology. The essence and content of the "flipped learning" technology and its components have been established. Flipped learning is interpreted as an educational model in which the traditional presentation of a lecture is transformed into its discussion, in which debatable issues are revealed, projects are presented, practical work is performed, etc., and the video lecture with this approach is a key component in the technology of flipped learning. Approaches to the organization of flipped learning are characterized: by a typical flipped classroom (The Standard Inverted Classroom), a discussion-oriented flipped classroom (The Discussion-Oriented Flipped Classroom), a demonstration-focused flipped classroom (The Demonstration-Focused Flipped Classroom), a pseudo-flipped classroom (The FauxFlipped Classroom),

group-based flipped classroom (The GroupBased Flipped Classroom), virtual flipped classroom (The Virtual Flipped Classroom), "flipped" teacher (Flipping The Teacher). It has been determined that the preparation of future primary school teachers for the use of "flipped learning" technology involves familiarizing students with the key aspects of the technology, ways of its implementation in the educational process of primary school, and the use of "inverted learning" technology during the teaching of professional disciplines.

The advantages of the technology of "flipped learning" are the rationalization of the use of classroom time, the more conscious assimilation of the material by students, the strengthening of the autonomous position of the student in the educational process, the optimization of the development of critical thinking and creativity in students, their transformation into an integrative part of the educational process.

Key words: training of future primary school teachers, flipped learning, flipped class, blended learning, innovative learning technologies.

УДК 378.147:004.738.5(477)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.11>**В. І. КЕМЕНЯШ***аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,**Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна**Електронна адреса: vitalii.i.kemeniash@lpnu.ua**<https://orcid.org/0009-0001-6771-6965>***ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ**

Сучасний розвиток освітнього процесу, ознаменований стрімким внесенням інноваційних технологій і змішаних форм навчання, ставить перед системою вищої юридичної освіти актуальне завдання підготовки майбутніх викладачів, які могли б ефективно працювати в умовах змішаного навчання. Змішане навчання, що поєднує переваги традиційних аудиторних занять з можливостями дистанційної освіти, стає ключовим для адаптації освітнього процесу до індивідуальних особливостей і потреб студентів, відповідаючи сучасним вимогам гнучкості та доступності навчання. Стаття проводить глибокий аналіз організаційно-педагогічних умов, необхідних для успішної реалізації змішаного навчання в юридичній освіті, з акцентом на важливості інтеграції новітніх освітніх технологій та методик. Велика увага приділяється необхідності трансформації ролі викладача, що вимагає переходу від традиційної моделі передачі знань до активного наставництва, керівництва навчальною діяльністю та організації інтерактивного, індивідуалізованого навчання. Аспекти технологічної підтримки, розвитку професійних компетенцій викладачів, індивідуалізації навчального процесу, а також залучення зовнішніх експертів для розширення та поглиблення навчального контенту обговорюються як ключові для підвищення ефективності навчального процесу. Авторі пропонують всебічно обґрунтований підхід до впровадження змішаного навчання, враховуючи виклики та специфіку юридичної освіти, з метою підготовки юридичних спеціалістів нового покоління, здатних ефективно адаптуватися та діяти у складному та змінному правовому середовищі. Висновки підкреслюють критичну важливість комплексного врахування вимог сучасного освітнього середовища, забезпечення технологічної підтримки, неперервного професійного розвитку викладачів та залучення студентів до активної участі у процесі навчання. Ці заходи спільно сприяють успішному впровадженню змішаного навчання та готовності випускників до високоефективної роботи в умовах сучасного правового середовища, забезпечуючи якість і актуальність юридичної освіти на новому етапі її розвитку.

Ключові слова: змішане навчання, підготовка викладачів, юридична освіта, інноваційні освітні технології, роль викладача, індивідуалізація навчання, професійний розвиток, зовнішні експерти, адаптація освітнього процесу.

Вступ. Майбутнім викладачам права потрібно володіти сучасними освітніми методами та технологіями через швидке впровадження інноваційних технологій. Дослідження організаційних і педагогічних умов підготовки викладачів до змішаного навчання є важливим у світлі Національної стратегії сталого соціально-економічного розвитку та зростаючого попиту на висококваліфікованих працівників.

Визначення та створення ефективної системи підготовки майбутніх викладачів права для застосування змішаних форм навчання вимагає комплексного підходу, який включає використання ресурсів інноваційного освітнього середовища, науково-методичну підтримку, діагностичний супровід і розвиток компетенцій, необхідних для самостійного засвоєння інноваційного освітнього досвіду. Готовність майбутніх викладачів до критичного мислення,

інноваційного використання освітніх технологій у своїй діяльності є важливою.

Наукова новизна дослідження полягає в створенні та обґрунтуванні моделі підготовки викладачів права, яка враховує особливості змішаного навчання та базується на поєднанні кращих практик і інноваційних освітніх практик. Мета дослідження полягає в тому, щоб знайти та проаналізувати педагогічні та організаційні умови, які забезпечують ефективний процес підготовки. Мета полягає в тому, щоб отримати комплексне розуміння інноваційного освітнього досвіду та навичок, необхідних для майбутніх викладачів.

Метою статті є розробка та теоретичне обґрунтування різноманітних організаційних і педагогічних умов, необхідних для успішної підготовки майбутніх викладачів до роботи в змішаних навчальних програмах, з особли-

вим акцентом на впровадженні інноваційних методів і технологій навчання. Ця мета полягає в тому, щоб знайти та проаналізувати основні елементи, що впливають на успіх професійного розвитку майбутніх викладачів у динамічному освітньому середовищі. Крім того, вона передбачає розробку рекомендацій для освітніх закладів щодо впровадження ефективних методів і підходів у процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень. Мій дослідницький проєкт зосереджений на дослідженні організаційних і педагогічних умов, необхідних для підготовки майбутніх викладачів права до роботи в умовах змішаного навчання. Важливо звернути увагу на кілька ключових аспектів, які виділяються під час перегляду відповідних наукових робіт. По-перше, поєднання сучасних цифрових технологій із традиційними підходами до навчання є основою успішного змішаного навчання. Це дозволяє створити різноманітне освітнє середовище, яке відповідає потребам студентів і сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Важливо підкреслити роль, яку відіграють викладачі в процесі змішаного навчання.

Сучасний викладач не просто передає інформацію учням; він також керує та керує освітнім процесом. Успіх змішаного навчання залежить від мотивації викладачів і їхньої здатності адаптувати освітній контент до потреб учнів. Згідно з дослідженнями інших матеріалів, таких як «Педагогічні умови розвитку творчості майбутніх учителів у процесі професійної підготовки» Віри Курок та ін., ефективна підготовка майбутніх викладачів передбачає створення умов для розвитку творчих якостей і професійних компетенцій. Це означає, що вчителі повинні навчати учнів інноваційному мисленню, готовності до постійного самовдосконалення та ефективній взаємодії в цифровому освітньому середовищі. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що для успішної підготовки майбутніх викладачів права до роботи в змішаних навчальних закладах потрібна комплексна стратегія. Цей метод має включати не лише оновлення та підтримку освітніх програм, але й розвиток професійних і творчих навичок викладачів, а також їхню мотивацію та готовність до інновацій.

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому просторі активно впроваджуються

інноваційні форми навчання, серед яких особливе місце займає змішане навчання. Цей підхід передбачає комбінацію традиційних аудиторних занять з елементами дистанційного навчання, що дозволяє створити гнучке і динамічне освітнє середовище, адаптоване до індивідуальних потреб та можливостей кожного студента.

Особливо актуальним змішане навчання стає для підготовки майбутніх викладачів права, оскільки ця сфера вимагає не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й практичних навичок. Змішане навчання відкриває нові можливості для інтеграції реальних юридичних кейсів, судових симуляцій, онлайн-дискусій з провідними фахівцями у сфері права, що сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та формуванню вмінь критично мислити та ефективно застосовувати знання на практиці.

Ефективне впровадження змішаного навчання в процес підготовки майбутніх викладачів права потребує ретельного визначення організаційно-педагогічних умов. Перш за все, необхідно забезпечити наявність відповідної технічної бази та доступ до електронних освітніх ресурсів. Важливим є і розробка спеціалізованих навчальних програм, що інтегрують теоретичні знання з практичними завданнями, спрямованими на розвиток професійних компетенцій студентів [Балтунова та ін., 2023, 121–122].

Ключовим аспектом є підготовка викладацького складу, який повинен не тільки володіти глибокими знаннями у галузі права, але й бути здатним ефективно використовувати інноваційні освітні технології для стимулювання активної участі студентів у навчальному процесі. Важливу роль відіграє і методична підтримка викладачів, яка включає проведення тренінгів, майстер-класів, обмін досвідом з колегами з інших вишів та юридичних інституцій.

Розвиток змішаного навчання також передбачає створення системи зворотного зв'язку зі студентами для моніторингу ефективності навчального процесу та своєчасної адаптації програм і методик до змінюваних умов і потреб освітнього середовища. Це дозволить не тільки підвищити якість підготовки майбутніх викладачів, але й сприятиме їхній професійній адаптації до викликів сучасного юридичного ринку праці.

Таким чином, змішане навчання виступає не просто як альтернативна форма освітнього процесу, а як стратегічний ресурс розвитку вищої юридичної освіти, здатний забезпечити високий рівень підготовки майбутніх фахівців у відповідності до вимог сучасного суспільства та ринку праці.

Продовжуючи розглядати змішане навчання як ключ до ефективної підготовки майбутніх викладачів права, важливо звернути увагу на методику впровадження інноваційних підходів у навчальний процес. Змішане навчання не обмежується лише поєднанням очних та онлайн-занять, але також передбачає інтеграцію інтерактивних методик, що стимулюють критичне мислення, самостійну роботу та колаборативне навчання [Курок та ін. 2023 : 183–192].

Розробка та реалізація курсів, що використовують змішане навчання, вимагає від викладачів не лише знань з предмету, але й вміння застосовувати різноманітні електронні ресурси та платформи для створення динамічного та інтерактивного навчального середовища. Це може включати використання мультимедійних лекцій, відеороків, онлайн-симуляцій, юридичних баз даних та електронних кейсів, що дозволяють студентам не тільки засвоювати теоретичні знання, але й набувати практичних навичок.

Водночас, важливою умовою успішного застосування змішаного навчання є створення ефективної системи оцінювання знань та навичок студентів, яка б враховувала не тільки результати тестувань та іспитів, але й активність участі у дискусіях, здатність до самостійного аналізу, вирішення практичних завдань, роботу над проектами. Такий підхід сприятиме формуванню у студентів не лише необхідних знань, але й ключових професійних компетенцій, таких як критичне мислення, комунікативні навички, здатність до командної роботи та самоосвіти.

Окрім того, ефективність змішаного навчання значною мірою залежить від мотивації та відкритості як студентів, так і викладачів до інновацій. Важливо створити середовище, у якому студенти відчуватимуть підтримку та заохочення до активної участі в навчальному процесі, а викладачі матимуть можливість постійного професійного розвитку, вивчення нових освітніх технологій та методик викладання.

Таким чином, змішане навчання представляє собою комплексний підхід, що вимагає від усіх учасників освітнього процесу не тільки відповідних знань і навичок, але й готовності до неперервного вдосконалення, експериментування та співпраці. Врахування цих аспектів дозволить підготувати майбутніх викладачів права, здатних ефективно функціонувати в динамічному та змінному правовому середовищі, відповідаючи високим стандартам сучасної юридичної освіти.

У контексті реалізації змішаного навчання для підготовки майбутніх викладачів права, особлива увага має бути приділена адаптації навчального матеріалу до особливостей цього формату. Це передбачає не просто перенесення традиційних лекцій в онлайн-формат, а розробку спеціальних навчальних модулів, що включають відеоматеріали, інтерактивні завдання, онлайн-дискусії та самостійні проекти. Такий підхід дозволяє максимально використати потенціал змішаного навчання, забезпечуючи глибоке засвоєння матеріалу та розвиток необхідних професійних компетенцій.

Роль викладача в умовах змішаного навчання суттєво трансформується. Від викладача вимагається не тільки знання предмету, а й уміння організувати ефективний освітній процес у віртуальному просторі, здатність мотивувати студентів, використовувати інтерактивні форми роботи та забезпечувати індивідуальний підхід. Важливо, щоб викладачі мали можливість проходити відповідні навчання та майстер-класи для підвищення своїх компетенцій у галузі цифрових технологій та змішаного навчання.

Значну роль у підготовці майбутніх викладачів права у форматі змішаного навчання відіграє і розвиток системи внутрішнього та зовнішнього зворотного зв'язку. Студенти повинні мати можливість легко звертатися до викладачів за роз'ясненнями та консультаціями, а також отримувати швидку відповідь на свої запитання. Також корисним є залучення зовнішніх експертів – практикуючих юристів та суддів для проведення майстер-класів, вебінарів та онлайн-консультацій, що забезпечить практичну спрямованість навчання та дозволить студентам краще зрозуміти специфіку юридичної професії.

Впровадження змішаного навчання в підготовці майбутніх викладачів права також вимагає розробки ефективних методик оцінювання.

Оцінювання має враховувати не тільки знання студентів, а й їх здатність застосовувати ці знання на практиці, вміння аналізувати юридичні ситуації, розв'язувати кейси та вести професійні дискусії. Це може бути реалізовано через систему портфоліо, онлайн-тестування, захист проєктів та виконання практичних завдань.

Таким чином, змішане навчання відкриває нові перспективи для підготовки майбутніх викладачів права, роблячи освітній процес більш гнучким, інтерактивним та орієнтованим на реальні потреби сучасного юридичного ринку. Однак успіх його впровадження залежить від ретельного планування, врахування особливостей юридичної освіти та забезпечення високої мотивації та залученості як студентів, так і викладачів у навчальний процес.

Процес інтеграції змішаного навчання у підготовку майбутніх викладачів права відкриває двері до використання розширеного спектру освітніх інструментів та ресурсів, що значно збагачує навчальний досвід. Одним з ключових аспектів є використання віртуальних платформ для моделювання реальних юридичних процесів. Такі платформи дозволяють студентам не тільки спостерігати за ходом судового розгляду, а й активно брати участь у віртуальних судових засіданнях, відпрацьовуючи роль адвоката, прокурора або судді. Це забезпечує глибше розуміння юридичної системи та допомагає розвинути критичне мислення та аналітичні здібності, які є невід'ємними для майбутньої професійної діяльності.

Додатково, змішане навчання сприяє розвитку навичок самостійної роботи та самоорганізації. Впровадження онлайн-курсів та вебінарів з використанням інтерактивних завдань та самостійних проєктів змушує студентів взяти на себе відповідальність за власне навчання, розвиваючи при цьому навички управління часом та планування. Це, у свою чергу, готує студентів до реальних умов роботи, де самостійність та здатність ефективно організувати свій робочий процес є ключовими до успіху.

Залучення до навчального процесу зовнішніх експертів через онлайн-платформи змішаного навчання також відіграє важливу роль. Така взаємодія не тільки збагачує навчальний досвід студентів за рахунок реальних прикладів з практики, але й дозволяє студентам встановити про-

фесійні контакти ще до завершення навчання. Крім того, це сприяє розвитку мережі професійних зв'язків, яка може бути корисною у майбутній кар'єрі [Балтунова та ін., 2023: 125–128].

Успіх змішаного навчання в значній мірі залежить від якості інтернет-ресурсів та доступності навчальних матеріалів. Тому важливим аспектом є розробка та підтримка відповідної ІТ-інфраструктури, яка б забезпечувала стабільний доступ до навчальних ресурсів для всіх студентів. Це включає не тільки технічну підтримку, але й дизайн інтерактивного контенту, що є зрозумілим та залучає студентів до активної участі.

В кінцевому підсумку, змішане навчання в підготовці майбутніх викладачів права відкриває широкі можливості для інноваційного та ефективного навчання. Однак для досягнення максимальних результатів необхідно враховувати цілий ряд факторів: від технічної підтримки та розробки якісного навчального контенту до методик викладання та оцінювання. Все це вимагає злагодженої роботи всієї освітньої спільноти – від адміністрації вищих навчальних закладів до викладачів і студентів.

Розширення можливостей змішаного навчання у підготовці майбутніх викладачів права також вимагає інноваційного підходу до розробки навчальних матеріалів. Це передбачає створення контенту, який не лише передає знання, але й активно залучає студентів до процесу навчання через використання кейс-методів, інтерактивних симуляцій, відеоматеріалів та онлайн-дискусій. Подібний контент допомагає сформувати у студентів глибоке розуміння предмета та розвинути необхідні аналітичні навички. Крім того, інтеграція онлайн-ресурсів з традиційними методами навчання стимулює самостійну роботу студентів, сприяє розвитку їх дослідницьких навичок та здатності до самоосвіти.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує використання відкритих освітніх ресурсів та масових відкритих онлайн-курсів (МООК), які можуть бути включені до навчальної програми. Це не тільки розширює доступ до різноманітних джерел знань, але й сприяє розвитку міждисциплінарних зв'язків та глибшому розумінню предмета в широкому контексті. Такий підхід дозволяє студентам ознайомитися з різними точками зору, поглиблює їх знання та сприяє формуванню власної критичної думки.

Важливим аспектом ефективності змішаного навчання є також належне врахування індивідуальних особливостей студентів. Адаптивне навчання, яке передбачає використання алгоритмів для аналізу процесу навчання та адаптації контенту під індивідуальні потреби студента, може стати ключем до підвищення ефективності освітнього процесу. Це допомагає студентам оптимізувати процес навчання відповідно до власного темпу та стилю навчання, забезпечує краще засвоєння матеріалу та сприяє підвищенню мотивації.

Нарешті, необхідно підкреслити роль зворотного зв'язку в процесі змішаного навчання. Регулярна взаємодія між студентами та викладачами, а також використання інструментів для анонімного зворотного зв'язку та оцінювання, забезпечують важливу інформацію для адаптації навчального процесу, удосконалення методик викладання та підвищення якості освіти. Такий підхід сприяє створенню сприятливого навчального середовища, де кожен студент може реалізувати свій потенціал, а викладачі – ефективно виконувати свою роль наставників та керівників навчального процесу.

Змішане навчання, безсумнівно, відкриває нові горизонти для освітнього процесу у вищій школі, пропонуючи багатогранні можливості для підготовки майбутніх викладачів права. Втім, його успішна реалізація залежить від злагодженої роботи всієї освітньої спільноти, готовності до неперервного навчання, інновацій та експериментів.

Висновки. Враховуючи аналіз змішаного навчання та його значення у підготовці майбутніх викладачів права, можна зробити наступні висновки, які відповідають поставленій меті дослідження та логічно впливають із згенерованого контенту:

1. *Ефективність змішаного навчання.* Змішане навчання демонструє високу ефективність у підготовці майбутніх викладачів права завдяки інтеграції традиційних та цифрових освітніх методів. Це поєднання забезпечує гнучке та динамічне навчальне середовище, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та практичних навичок.

2. *Роль викладача.* У контексті змішаного навчання роль викладача трансформується з традиційного передавача знань до куратора

та наставника навчального процесу. Викладачі відіграють ключову роль у мотивації студентів, організації інтерактивного навчання та адаптації освітнього матеріалу до індивідуальних потреб кожного студента.

3. *Технологічна підтримка та ресурси.* Успішна реалізація змішаного навчання залежить від наявності відповідної технологічної інфраструктури та доступу до якісних освітніх ресурсів. Інвестиції в IT-інфраструктуру та розробка якісного навчального контенту є критично важливими для підтримки ефективного та залученого навчання.

4. *Індивідуалізація навчання.* Змішане навчання дозволяє реалізувати принцип індивідуалізації освітнього процесу, адаптуючи навчання до особливостей та потреб кожного студента. Використання адаптивних технологій та зворотного зв'язку сприяє оптимізації процесу навчання та підвищенню його ефективності.

5. *Професійний розвиток викладачів.* Для успішного впровадження та реалізації змішаного навчання важливим є постійний професійний розвиток викладачів. Організація тренінгів, семінарів та майстер-класів для викладачів, а також стимулювання обміну досвідом та найкращими практиками є ключовими для підтримки високого рівня якості освіти.

6. *Залучення зовнішніх експертів.* Використання змішаного навчання відкриває можливості для залучення зовнішніх експертів та професіоналів галузі до навчального процесу. Це сприяє підвищенню практичної спрямованості навчання та забезпеченню актуальності навчального матеріалу.

Загалом, змішане навчання представляє собою потужний інструмент для підготовки майбутніх викладачів права, що вимагає комплексного підходу до його реалізації. Ефективне використання цього підходу передбачає наявність відповідної IT-інфраструктури, постійний професійний розвиток викладачів, активне залучення студентів до навчального процесу та врахування індивідуальних особливостей кожного учасника освітнього процесу. Успішне впровадження змішаного навчання може значно підвищити якість юридичної освіти, забезпечивши підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно діяти у складних та динамічних умовах сучасного правового середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baltynova, A., Kamariyash, K., Muzdbaeva, T., Bolat, Y., Beleukhanova, K., Zharikova, D., & Mollakuqe, E. (2023). Педагогічні умови для підготовки майбутніх вчителів на основі цифрових освітніх технологій [Pedagogical Conditions for the Training of Future Teachers Based on Digital Educational Technologies]. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 18(18), 121–137. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.43209>
2. Курок В., Курок Р., Бурчак Л., Бурчак С., & Хоруженко Т. (2023). Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу студентів у навчальному процесі [Pedagogical Conditions for Developing the Creative Potential of Students in the Learning Process]. *Актуальні питання інноваційної освіти*, 12(69), 183–192. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.16>

REFERENCES

1. Baltynova, A., Kamariyash, K., Muzdbaeva, T., Bolat, Y., Beleukhanova, K., Zharikova, D., & Mollakuqe, E. (2023). Pedagogical conditions for the training of future teachers based on digital educational technologies. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 18(18), 121–137. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.43209>
2. Kurok, V., Kurok, R., Burchak, L., Burchak, S., & Khoruzhenko, T. (2023). Pedagogical conditions for developing the creative potential of students in the learning process. *Current Issues in Innovative Education*, 12(69), 183–192. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.16>

V. I. KEMENIASH

*Postgraduate Student at the Department of Pedagogy and Innovative Education,
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine*

E-mail: vitalii.i.kemeniash@lpnu.ua

<https://orcid.org/0009-0001-6771-6965>

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE TRAINING OF FUTURE LAW INSTRUCTORS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

The modern development of the educational process, marked by the rapid integration of innovative technologies and blended learning forms, presents an essential challenge to the higher legal education system: the preparation of future teachers capable of working effectively in a blended learning environment. Blended learning, combining the advantages of traditional classroom teaching with the possibilities of distance education, becomes crucial for adapting the educational process to the individual characteristics and needs of students, meeting the modern requirements for flexibility and accessibility of learning. This article conducts a thorough analysis of the key organizational and pedagogical conditions necessary for the successful implementation of blended learning in legal education, emphasizing the importance of integrating the latest educational technologies and methodologies. Significant attention is paid to the need to transform the role of the teacher, which requires a shift from the traditional model of knowledge delivery to active mentorship, management of educational activities, and organization of interactive, individualized learning. The aspects of technological support, development of professional competencies of teachers, individualization of the learning process, and the involvement of external experts to expand and deepen the educational content are discussed as crucial for enhancing the effectiveness of the educational process. The authors propose a comprehensively justified approach to implementing blended learning, considering the challenges and specifics of legal education, aiming to prepare a new generation of legal specialists capable of adapting and acting effectively in a complex and changing legal environment. The conclusions underline the critical importance of comprehensively considering the requirements of the modern educational environment, providing technological support, continuous professional development of teachers, and involving students in active participation in the learning process. These measures collectively contribute to the successful implementation of blended learning and the readiness of graduates for highly effective work in the contemporary legal environment, ensuring the quality and relevance of legal education at a new stage of its development.

Key words: blended learning, teacher training, legal education, innovative educational technologies, role of the teacher, individualized learning, professional development, external experts, adaptation of the educational process.

УДК 378.147:81'243

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.12>**Л. А. ПИЛИПЮК***кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри іноземної та української філології,**Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна**Електронна пошта: lara.doc.18@gmail.com**<http://orcid.org/0000-0001-4270-33436>*

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Професійне самовдосконалення стає невід'ємною складовою молодого фахівця в сучасних умовах і призводить до підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці. Термін «професійно орієнтоване навчання» використовується для визначення процесу викладання іноземної мови в технічному ЗВО. Даний процес спрямований на опрацювання фахової літератури, опанування професійної лексики і термінології, а також на комунікацію в галузі професійної діяльності. Засвоєння студентами професійної термінології, її активізація у сфері фахової комунікації, відбувається шляхом використання проблемних питань і завдань, дискусій, тестових завдань тощо. Завдання кожного викладача дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» ретельно відбирати тексти для студентів. Вони є мотивуючим фактором, оскільки вони пропонують цікаву, тематичну та різноманітну інформацію стосовно майбутньої професійної діяльності. Для студентів ці тексти є «ключем» для розуміння іншомовного середовища, способів мислення, особливостей комунікативної поведінки потенційних зарубіжних партнерів. Післятекстові вправи повинні ставити певну мету – засвоїти, опанувати, сформулювати певні механізми. Важливим є зміст вправи, тобто те, що потрібно засвоїти і навчальні дії для вирішення навчально-комунікативного завдання, здійснення контролю і самоконтролю. До комплексу вправ варто віднести розуміння і вживання лексичних одиниць професійного словника. Різноманітні лексичні вправи допомагають закріпити й активізувати отримані знання. Поступове ускладнення завдань та їх варіація сприяють розвитку логічного мислення у студентів. Система вправ для вивчення лексики професійного спрямування може слугувати у подальших дослідженнях особливостей комунікативної компетенції.

Ключові слова: проблеми навчання, професійні вміння, професійно орієнтовані завдання, професійно орієнтований підхід, рефлексивне мислення, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Актуальність статті визначена інтересом до проблеми професійно орієнтованого навчання, що спрямоване на розвиток умінь самостійно формувати та застосовувати на практиці свої знання про професійну сферу іноземною мовою. Професійно орієнтовані завдання і засоби їх реалізації все частіше привертають увагу лінгвістів і стають об'єктом вивчення на лексико-граматичному рівні.

Мета статті – визначити сучасні тенденції професійно орієнтованого навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей, запропонувати організаційні та дидактичні форми навчальної діяльності.

Мета дослідження полягає у розробці критеріїв та показників сформованості іншомовної професійно-комунікативної компетентності та визначенні рівня сформованості досліджуваної компетентності у випускників ВНЗ.

Практичне значення одержаних результатів полягає у необхідності модернізації змісту

та організації вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, систематизації засобів, спрямованих на формування та розвиток комунікативних навичок, що сприяють ефективному іншомовному професійно орієнтованому спілкуванню.

Виклад основного матеріалу. Термін «професійно орієнтоване навчання» використовується для визначення процесу викладання іноземної мови в технічному ЗВО. Даний процес спрямований на опрацювання фахової літератури, опанування професійної лексики і термінології, а також на комунікацію в галузі професійної діяльності. У галузі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням досягнуто значних успіхів. Про це свідчать дослідження Л. В. Гайдукової, С. П. Кожушко, О. Б. Тарнопольського, які акцентували свою увагу на вивченні професійно орієнтованої іноземної мови з метою подальшого використання у професійній діяльності.

Професійно орієнтоване навчання як двосторонній процес передбачає діяльність обох учасників: викладача, який надає фахові знання та формує професійні навички й уміння, а також способи пізнавальної діяльності та студента, який набуває фахових знань та оволодіває професійними навичками й уміннями. Значна кількість іншомовної інформації, її доступність підвищує вимоги до професійної майстерності викладача: бути спеціалістом у галузі й орієнтуватися в проблемах, які розглядаються в процесі викладання професійно орієнтованої іноземної мови.

Завдання викладача навчити студентів працювати з автентичним іншомовним текстом професійної галузі; адаптувати, інтерпретувати складний іншомовний текст; виділяти в іншомовному тексті основну інформацію і передавати її іноземною мовою; виділяти ключові слова і терміни; виконувати зворотний переклад. Завдання студентів здійснювати самоаналіз та самооцінку. Варто зазначити, що лексико-граматичний матеріал, необхідний для розвитку мовленнєвих умінь, повинен сприяти професійному росту студентів. Для самостійної роботи виділяється у два рази більше годин, ніж для практичних занять.

Щоб правильно сформувавши лексичну компетенцію, викладачу потрібно грамотно відбирати фахову лексику за наступними критеріями: професійна спрямованість; адекватність навчального матеріалу цілям навчання; практична необхідність; тематичність. Відібрані лексичні одиниці повинні надавати студентам можливість виконувати навчальні завдання (читати та обговорювати автентичні спеціальні тексти, готувати доповіді й виступати на студентських наукових конференціях тощо). Тренувальні вправи на закріплення лексики є найбільш ефективними засобом при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням, мають комунікативну спрямованість, відповідають рівню знань студентів, їх практичним потребам.

Студент може добре знати свою майбутню спеціальність, але недостатньо володіти іноземною мовою, тому слід створювати необхідні умови для підвищення рівня володіння мовою. Головна роль у цьому процесі відводиться викладачу, який має застосовувати у навчаль-

ному процесі цікавий, різноманітний лексико-граматичний матеріал відповідно до спеціалізації студентів.

Основні труднощі, які виникають у студентів 1-го курсу при вивченні дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням», представлені у наступній класифікації:

Професійні: професійна лексика перебуває фактично в початковій стадії формування, знання окремих термінів, які не є системою понять.

Психологічні: низька мотивація до вивчення іноземної мови; залежність від допоміжних засобів при перекладі з рідної мови на іноземну та навпаки.

Мовні: відсутність володіння граматичною системою іноземної мови; проблема розуміння основного змісту прочитаного, виділення істотних моментів; відсутнє розуміння прикладного характеру іноземної мови у професійній діяльності.

Вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» триває при модульному навчанні один рік. Зміст навчання включає сукупність виконання студентами наступних завдань, які об'єднані в комплекс. Одним із них є КППЗ за обраною темою іноземною мовою про найважливіші події у професійній сфері. Робота з іншомовним текстом за професійним спрямуванням у рамках індивідуального завдання передбачає самостійний вибір тексту (обсяг п'ять сторінок, формат А4). Звіт про прочитаний текст здійснюється індивідуально, при цьому викладач оцінює техніку читання, переклад фрагмента з аркуша, знання професійної лексики. Завдання допомагають студентам розширити термінологічний словник, опрацювати та поглибити розуміння фахових термінів. Л. В. Вікторова зазначає, що ефективність цього процесу залежить від таких складових: відбір термінів, систематизація термінів і переклад чи дефініції, які подано в довідковій літературі [Вікторова : 35-43]. Засвоєння студентами професійної термінології, її активізація у сфері фахової комунікації, може відбуватися шляхом використання проблемних питань і завдань, дискусій, тестових завдань тощо.

Завдання кожного викладача дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» ретельно відбирати тексти для студентів, оскільки вони є мотивуючим фактором і слу-

жать ключем для розуміння іншомовного середовища, способів мислення. Слід погодитися із думкою Л. М. Ковалю, який зазначає, що такий підхід до вивчення іноземної мови передбачає розвиток різних мовленнєвих компетенцій, такі як: читання та робота із лексику/граматику; стимулювання дискусії з питань, які висвітлюються в текстах/статтях [Коваль : 318–321]. Саме дискусія передбачає активізацію лексичного та термінологічного словника у процесі розвитку критичного мислення, бачення предмету обговорення, висловлювання власної думки щодо проблеми.

Не менш важливим завданням є виконання вправ. Лексичні вправи можна класифікувати з багатьох точок зору, а саме за видами мовленнєвої діяльності; за стадіями розвитку лексичних навичок; за спрямованістю вправ на створення певного виду зв'язку тощо. Вправа повинна ставити певну мету – засвоїти, опанувати, сформулювати певні механізми контролю і самоконтролю.

За допомогою спеціально розроблених вправ встановлюється стійкий рефлексивний зв'язок між зоровим образом та його словесним визначенням, що сприяє природньому запам'ятовуванню іноземних слів. Коли такий зв'язок встановлено, то процес запам'ятовування іншомовних термінів стає більш цікавим та стимулює подальше вивчення іноземної мови.

До комплексу вправ варто віднести розуміння і вживання лексичних одиниць професійного словника і можливості переходу від письмової комунікації до усної. Здобувачам технічних спеціальностей ЗВО пропонуються наступні вправи: підберіть визначення до нових слів зі списку (завдання на співвіднесення (matching)); вставте пропущені слова; закінчить пропозиції, використовуючи слова і словосполученнями з активного словника; приберіть зайве слово з ланцюжка слів (odd one out); виберіть один правильний варіант перекладу слова (словосполучення) з трьох запропонованих; заповніть таблицю необхідною лексику на основі інформації з тексту; розподіліть виділені слова в тексті по частинах мови, як показано в моделі, утворіть відсутні частини мови самостійно; зіставте картинку з графічним описом; підберіть синоніми / антоніми і ін.

До другого комплексу повинні входити умовно-комунікативні вправи, які спрямовані на тренування мовного і мовленнєвого матеріалу в умовах комунікації. Прикладами комплексу вправ можуть виступати: складіть діалог за зразком, звертаючи увагу на активну лексику заняття; поставте репліки діалогу в правильному порядку (unjumbling); доповніть речення інформацією із тексту.

Третій комплекс вправ вміщує комунікативні вправи. Вони спрямовані на контроль і вдосконалення комунікативних навичок здобувачів, а також на розвиток умінь використання вивчених мовних форм і зразків у різних ситуаціях спілкування. Ці вправи дають можливість здобувачам продемонструвати рівень володіння іноземною мовою: обговорити в парі питання на запропоновану тему, зробити висновки, висловити свою думку; підготувати інформацію з досліджуваного питання професійного спрямування із залученням додаткових джерел; представити вивчений матеріал у вигляді презентації, тощо.

Вибір системи вправ для відпрацювання усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письма) залежить від рівня володіння іноземною мовою студентами. Кількість тих чи інших видів вправ визначається викладачем, оскільки тільки він може визначити темп, складність і необхідність більш ретельного відпрацювання видів мовленнєвої діяльності всередині конкретної групи студентів. Поступове ускладнення завдань та їх варіація сприяють розвитку в студентів логічного мислення.

Очевидно, що вдало підібраний оригінальний текст виховує культуру термінологічного спілкування студентів, розширює їхню професійно орієнтовану ерудицію. На початковому етапі вивчення англійської мови професійного спрямування студенти більш зацікавлено та продуктивно опрацьовують термінологію сучасних текстів науково-популярного стилю, періодичних видань за фахом. Надалі можливе самостійне опрацювання термінології з неадаптованих автентичних текстів наукового стилю. Таким чином, студент не лише отримає певну суму знань та навичок, але й навчиться самостійно й оперативно використовувати отриману інформацію у повсякденній діяльності. Завдяки ефективному засвоєнню тер-

мінології можна досягти позитивного результату, показати і проявити себе, розкрити свій фаховий і мовленнєвий потенціал.

Висновки. Отже, професійно орієнтоване навчання полягає у прагненні студентів технічних ЗВО оволодіти іноземною мовою як засо-

бом отримання спеціальної інформації з фахового предмета. Особливості розглянутих нами вправ можуть враховуватись при проведенні аудиторних занять та у самостійній роботі для подальшого вдосконалення фахового та мовленнєвого потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: [Монографія]. Київ: Інкос, 2007. 315 с.
2. Вікторова Л. В. Діагностика сформованості іншомовної професійно-комунікативної компетентності. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки*. 2013. Вип. 113. С. 35–43.
3. Гришкова Р. О. Міжпредметна координація у навчанні професійно спрямованої англійської мови та фахових дисциплін. *Наукові праці: Науково-методичний журнал. Педагогічні науки*. 2007. Вип. 58. С. 149–154.
4. Коваль Л. М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англійської професійно орієнтованої мовної компетенції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.4. С. 318–321.
5. Степаненко Є. І., Зеліковська О. О. Смарт-технології при викладанні іноземної мови у професійній сфері. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Філологія»*. Київ. 2017. № 263. С. 186–193.
6. Тарнопольський О. Б., Корнева З. М. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. 2011. № 18. С. 231–239.
7. Чередніченко Г. А., Вікторова Л. В., Шапран Л. Ю., Куниця Л. І. Навчання професійного іншомовного спілкування студентів: Монографія [Текст] / Г. А. Чередніченко, Л. В. Вікторова, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця. – Київ: Інкос-Видавництво. 2013. 464 с.

REFERENCES

1. Barabanova, G. V. (2007) *Metodyka navchannia profesiino-orientovanoho chytannia v nemovnomu VNZ* [Methodology for teaching professionally oriented reading in non-linguistic high school]. Kyiv: Inkos. [in Ukrainian].
2. Viktorova, L. V. (2013) *Diahnostyka sformovanosti inshomovnoi profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti*. [Diagnostics of formation of foreign-language professional and communicative competence]. *Pedahohichni nauky*, no. 113, pp. 35–43.
3. Gryshkova, R. O. (2007) *Mizhpredmetna koordynatsiia u navchanni profesiino spriamovanoi anhliiskoi movy ta fakhovykh dystsyplin*. [Intersectional coordination in teaching professionally directed English and professional disciplines]. *Pedahohichni nauky*, no. 58, pp. 149–154.
4. Koval, L. M. (2010) *Formuvannia u studentiv nemovnykh vyshchych navchalnykh zakladiv anhlo-movnoi profesiino orientovanoi movnoi kompetentsii*. [Formation of English-speaking professionally oriented language competence among students of infant higher educational institutions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 20.4, 318–321 [in Ukrainian].
5. Stepanenko, E.I., & Zelikovska, E.A. (2017). *Smart-tekhnologii pry vykladanni inozemnoi movy u profesiinii sferi*. [Smart technologies in the foreign language for specific purposes teaching]. *Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy. Seriiia «Filolohiia»*, 263, 186–193 [in Ukrainian].
6. Tarnopolsky, O. B., & Kornieva, Z. M. (2011) *Aspektnyi pidkhid do navchannia anhliiskoi movy dlia spetsialnykh tsilei u nemovnykh VNZ*. [Aspect approach to learning English for special purposes in non-linguistic universities]. *Bulletin of KhNU*, 18. 231–239 [in Ukrainian].
7. Cherednichenko, G. A., Viktorova, L. V., Shapran, L. Yu., & Kunutsa L. I. (2013) *Navchannia profesiinoho inshomovnoho spilkuvannia studentiv* [Teaching students professional foreign language communication]. Kyiv: Inkos [in Ukrainian].

L. A. PYLYPIUK

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: lara.doc.18@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-4270-33436>*

PROFESSIONALLY ORIENTED TASKS AS A MEANS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES

The article deals with professional self-improvement a young specialist and increasing his competitiveness in the labor market in modern conditions. The term “professionally oriented learning” is used to define the process of teaching a foreign language in a technical institution of higher education. This process is aimed at the study of professional literature, mastering professional vocabulary and terminology, as well as communication in the field of professional activity. Students learn professional terminology, activate it in the field of professional communication. This is due to the use of problematic issues and tasks, business games, discussions, terminological dictation, test tasks, etc. The task of each teacher of the discipline “Foreign language for professional purposes” is to carefully select texts for students. They are a motivating factor because they offer interesting, thematic and diverse information about future professional activities. For students, texts are the “key” for understanding the foreign language environment, ways of thinking, features of communicative behavior of potential foreign partners. The exercise should set a certain main goal – to learn, master, form certain mechanisms. The content of the exercise is an important component, that is, what you need to learn and training actions to solve the educational and communicative problem, control and self-control. Understanding and using lexical units of a professional dictionary should be attributed to a set of exercises. Various lexical exercises help to consolidate and activate the acquired knowledge. The gradual complication of tasks and their variation contribute to the development of logical thinking among students. The system of exercises for studying vocabulary of professional direction can serve as a feature of communicative competence in further research.

Key words: learning problems, professional skills, professionally oriented tasks, professionally oriented approach, reflexive thinking, professional competence.

UDC 378.016:81'243

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.13>

G. M. SHMELKOVA

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Business Communication,
Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine
E-mail: shmelanna1205@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-2475-3739>*

O. O. UBEYVOLK

*PhD in Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Business Communication,
Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine
E-mail: ubvolk@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-4257-8209>*

O. V. YUDINA

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Business Communication,
Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine
E-mail: olga_judina@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5400-7695>*

R. V. VIAZOVA

*PhD in Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Business Communication,
Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine
E-mail: ritakorn28@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2019-7085>*

THE PROBLEM OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES AND WAYS TO ITS SOLUTION

The article considers the main goal of teaching foreign languages as the formation, improvement and development of a personality that is capable of achieving the required level of communicative competence. The training is also aimed at developing the cognitive independence of future specialists based on the formation of linguistic and professional orientations in the process of working with literature in the chosen specialty. In non-linguistic universities, a foreign language occupies a somewhat separate position in the system of other educational courses, since when studying it, many students sometimes encounter language and speech material that is new to them. Teaching foreign language communication at a non-linguistic university is associated with a number of limitations, including the unfavorable frequency-time characteristics of classes and the fact that communication is mainly educational. In the absence of the need to communicate in the target language, i. e. when mastering a language outside the language environment, "communication" comes down to understanding and reproducing some typical, situationally determined language clichés. Unfortunately, in a non-linguistic university, sometimes studying a foreign language is considered as the accumulation of a certain amount of knowledge and the formation of skills, i.e. there is no idea of language as a complex, constantly developing, multi-level system. But the difficulties of teaching a foreign language in non-linguistic universities are associated with the specific features of it as a subject that is difficult to study in a university setting. Learning a foreign language requires enormous effort and energy, as well as daily, systematic, motivated work. Therefore, only personal interest in mastering a foreign language can effectively contribute to the formation of motivation for this subject. Teaching a foreign language at a non-linguistic university can be successful if, throughout the entire training process, the so-called oriented selection of text material is consistently carried out, taking into account the professional orientation of students. Thus, the communicative and cognitive activity of students is activated, interest in the subject is awakened and the need of students to independently search for new words, expressions, and to use sources of information is stimulated.

Key words: foreign language, intercultural communication, principles of learning, communicative competence, foreign language, communicative skills, difficulties in foreign languages learning, forming the student's characteristics.

Statement of the problem. In modern conditions of higher education modernisation, higher education institutions face the task of training specialists integrated into a multicultural society, who know a foreign language and norms of intercultural communication. The realisation of this task within the framework of language education is possible, in our opinion, if we consider the teaching of foreign languages from the position of intercultural communication.

The spread of global business relations in the world, new cultural and socio-economic realities of modern Ukrainian society, the processes of reforming the national system of higher education and strengthening of educational ties in the European context have led to the growing priority of higher professional education in the system of social values. For integration of our state into the European economic space requires qualified specialists in the field of management, marketing, tourism, international relations, international economy. relations, international economy. In this regard, the problem of effective foreign language training of students for business intercultural communication in the Ukrainian universities has acquired today a special special speciality of Ukrainian universities. Ukrainian universities has acquired today a special urgency.

The concept of "intercultural communication" appeared in the second half of the XX century in connection with intensive economic, political and cultural co-operation between different countries and covers issues related to culture, language, interaction between representatives of different cultures, which manifests national-specific features of communicators, determining their relationships and mutual understanding, oriented on which we consider it necessary to turn to the heritage of the past and trace their dynamics of development in philosophical and pedagogical studies.

The problematics of intercultural interaction begins with subject-object relations, in which each party treated the other as a natural prerequisite for its existence, and grows in the course of contacts into subject-subject relations, in which language plays an essential role as a means of communication and mutual understanding [97]. With the development of human society, the need for communication between multilingual people representing different cultures increases. Ancient philosophers

were at the origin of comprehension of intersubjective, intercultural and linguistic problems, they drew attention to the differences of peoples, making attempts to explain them; to the importance of dialogue that promotes mutual understanding, problem solving; to the spiritual unity of the human race, to the relationship between names and things; to culture as spirituality.

Analysis of previous studies related to this work. The analysis of psycho-pedagogical and methodological studies devoted to the problem of formation of personality as a subject of dialogue of cultures in the process of teaching a foreign language subject of the dialogue of cultures in the process of teaching a foreign language (FL), allows us to state that their authors rethink the whole system of students' speech training students in accordance with the realities of economic and political life of modern society. In the scientific works of domestic and foreign scientists different aspects of the problem of speech training of students are studied. Foreign scientists have studied different aspects of the problem of foreign language intercultural communication in theory and practice of teaching foreign language (N. D. Galskova, JI. K. Geikhman, N. I. Gez, S. G. Ter-Minasova, V. P. Furmanova, N. Göhring, W. Heller, H-J. Lüsebrink, B. D. Müller, P. Wilden etc.), formulated the concepts of formation of personality in the dialogue of cultures, native and foreign (Y. I. Passov, E. V. B. Miloserdova, P. V. Sysoev, I. I. Khaleeva, H. Brown, M. Byram etc.).

The problem of modeling the dialogue of cultures in educational settings was studied (N. F. Borisko, N. B. Ishkhanyan, V. V. Safonova, M. A. Faenova, G. Neuner, W. M. Rivers, A. Thomas etc.). Despite the different approaches to teaching language and foreign-language culture, scholars emphasise the leading role of culture in learning and they agree that the study and realisation of the common and distinctive features of native and foreign language cultures is an important factor in the learning of FL. Native and foreign-language cultures is a prospect for successful participation of the individual in the dialogue of cultures. However, the studies conducted, despite their undeniable value, only solve the problem to a certain extent.

Presentation of the main material. The process of preparing students of non-language faculties for intercultural communication, in order to

be successful, requires a clear organisation that takes into account the interaction of all factors in the educational process. In pedagogical literature, factors are defined as the cause that influences the course and results of didactic process. The works of domestic scientists (L. G. Viktorova, N. V. Kuzmina, D. V. Tolpako etc.) present various classifications of factors, among which the most complete and comprehensive is the classification of success factors, based on the concept of pedagogical systems by N. V. Kuzmina, L. G. Viktorova, which distinguishes: goal; educational information; means of pedagogical communication; students; teachers; result or formed knowledge, skills, abilities.

In front of the higher school a new task appears that includes comprehensive development of the student's individuality (as the subject of activity, as an individual), the development of his mental abilities, mechanisms that play an important role in the formation of the student's individuality as moral person [4, p. 43]. Such a revaluation of values puts in the center national education prioritizes, the human personality and places it on foreign language preparing students for the task of forming a versatile personality of the future specialist in the context of the dialogue / polylogue of cultures, capable effectively use IM in socio-cultural and professionally oriented communication situations.

The modern system of foreign language education is based on the dialogue of cultures, expanding students' understanding of other nations, formation of tolerance and readiness for productive interethnic and intercultural interaction. The current programs of IM professional direction for higher education institutions provide the formation of students' ability to communicate effectively in a foreign language in the cultural diversity of educational and professional environments [Форостюк : 30]. For this purpose, special attention should be paid to the creation of students' need for communication in order to learn professional and culturally valuable information in MI classes of a professional direction [Stern : 101], take into account the professional needs of students as much as possible, and direct the learning process itself to the acquisition of not only knowledge, skills and abilities, but also certain personal qualities that determine the effectiveness of foreign language busi-

ness intercultural communication. Inconsistency of the training content with the interests and professional needs of students, the use of unjustified teaching methods in classes, unrelated to real foreign language communication, causes a decrease in motivation, limits independence, initiative and creativity, creates unfavorable conditions for ensuring the effectiveness of the educational process with foreign language and does not prepare for business intercultural communication.

In order to optimize the process of foreign language professional training of students in Ukrainian universities, there are certain prerequisites, which we associate with factors that influence the formation of motivation in the study of foreign language. Improving the process of teaching foreign language business intercultural communication, diversifying teaching methods and techniques, strengthening inter-subject connections makes it possible, firstly, to create prerequisites on the basis of which students have a personal and professional interest in work, and secondly, to more effectively form a scientific worldview, based on the philosophical idea of unity between objects and phenomena [Гембарук : 50–55].

For the effectiveness of training in business intercultural communication, it is necessary to ensure the open nature of the educational process, to take into account the goals, motives, interests, strategies in the education of each student and the group as a whole.

It is advisable to carry out exercises that involve: setting a situation related to intercultural interaction and the field of future activity students; professional orientation of tasks; the naturalness of the communication situation; novelty; motivation of speech acts; availability of instructions regarding actions with language or speech material in conditions close to real foreign language communication; comment for familiarization with sociocultural information; the presence of verbal supports that help express one's opinion and argue judgments in a foreign language.

In order to achieve high-quality interaction of the above goals at all stages of foreign language training of students for intercultural communication, taking into account age characteristics and norms laid down in current educational documents, it is necessary to organize the IM education process in such a way that the working capacity

of students and teachers increases, labor productivity increases, cognitive independence, initiative and creative activity increase.

According to A. M. Shchukin, effective methods and techniques for ensuring students' speech activity in artificial conditions are: 1) role-playing games, according to which the help of which educational communication is organized in accordance with the developed plot and the roles and inter-role relationships distributed among students; 2) problem situations with the use of speech-thinking tasks, which involve the performance of actions based on critical reasoning, on assumptions, on guesswork, on the interpretation of facts, on inference etc; 3) free (spontaneous) communication, which in classes has the following features: its content is not always foreseen, active mobilization of speech-thinking reserves and previous speech experience is necessary [Stern : 100].

Based on the above, we believe that effective training in business intercultural communication is possible taking into account several important factors personal, instrumental and methodological pedagogical aspects. The developed methodology is focused on a specific goal – the development of students' readiness for intercultural communication through intercultural communication. of students to intercultural communication through realisation of the tasks corresponding to this goal:

- mastering by students of the basic concepts, knowledge and skills in the sphere of intercultural communication;

- expansion of intercultural outlook in order to form in students a system of values,

- based on the dialogue of cultures as a way of simultaneous learning of a foreign language and foreign culture in comparison with the native language and culture;

- creation of a situation of success in the foreign language classes;

- development of empathy in foreign language classes.

The above-mentioned tasks are solved through implementation of the following principles:

- The principle of dialogue of cultures as a way of simultaneous teaching of foreign language and foreign culture in comparison with native language and culture;

- the principle of multiculturalism, which requires preservation and multiplication

of the whole diversity of cultural values, norms, patterns of behaviour and forms of activity in educational systems;

- the principle of cultural relativism, which requires respect and tolerance for norms, values and behaviour of other cultures; assumes a practical attitude to the culture of each nation, forms a desire to understand culture from within.

The use of level textbooks in accordance with European standards contributes to the development of language skills, the formation of intercultural competence and “plurilingualism,” and the provision of skills for continuous independent study of a foreign language. In addition, the introduction of level textbooks ensures the unity of the requirements of all teachers in a foreign language. It should also be noted that, along with authentic textbooks that create the basis for conducting dialogues in the intercultural communicative space, in classes undergraduate students must use specialized textbooks for universities, as well as teaching aids created by teachers of the department and based on popular scientific texts in the bachelor's specialty, followed by discussion in the group, with increasing complexity of the topic in senior courses and the use of scientific texts for abstracting and annotation. Preserving professional communication seems to us a mandatory condition for maintaining the student's motivation for the further development of his own foreign language competencies, which will certainly manifest themselves in the student's future activities, in master's, graduate school, and in the student's scientific career as a whole.

Independent learning activity can be characterized as educational competence – the ability to effectively independently study and teach oneself. This ability consists of conscious and independent goal setting, selection of adequate methods, reflective self-assessment and self-regulation of educational activities. This ability is also characterized by freedom to make decisions, responsibility for choosing decisions,

accumulation of individual experience, interaction with other subjects of activity [Каричковська : 175]. The teacher's task is to create a development situation that provides students with freedom and responsibility in choosing and making decisions, autonomy, independence of action, combined with taking responsibility for the result [Каричковська : 173].

Conducting scientific conferences in senior undergraduate years with the participation of teachers from graduating departments helps students demonstrate their best qualities and competencies, helps create the opportunity for professional scientific intercultural communication in a foreign language in a role-playing game. Particularly noteworthy is the feasibility of holding such conferences in graduate and postgraduate schools. The possibility of holding virtual conferences using Internet technologies is not excluded. For participation in the conference, students receive additional points as part of the point-rating system. The point-rating system for assessing the mastery of certain competencies of foreign language speech has been used for a number of years in bachelor's programs, and recently it has been introduced in master's programs. The point-rating system is an important factor in organizing current control (interim certifications) and final control; it disciplines, motivates and organizes students' independent work on a foreign language, including organizing students' autonomous work on language. An interesting form of extracurricular activities in a foreign language is conducting holidays, competitions, Foreign Language Days. Carrying out events in a foreign language increases the horizons of interlingual communication, developing the creative

abilities of an individual through the means of a foreign language. The use of innovative approaches in organizing the teaching of foreign languages at a non-linguistic university largely contributes to the development of a linguistic personality, involving it increasingly in intercultural communication in a foreign language.

Results and conclusions. Development of procedural-activity component in the process of developing readiness of university students for intercultural communication is aimed at the formation of such personal qualities as intercultural sensitivity, observation, self-regulation of emotions. personal qualities such as intercultural sensitivity, observation, self-regulation of emotions, responsiveness, sensitivity, ability to participate in the processes of intercultural communication.

In the process of development of students' procedural-activity component there is an increase in the level of their adaptation, which leads to successful intercultural communication. successful intercultural communication. At the same time it should be emphasized that the true keepers of the culture of this or that nation are the authentic art texts. authentic art texts that reflect its spiritual world. It is the artistic text as a way of encoding national stereotypes "is connected directly with culture.

BIBLIOGRAPHY

1. Андрущенко В., Філософія освіти в Сучасній Україні : стан та перспективи розвитку / за ред. В. Андрущенко *Вища освіта*. 2004. № 4. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://yandex.ua/yandsearch?clid=139043&lr=148&msid=22871.3197.136105197>
2. Bemidji State University : Department of English [Electronic resource]. –Mode of access : URL: <http://bemidjistate.edu/academics/departments/english/graduate>
3. Гембарук А. С. Компоненти змісту навчання іноземної мови як загальноосвітнього предмета. : зб. наук. праць УДПУ імені Павла Тичини. / за ред. А. С. Гембарук. С. 50–55.
4. Каричковська, С. П. Зміст навчання іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах України. / *Каричковська С. П. Педагогіка формує творч.* Київ:ЦУЛ. 2007. С. 173–178.
5. Кочубей Н.П. Підсистема вправ для інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення учнів початкової школи *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 31–39.
6. European Language Portfolio: Principles and Guidelines On-line: URL: <http://www.coe.int/portfolio>
7. Триндюк К., Мартинюк П., Губіна А. Особливості організації занять з іноземної мови в умовах змішаного навчання. *Іноватика у вихованні*. Випуск 13. Том 2. 2021. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/331/329>. (Дата звернення 12.04.23).
8. Stern H. H. Fundamental Concepts of Language Teaching. Oxford : Oxford Univ. Press, 1996. 582 p. 331.
9. Tarone E., Jule G. Focus on the Language Learner. Oxford : Oxford Univ. Press, 1991. 206 p.
10. The Communicative Approach to Language Teaching / Ed. by Ch. Brumfit and K. Johnson. Oxford : Oxford Univ. Press, 1991. 243 p.
11. Tomalin B., Stempleski S. Cultural awareness. Oxford : Oxford Univ. Press, 1996. 160 p.
12. Underhill N. Testing Spoken Language: a Handbook of Oral Testing Techniques.– Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1989. 117 p.
13. Тимошук Н. Застосування моделі blended learning під час викладання іноземної мови в немовному (аграрному) ЗВО. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Т. 2. 2019. С. 216–220. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/45.pdf. (Дата звернення 15.04.23).

14. Форостюк І. Викладання іноземної мови у вищій школі в умовах дистанційного навчання. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/35734/1/1.pdf>. (Дата звернення 24.04.23).

REFERENCES

1. Andrushhenko V., (2004) *Filosofija osvity v Suchasnij Ukraini : stan ta perspektyvy rozvytku* / za red. V. Andrushhenko [Philosophy of education in Modern Ukraine: state and prospects of development] *Vyshha osvita*. # 4. Retrieved from: URL: <http://yandex.ua/yandsearch?clid=139043&lr=148&msid=22871.3197.136105197> (in Ukrainian)
2. Bemidj'i State University : Department of English [Electronic resource]. Retrieved from: URL: <http://bemidj'istate.edu/academics/departments/english/graduate> (in English).
3. Ghembaruk A. S. (2012) *Komponenty zmistu navchannja inozemnoji movy jak zaghaljnoosvitnjogho predmeta*. [Content components of foreign language learning as a general education subject.]: zb. nauk. pracj UDPU imeni Pavla Tychyny. / za red. A. S. Ghembaruk. S. 50–55 (in Ukrainian).
4. Karychkovsja, S. P. (2017) *Zmist navchannja inozemnoji movy u vyshhykh pedagogichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy*. [Content of foreign language teaching in higher pedagogical educational institutions of Ukraine] / Karychkovsja S. P. *Pedagoghika formuv. tvorch.* Kyjiv: CUL. S. 173–178 (in Ukrainian).
5. Kochubej N.P. (2012). *Pidsystema vprav dlja interaktyvnogho navchannja anghlijskogho dialoghichnogho movlennja uchniv pochatkovoji shkoly* [Subsystem of exercises for interactive teaching of English dialogic speech of elementary school students] *Inozemni movy*. #2. S. 31–39 (in Ukrainian).
6. European Language Portfolio: Principles and Guidelines Retrieved from: URL: <http://www.coe.int/portfolio> (in English).
7. Tryndjuk K., Martynjuk P., Ghubina A. (2021). *Osoblyvosti orhanizaciji zanjatj z inozemnoji movy v umovakh zmishanogho navchannja*. [Peculiarities of the organization of foreign language classes in conditions of mixed education.] *Innovatyka u vykhovanni*. Vypusk 13. Tom 2. Retrieved from: URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/331/329>. (Data zvernennja 12.04.23). (in Ukrainian)
8. Stern H. H. (1996) *Fundamental Concepts of Language Teaching*. Oxford : Oxford Univ. Press., 582 p. 331 (in English).
9. Tarone E., Jule G. (2019). *Focus on the Language Learner*. Oxford : Oxford Univ. Press, 206 p. (in English)
10. *The Communicative Approach to Language Teaching* (2020)/ Ed. by Ch. Brumfit and K. Johnson. Oxford : Oxford Univ. Press, 243 p.
11. Tomalin B., Stempleski S. (2006). *Cultural awareness*. Oxford : Oxford Univ. Press, 160 p. (in English).
12. Underhill N. (2019). *Testing Spoken Language: a Handbook of Oral Testing Techniques*.– Cambridge: Cambridge Univ. Press, 117 p. (in English)
13. Tymoshuk N. (2019) *Zastosuvannja modeli blended learning pid chas vykladannja inozemnoji movy v nemovnomu (aghrarnomu) ZVO*. [The application of the blended learning model during the teaching of a foreign language in a non-language (agrarian) secondary school] *Pedagoghika formuvannja tvorchoji osobystosti u vyshhij i zaghaljnoosvitnij shkolakh*. T. 2.. CS.216-220. Retrieved from: URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/45.pdf. (Data zvernennja 15.04.23) (in Ukrainian).
14. Forostjuk I. *Vykladannja inozemnoji movy u vyshhij shkoli v umovakh dystancijnogho navchannja*. [Teaching a foreign language in higher education in the conditions of distance learning.] Retrieved from: URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/35734/1/1.pdf>. (Data zvernennja 24.04.23) (in Ukrainian).

Г. М. ШМЕЛЬКОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри ділової комунікації,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна
Електронна пошта: shmelanna1205@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-2475-3739>*

О. О. УБЕЙВОЛК

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри ділової комунікації,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна
Електронна пошта: ubvolk@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-4257-8209>*

О. В. ЮДІНА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри ділової комунікації,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна
Електронна адреса: olga_judina@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5400-7695>*

Р. В. В'ЯЗОВА

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри ділової комунікації,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна
Електронна адреса: ritakorn28@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2019-7085>*

**ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У НЕМОВНИХ ВНЗ І СПОСОБИ ЇЇ РІШЕННЯ**

У статті головна мета навчання іноземних мов розглядається як формування, вдосконалення та розвиток особистості, здатної досягти необхідного рівня комунікативної компетентності. Навчання також спрямоване на розвиток пізнавальної самостійності майбутніх спеціалістів на основі формування мовних і професійних орієнтацій у процесі роботи з літературою за обраною спеціальністю. Зазначалося, що в нелінгвістичних ВНЗ іноземна мова займає дещо окреме місце в системі інших навчальних курсів, оскільки при її вивченні багато студентів іноді стикаються з новим для них мовним і мовленнєвим матеріалом. Навчання іншомовного спілкування в нелінгвістичному університеті пов'язане з низкою обмежень, серед яких несприятливі частотно-часові характеристики занять і те, що спілкування має переважно навчальний характер. За відсутності потреби спілкуватися цільовою мовою, при оволодінні мовою поза мовним середовищем «спілкування» зводиться до розуміння і відтворення деяких типових, ситуативно зумовлених мовних кліше. На жаль, в нелінгвістичному вузі іноді вивчення іноземної мови розглядається як накопичення певної суми знань і формування навичок, тобто відсутнє уявлення про мову як про складну багаторівневу систему, що постійно розвивається. Але труднощі викладання іноземної мови в нелінгвістичних ВНЗ пов'язані зі специфікою її як предмета, складного для вивчення в університетських умовах. Вивчення іноземної мови вимагає величезних зусиль та енергії, а також щоденної, систематичної, мотивованої праці. Тому лише особиста зацікавленість в оволодінні іноземною мовою може ефективно сприяти формуванню мотивації до цього предмету. Викладання іноземної мови в нелінгвістичному ВНЗ може бути успішним, якщо протягом усього навчального процесу послідовно проводиться так званий орієнтований відбір текстового матеріалу з урахуванням професійної спрямованості студентів. Таким чином активізується комунікативна та пізнавальна діяльність учнів, пробуджується інтерес до предмета та стимулюється потреба учнів самостійно шукати нові слова, вирази, користуватися джерелами інформації.

Ключові слова: іноземна мова, міжкультурна комунікація, принципи навчання, комунікативна компетенція, мовне оточення, комунікативні навички, складності у вивченні іноземних мов, формування особистості студента.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

УДК 796.412

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.14>

В. В. ПЕТРОВИЧ

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: petrovka68@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3332-3888>*

О. Ю. ДИКИЙ

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: olehdiky@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6648-4296>*

О. Г. ДЕМ'ЯНЧУК

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: olena@vnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9418-6285>*

А. М. ЧЕГІЛЬ

*тренер-викладач з виду спорту,
Спортивно-оздоровчий центр Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II,
м. Ужгород, Україна
Електронна пошта: orban.aniko@kmf.org.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5480-2090>*

О. В. КУЛАКОВ

*аспірант, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: Sambo70kulakov@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-9370-1043>*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

Стаття присвячена проблемі систематизації процесу інтегрального контролю характеру змін індивідуальних функціональних можливостей організму спортсменів зі змішаних єдиноборств. Розкриті в даній роботі питання пов'язані не лише з аналізом перебігу адаптаційних змін в організмі спортсменів, але й оцінкою рівня технічної майстерності володіння найбільш пріоритетними для даного виду спорту ударами, кидками, больовими та задушливими прийомами. Розкриті основні методи контролю за спроможністю реалізовувати в процесі змагальної діяльності адаптаційний потенціал організму спортсменів та технічний рівень володіння елементами, з метою удосконалення тактики ведення поєдинків залежно від рівня суперника. В даній статті проведено порівняльний аналіз доцільності пріоритетності використання в процесі оптимізації моделей тренувальних занять відповідних фізіологічних, морфо-функціональних та біохімічних методів дослідження. Представлено основні напрямки дослідницької діяльності провідних науковців з даного напрямку та детально розкрито алгоритм використання

тих чи інших методів контролю за рівнем тренуваності спортсменів у змішаних єдиноборствах. Чітко розкрито періодизації варіативності практичної реалізації відповідної комбінації показників варіабельності серцевого ритму та концентрації відповідних ферментів, гормонів в сироватці крові спортсменів, як один із оптимальних та інформативних методів оцінки прояву компенсаторних реакцій на тренувальні навантаження. Деталізовано представлено основні шляхи вирішення проблем інтегрального контролю за рівнем тренуваності спортсменів, які протягом останніх десятиліть провідні науковці, тренери, спортсмени високої кваліфікації з різних видів змішаних єдиноборств поглиблено вивчали в процесі тренувальної та змагальної діяльності. Обґрунтовано доцільність використання фахівцями з даного виду спорту в якості інформаційних маркерів оцінки процесів адаптації, інноваційні інструментальні методи діагностики функціонального стану, які дозволяють розробити чіткі механізми регуляції величини ключових факторів системи підготовки.

Ключові слова: змішані єдиноборства, інтегральний метод контролю, спортсмени, адаптаційні зміни, функціональний стан.

Постановлення проблеми. Удосконалення систематизації процесу інтегрального контролю характеру змін індивідуальних функціональних можливостей організму спортсменів зі змішаних єдиноборств, є однією з найбільш актуальних та одночасно спірних проблем сучасної системи підготовки в даних видах спорту [Beránek 2023 : 921–939; Chernozub 2018 : 28–36; Chernozub 2023 : 276–282]. Основними напрямками дослідження даної проблеми, більшість провідних фахівців з змішаних єдиноборств [Ciaccioni 2023 : 102556; Faro 2023 : 8–17; Loturco 2023 : 1052–1056], вважають пошук ефективних методів оцінки процесів короткочасної та довготривалої адаптації, в умовах тренувальної діяльності на різних етапах багатолітньої підготовки. Пошук та обґрунтованість використання найбільш інформативних маркерів оцінки адаптаційно-компенсаторних реакцій організму спортсменів різних видів змішаних єдиноборств, особливо з урахування їх індивідуальних функціональних можливостей та рівня тактико-технічної підготовки, є одним із пріоритетних завдань сучасних науковців [Chernozub 2022 : 10, 13827; Manolachi 2023a : 1359–1366; Polechoński 2022 : 4762].

Мета статті: систематизація практичної реалізації інтегрального контролю за рівнем функціональних можливостей організму спортсменів в змішаних єдиноборствах та динамікою процесів довготривалої адаптації до навантажень в процесі тренувальної діяльності.

Аналіз попередніх досліджень. Сучасна система підготовки спортсменів в змішаних єдиноборствах передбачає об'єктивне співвідношення між величиною показників зовнішнього подразника (фізичного навантаження) та характером адаптаційно-компенсаторних реакцій їх організму [Branco 2022 : 2816–2823; Chernozub

2018 : 28–36; Chernozub 2023 : 276–282]. Аналіз наукових робіт широкої плеяди дослідників [Ciaccioni 2023 : 102556; Loturco 2023 : 1052–1056; Polechoński 2022 : 4762], які займаються напрямком дослідницької роботи пов'язаної з вивчення сучасних методів діагностики нервово-м'язової, нейро-гуморальної, вегетативної систем організму спортсменів різного рівня підготовки, статі та віку в умовах короткочасних та тривалого періоду занять змішаними єдиноборствами, демонструє відсутність чіткої стратегії використання даних методів в процесі розробки моделей тренувальних занять зі спеціальної та базової підготовки, а також пошуку ефективних шляхів корекції відокремлених показників навантаження та тренувальних режимів в цілому [Chernozub 2022 : 13827; Chernozub 2023 : 276–282; Manolachi 2023a : 1359–1366; Manolachi 2023b : 2203–2211].

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із ключових питань пов'язаних з спроможністю ефективно використовувати інтегральний метод контролю за розвитком функціональних можливостей організму спортсменів на тлі підвищення рівня технічної майстерності враховуючи особливості етапу підготовки (в деяких випадках напрямку мезоциклів), є пошук оптимального неінвазивного методу діагностики для реалізації даної проблеми. Ряд дослідників [Gottschall 2023 : 1138605; Stepanyan 2023: 30–36], які займають вивченням процесів зниження функціональних резервів організму спортсменів в змішаних єдиноборствах в передзмагальних мезоциклах, внаслідок використання навантажень з великим обсягом роботи в базових, стверджують про необхідність використання в якості контрольних показників, результати варіабельності серцевого ритму. Особливістю даного методу

діагностики функціонального стану спортсменів у цьому виді спорту є те, що отримані в процесі досліджень результати, особливо показники спектрального аналізу, дозволяють чітко визначити перевагу активності центрального чи автономного контуру в регуляції серцевого ритму в умовах різних за обсягом та інтенсивністю фізичних навантажень [Branco 2022 : 2816–2823; Ciaccioni 2023 : 102556].

Широке використання в діагностиці протягом останніх років набули варіації поєднання в процесі контролю за адаптаційними змінами, під час спеціальної підготовки в змішаних єдиноборствах, методів біоімпедансометрії та оцінки показників максимальної сили (1 ПМ) основних груп м'язів, які використовуються в процесі найбільш пріоритетних, залежно від виду змішаних єдиноборств, індивідуально для кожного спортсмена комбінацій з ударів, кидків, больових та задушливих прийомів [Chernozub 2019 : 481–488; Manolachi 2023a : 1359–1366; Polechoński 2022 : 4762]. Поетапний контроль за зміною величини показників складу тіла спортсменів та параметрів розвитку їх максимальної сили відповідних груп м'язів, залежно від особливостей використовуваних параметрів обсягу та інтенсивності в різних за структурою та змістом режимів навантажень, дозволяє розробити тренерам ефективний механізм корекції тренувальних програм направлених як на підготовку атлетів ударного так і борцівського стилю ведення поєдинків [Chernozub 2022 : 13827; Manolachi 2023b : 2203–2211].

Досліджуючи періодизації практичної реалізації в процесі управління параметрами навантаження під час розробки різних моделей тренувань в змішаних єдиноборствах, певна категорія науковців [Chernozub 2018 : 28–36; Chernozub 2019 : 481–488; Stepanyan 2023: 30–36] приділяє велику увагу використанню біохімічних методів дослідження особливостей адаптаційних змін в організмі борців різних стилів ведення поєдинків. В більшості випадках, науковці оцінюють характер зміни показників концентрації в сироватці крові стероїдних гормонів, мікро та макроелементів, які відображають прояви нейро-гуморальної регуляції в умовах короткочасної адаптації, або збільшення активності компенсаторних реакцій [Chernozub 2022 : 13827; Manolachi 2023b : 2203–2211;

Polechoński 2022 : 4762]. Так, активно використовуються в якості інформативних маркерів оцінки роботи енергетичної системи організму спортсменів під час навантажень різної спрямованості, показники активності ферментів креатинфосфокінази та лактатдегідрогенази в сироватці крові в умовах анаеробного механізму енергозабезпечення м'язової діяльності [Folhes 2023 : 205–215; Gottschall 2023 : 1138605; Manolachi 2023b : 2203–2211].

Таким чином, аналіз доступної нам наукової літератури [Ciaccioni 2023 : 102556; Chernozub 2022 : 13827; Manolachi 2023b : 2203–2211; Manolachi 2023b : 2203–2211; Manolachi 2023b : 2203–2211; Manolachi 2023b : 2203–2211; Stepanyan 2023: 30–36] свідчить про те, що в змішаних єдиноборствах існує досить велика кількість спірних питань пов'язаних з доцільністю та ефективністю практичної реалізації різних інтегральних комбінацій методів варіабельності серцевого ритму, контролем за біохімічними показниками крові, морфометричними показниками складу тіла, для чіткого визначення адаптаційних змін чи прояву компенсаторних реакцій на тренувальні навантаження.

Висновки. Деталізовано представлені в наукових роботах сучасності основні шляхи вирішення проблем інтегрального контролю за рівнем тренуваності спортсменів, які протягом останніх десятиліть провідні науковці, тренери, спортсмени високої кваліфікації з різних видів змішаних єдиноборств поглиблено вивчали в процесі тренувальної та змагальної діяльності, дозволяють визначити спектр інформаційних маркерів оцінки процесів адаптації, доцільність використання інноваційних інструментальних методів діагностики функціонального стану, що сприятиме розробці чітких механізмів регуляції величини ключових факторів системи підготовки.

Перспективи подальших досліджень. Проведення фундаментальних досліджень щодо визначення особливостей адаптаційних змін в організмі спортсменів в умовах тренувальної та змагальної діяльності, використовуючи систематизацію практичної реалізації інтегрального контролю в змішаних єдиноборствах, дозволить удосконалити систему підготовки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Beránek, V., Votápek, P., Stastny, P. (2023) Force and velocity of impact during upper limb strikes in combat sports: a systematic review and meta-analysis. *Sports Biomech.* 22(8):921–939. <https://doi.org/10.1080/14763141.2020.1778075>.
2. Branco, B., Marcondes, V., Ramos, S., Badilla, P., Andreato, L. (2022) Effects of Supplementary Strength Program on Generic and Specific Physical Fitness in Cadet Judo Athletes. *Journal of Strength and Conditioning Research.* 36(10):2816–2823. <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000003983>.
3. Ciaccioni, S., Castro, O., Bahrami, F., Tomporowski, P., Capranica, L., Biddle, S., Vergeer, I., Pesce, C. (2023) Martial arts, combat sports, and mental health in adults: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise Journal.* 8(70):102556. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2023.102556>.
4. Chernozub, A., Korobeynikov, G., Mytskan, B., Korobeinikova, L., Cynarski, W.J. (2018) Modeling mixed martial arts power training needs depends on the predominance of the strike or Wrestling fighting style. *Journal of Martial Arts Anthropology.* 18(3): 28–36. <https://doi.org/10.14589/ido.18.3.5>
5. Chernozub A., Danylchenko, S., Imas, Y., Kochina, M., Natalia, I., Korobeynikov, G., Korobeynikova, L., Potop, V., Cynarski, W.J., Gorashchenko, A. (2019) Peculiarities of correcting load parameters in power training of mixed martial arts athletes. *Journal of Physical Education and Sport.* 19(2): 481–488.
6. Chernozub, A., Manolachi, V., Korobeynikov, G., Potop, V., Sherstiuk, L., Manolachi, V., Mihaila, I. (2022) Criteria for assessing the adaptive changes in mixed martial arts (MMA) athletes of strike fighting style in different training load regimes. *PeerJ.* 10, 13827. <https://doi.org/10.7717/peerj.13827>
7. Chernozub, A., Olkhovyi, O., Alosyna, A., Savenko, A., Shtefiuk, I., Marionda, I., Khoma, T., & Tulaydan, V. (2023) Evaluation of the Correlation Between Strength and Special Training Indicators in Mixed Martial Arts. *Physical Education Theory and Methodology.* 23(2): 276–282. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2023.2.17>
8. Faro, H., Lima-Junior, D., Machado, D. (2023) Rapid weight gain predicts fight success in mixed martial arts – evidence from 1,400 weigh-ins. *European Journal of Sport Sciences.* 23(1):8–17. <https://doi.org/10.1080/17461391.2021.2013951>.
9. Folhes, O., Reis, V., Marques, D., Neiva, H., Marques, M. (2023) Influence of the Competitive Level and Weight Class on Technical Performance and Physiological and Psychophysiological Responses during Simulated Mixed Martial Arts Fights: A Preliminary Study. *Journal of Human Kinetics.* 86: 205–215. <https://doi.org/10.5114/jhk/159453>.
10. Gottschall, J., & Hastings, B. (2023) A comparison of physiological intensity and psychological perceptions during three different group exercise formats. *Front Sports Act Living.* 5: 1138605. <https://doi.org/10.3389/fspor.2023.1138605>.
11. Loturco, I., McGuigan, M., Freitas, T., Bishop, C., Zabaloy, S., Mercer, V., Moura, T., Arruda, A., Ramos, M., Pereira, L., Pareja-Blanco, F. (2023) Half-Squat and Jump Squat Exercises Performed Across a Range of Loads: Differences in Mechanical Outputs and Strength Deficits. *Journal of Strength and Conditioning Research.* 37(5): 1052–1056. <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000004382>.
12. Manolachi, V., Chernozub, A., Tsos, A., Potop, V., Kozina, Z., Zoriy, Y., Shtefiuk, I. (2023) Integral method for improving precompetition training of athletes in Mixed Martial Arts. *Journal of Physical Education and Sport.* 23(6): 1359–1366. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.06166>
13. Manolachi, V., Chernozub, A., Tsos, A., Syvokhop, E., Marionda, I., Fedorov, S., Shtefiuk, I., Potop, V. (2023) Modeling the correction system of special kick training in Mixed Martial Arts during selection fights. *Journal of Physical Education and Sport.* 23(8): 2203–2211. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.08252>.
14. Polechoński, J., Langer, A. (2022) Assessment of the Relevance and Reliability of Reaction Time Tests Performed in Immersive Virtual Reality by Mixed Martial Arts Fighters. *Sensors (Basel).* 22(13): 4762. <https://doi.org/10.3390/s22134762>.
15. Stepanyan, L., Lalayan, G., Avetisyan, A. (2023) An investigation of psychological and physiological factors affecting performance in adolescent judokas. *Georgian Med News.* 6(340-341):30–36.

V. V. PETROVYCH

*Candidate of Science in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory of Sports and Physical Culture,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine
E-mail: petrovka68@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3332-3888>*

O. Y. DYKYI

*Ph. D. in Pedagogic, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory of Sports and Physical Culture,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine
E-mail: olehdikyy@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6648-4296>*

O. G. DEMIANCHUK

*Candidate of Science in Physical Education and Sports,
Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory of Physical Education and Recreation,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine
E-mail: olena@vnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9418-6285>*

A. M. CHEHIL

*Trainer-Teacher at the Sport, Center for Health Care and Sport
of the Ferenc Rakoczi Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Uzhgorod, Ukraine
E-mail: orban.aniko@kmf.org.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5480-2090>*

O. V. KULAKOV

*Postgraduate Student, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine
E-mail: Sambo70kulakov@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-9370-1043>*

**SYSTEMATIZATION OF THE PRACTICAL IMPLEMENTATION
OF INTEGRAL CONTROL IN MIXED MARTIAL ARTS**

The article is devoted to the problem of systematization of the process of integral control of the nature of changes in the individual functional capabilities of the body of mixed martial arts athletes. The questions revealed in this work are related not only to the analysis of the course of adaptive changes in the body of athletes, but also to the assessment of the level of technical skill in mastering the most prioritized for this type of sport blows, throws, painful and suffocating techniques. The main methods of controlling the ability to realize in the process of competitive activity the adaptive potential of the athletes' body and the technical level of mastery of the elements are revealed, with the aim of improving the tactics of conducting matches depending on the level of the opponent. In this article, a comparative analysis of the expediency of prioritizing the use of appropriate physiological, morpho-functional and biochemical research methods in the process of optimizing models of training sessions is carried out. The basis of the directions of research activities of leading scientists in this area is presented, and the algorithm of using certain methods of controlling the level of training of athletes in mixed martial arts is revealed in detail. The periodization of the variability of the practical implementation of the appropriate combination of indicators of heart rate variability and the concentration of the relevant enzymes and hormones in the blood serum of athletes is clearly revealed, as one of the optimal and informative methods of assessing the manifestation of compensatory reactions to training loads. The methods of solving the problems of integral control over the training level of athletes are presented in detail, which during the last decades, leading scientists, coaches, highly qualified athletes from various types of mixed martial arts studied in depth during training and competitive activities. The expediency of using by specialists from this sport as informational markers for the assessment of adaptation processes, innovative instrumental methods of diagnosing the functional state, which will allow to develop clear mechanisms for regulating the value of the key factors of the training system, is substantiated.

Key words: mixed martial arts, integral method of control, athletes, adaptive changes, functional state.

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 373.5.016:811.11'342](477.85)“1918/1940”

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.15>

О. Я. ГОМЕНЮК

*доктор філософії в галузі 01 Освіта/Педагогіка,
асистент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

Електронна пошта: o.gumenyuk@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-5110-4016>

Т. В. КОЛІСНИЧЕНКО

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

Електронна пошта: t.kolisnychenko@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5312-0522>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ НА БУКОВИНІ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТ.)

Здійснено аналіз розвитку і становлення методики навчання фонетики англійської та німецької мови в школах Буковини у першій половині ХХ ст. В ході дослідження охарактеризовано методику навчання фонетичного матеріалу обох германських мов на основі прямого та змішаного методів навчання.

Визначено, що навчання фонетичного матеріалу за прямим методом здійснювалося на початковому ступені навчання германських мов. Значна увага приділялася вимові голосних та приголосних, інтонації іншомовного речення. Під час навчання фонетичного матеріалу німецької мови використовували фонетичні символи для вдосконалення артикуляційних навичок учнів, виконували пісні. Відмітною рисою навчання фонетики англійської мови було оволодіння іншомовною інтонацією, що передбачало формування аудитивних навичок і умінь сприймання, відтворення у процесі говоріння й читання.

Встановлено, що навчання фонетичного матеріалу німецької мови за змішаним методом здійснювалося з урахуванням достатнього для розуміння рівня вимови. Вперше пропонувалось використання додаткового навчального матеріалу (фонетичних карток, виданих Мюнхенською Академією, „Словника вимови англійської мови” Д. Джонса, лінгвістичного атласу країни, мову якої вивчали).

На відміну від попереднього етапу, для формування навичок правильної вимови НМ рекомендувалось вивчення віршів. Для удосконалення вимови англійської мови пропонувалось вивчення римованих рядків, пісень. Акцентувалася увага на розвитку умінь не тільки правильної вимови, а й на формуванні навичок слухового сприймання усного мовлення. Вперше виявлено використання грамофонних платівок для прослуховування.

Ключові слова: фонетичний матеріал, слухо-вимовні навички, англійська мова, німецька мова, підручник, навчальна програма, середня школа.

Постановка проблеми. Ретроспективний огляд освітніх процесів на Буковині, зокрема методики навчання германських мов, має важливе значення для сьогодення, сприяє чіткому окресленню перспектив наукових пошуків у зазначеній царині. У контексті реалізації нових методичних концептуальних засад постає потреба вдосконалити підходи до

навчання іноземних мови (ІМ) майбутніх поколінь. Це зумовлює необхідність ґрунтовного опрацювання накопиченого історико-педагогічного досвіду. Поглиблений аналіз тенденцій, виявлення закономірностей процесу розвитку методики навчання ІМ у минулому полягає у збагаченні конкретно-історичним матеріалом ідеї багатовимірності історичного процесу,

виявлення причин і наслідків різноманітних наявних підходів, принципів, методів, засобів навчання ІМ, що уможливить висновок про доцільність їх застосування у сучасній навчальній практиці.

Аналіз передумов розвитку і становлення методики навчання фонетики англійської (АМ) та німецької мови (НМ) в школах Буковини (1918–1940 рр.), а також розкриття особливостей навчання фонетичного матеріалу на визначеній території і в окреслених часових межах визначають мету нашого дослідження.

Для досягнення поставленої мети, необхідною умовою є: 1) виокремлення бази навчальних програм (НП) з АМ та НМ в школах Буковини 1932–1940 рр.; 2) аналіз методичних концепцій авторів/викладачів при моделюванні змісту навчання; 3) проведення порівняльного аналізу навчання фонетики АМ та НМ зазначеного періоду; 4) встановлення базових підвалин для навчання ІМ.

Аналіз попередніх досліджень. Процес розвитку освіти на Буковині на початку ХХ ст. висвітлено рядом науковців, як наприклад: І. Житарюком, який розглядав математичну освіту і науку Буковини та Північної Бессарабії у міжвоєнний період (1918–1940 рр.); І. Хілько, чий праці фокусувались на розвитку художньої освіти на Буковині (друга половина ХІХ – 30-ті р. ХХ століття); Г. Постевка зосереджував увагу на розвитку музичної освіти та виховання на Буковині в міжвоєнний період (1918–1940 рр.).

Історії освіти буковинського краю присвятили свої роботи такі видатні методисти Буковини як: Б. Лабінська з акцентом на тенденції розвитку методики навчання іноземних мов у Західній Україні (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.), О. Тумак досліджувала становлення та розвиток методики навчання англійської мови на Буковині (кінець ХІХ – початок ХХ століття), О. Гоменюк фокусує увагу на розвитку методики навчання германських мов на Буковині (перша половина ХХ ст.). Розвиток освіти Буковини цікавив не лише українських науковців, дана тематика знайшла своє відображення і в роботах зарубіжних науковців, І. Великі (проаналізувала навчальні програми та підручники з німецької мови як іноземної у школах Румунії, зокрема Буковини

(1918–2006 рр.)), М. Грігоровіци (досліджував освіту Північної Буковини (1774–1944)).

Незважаючи на широкий спектр аналізу розвитку освіти на Буковині недостатнім лишається аналіз навчання фонетичного матеріалу як ключового елементу у навчанні ІМ, оскільки звуковий матеріал є першоелементом мовлення, а слухо-вимовні навички лежать в основі всіх видів мовленнєвої діяльності. Під навчанням вимови зазвичай розуміють різноманітні види робіт, які мають на меті сформувати в учнів стійкі вимовні навички ІМ, необхідні для спілкування ІМ [Гончаренко : 18].

Виклад основного матеріалу. Робота над коректною вимовою в процесі навчання ІМ у середніх навчальних закладах має велике значення для автоматизації умінь та навичок усного мовлення, читання та розуміння матеріалу, що сприймається на слух.

Запропонована стаття розглядає питання формування та розвитку фонетичних навичок учнів як важливої умови навчання фонетичної грамотності на Буковині на початку ХХ ст.

Вибір форм, методів, технологій у навчанні фонетики може спиратися на загальні фонетичні здібності та вміння, а фонологічна компетенція складається з навичок перцепції та продукції звукових одиниць мови, просодії, змін фонем у зв'язному мовленні та ряду інших. Роль звукових компонентів дуже важлива і в писемному мовленні відіграє значну роль, а оволодіння усним мовленням та читанням уголос взагалі неможливе без стійких слухо-вимовних та ритміко-інтонаційних навичок.

Для кращого розуміння сутності досліджуваної проблеми, першочерговим вбачається необхідність проаналізувати історико-соціальні передумови розвитку методики навчання германських мов на Буковині саме в цей період 1918–1940 рр.

Методика навчання фонетичного матеріалу на основі прямого методу навчання германських мов (1918–1932 рр.). Розпад Австро-Угорської монархії після війни призвів до політичних, економічних і територіальних змін на Буковині. Радикальні зміни в галузі культури Буковини відбулися після приєднання краю до королівської Румунії, дане рішення ухвалено 28 листопада 1918 р. на Загальному з'їзді Буковини в палаці Митрополії [Буковина].

З метою уніфікації середньої освіти в Румунії Міністерство освіти здійснило реорганізацію освітньої траєкторії буковинських шкіл відповідно до румунської системи освіти, в якій вагоме місце відводилося вивченню ІМ, зокрема НМ і АМ. У процесі викладання ІМ використовували концептуальні ідеї М. Берліца, що полягали в практичному оволодінні ІМ. Тогочасні вчителі були обізнані з новими тенденціями у галузі методики викладання ІМ [Гоменюк : 78]

Основоположним у навчанні ІМ на території Буковини у 1918–1932 рр. вважався прямий метод. Це засвідчують такі праці як НП для чоловічих шкіл, ліцеїв і реальних шкіл Буковини на 1919/1920 шкільний рік, опублікована Румунською Радою Управління та Міністерством освіти [Programa 1919 : 64]; підручник Е. Мюллера *Manual de Limba Germana pentru clasa III-a secundară de băieți și fete* 1925 р., у передмові до якого зазначалося, що його укладено за прямим методом [Müller : 3].

Проте, в процесі аналізу методичних розробок вчителів того часу, слід зазначити, що представники прямого методу виступали проти:

- примату друкованого тексту;
- застиглих правил граматики, які не відповідали живій розмовній мові;
- відсутності уваги до вивчення фонетики;
- ізолюваного вивчення слів;
- використання перекладу [Лабінська : 115].

Таким чином, представники прямого методу радили приділяти увагу формуванню фонетичних навичок.

У тогочасних НП з АМ та НМ для трикласних торговельних шкіл Буковини на 1924/1925 н. р. рекомендувалося вивчати фонетичний матеріал протягом першого та другого навчальних років. Пріоритетним було пояснення правильної вимови літер, фонетичних особливостей ІМ та виконання фонетичних вправ [Спр. 1574 : 5]; [Спр. 2689 : 99].

Розглянуті підручники першого етапу включали фонетичний матеріал.

Так, підручник Є. М. Гріффіс-Бельбін та С. Матею „*English Book for Children in Rumania. Book I*” 1922 р. був призначений для V класу середніх шкіл. В кожному уроці подавалися фонетичні вправи, зокрема,

“Pronounce th – place your tongue between your teeth*
The – the – this – this

The – the – this – this

*Note. To pronounce th, the tongue must be pressed against the upper teeth and the lips remain motionless and open” [Griffiths-Belbin 1922 : 6].

“Pronounce: thing – thing – a book is a thing – school things – open – shut – exercise book. – Is it? it is. – Is this? this is.

Pronounce th th th

*see note page 6 [Griffiths-Belbin 1922 : 9].

Отже, навчання фонетичного матеріалу здійснювалося на уроці шляхом повторення звуків та слів за вчителем [Griffiths-Belbin 1922 : 4–5].

Навчання фонетичного матеріалу з НМ на Буковині відбувалося за допомогою пояснення основних фонетичних правил. В одному з віднайдених підручників з НМ зазначалося, що для правильної вимови використано знаки транскрипції, затвердженої Міжнародною фонетичною асоціацією [Leist : 3]. Зверталася увага на особливості вимови голосних та приголосних, наголосу та типів складів НМ. Після цього йшли тренувальні вправи з читання (*Leseübungen*), які включали графічний запис слів до текстів. Для поліпшення вимови учнів використовували пісні, зразки яких були наведені в підручниках.

Навчання фонетики АМ здійснювалося шляхом повторення окремих звуків і слів за вчителем. Педагог звертав увагу учнів на правильну вимову літер та деякі особливості вимови, а саме наголос та інтонацію. Деякі навчальні видання з АМ містили „вступні вправи для вивчення та формування навичок і вмінь вимови”, які містили букви й буквосполучення з наведеними прикладами, що слугували тренувальними вправами [Curatos : 1–3]. Авторами застосовувалися також примітки, в яких пояснювали складні правила вимови, після чого переходили до виконання фонетичних вправ [Griffiths-Belbin 1922 : 6]. На початку кожного уроку подавалися групи слів для формування вимовних навичок, які повторювали доти, поки учні не могли правильно прочитати без участі вчителя [Griffiths-Belbin 1923 : 4]. Крім того, для навчання АМ запрошували носіїв мови. Вважалося, що саме носій мови може навчити вимовляти звуки АМ на апроксимованому рівні. Такий підхід актуальний і сьогодні та не втратив своєї популярності в навчанні ІМ.

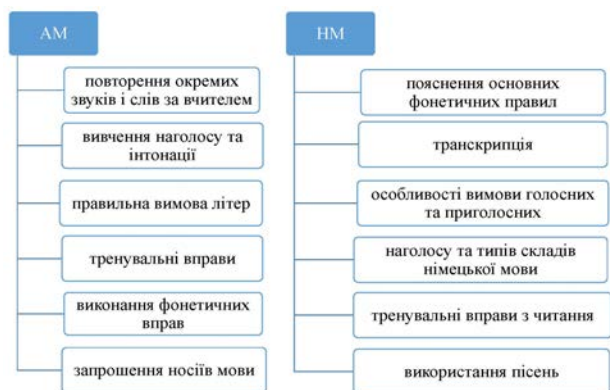

Рис. 1. Особливості навчання фонетики ІМ за прямим методом

Отже, навчання фонетичного матеріалу здійснювалося на початковому ступені навчання германських мов. Значна увага приділялася вимові голосних та приголосних, інтонації іншомовного речення. Під час навчання фонетичного матеріалу НМ використовували фонетичні символи для вдосконалення артикуляційних навичок учнів, виконували пісні. Відмітною рисою навчання фонетики АМ було оволодіння іншомовною інтонацією, що передбачало формування аудитивних навичок і умінь сприймання, відтворення у процесі говоріння й читання. Зауважимо, що представники прямого методу виступали за фонетично правильне мовлення.

Методика навчання фонетичного матеріалу на основі змішаного методу навчання германських мов (1932–1940 рр.). 30-ті роки ХХ століття на Буковині характеризуються низкою реформ – політичних, адміністративних, освітніх. Автори проекту освітньої реформи на Буковині стверджували, що у процесі навчання слід відбирати учнів відповідно до їхніх інтелектуальних здібностей, розвиваючи їх у правильному напрямку [Гоменюк : 141]

Поява нового методу та підходів до навчання ІМ була зумовлена попитом суспільства, що передбачало індивідуальний підхід до учня, розвиток його когнітивних здібностей з метою формування особистості дитини. Аналіз НП і підручників дає нам можливість констатувати, що навчання ІМ у школах Буковини здійснювалось на основі змішаного методу навчання ІМ, який поєднував прийоми прямого та перекладних методів [Гоменюк : 174].

У НП з ІМ 1932 р. вказувався змішаний метод навчання ІМ, в якому поєднували навчання усного мовлення та перекладу [Programa 1933b : 54]. З одного боку, це навчання усного мовлення, урахування фонетичних правил, за що виступали засновники прямого методу, а з іншого – навчання граматики, перекладу, застосування рідної мови, що було ознакою перекладних методів навчання ІМ [Гоменюк : 176].

До основних положень змішаного методу відносять:

- взаємозв'язане навчання різних видів мовленнєвої діяльності;
- використання граматики як одного із засобів оволодіння мовою;
- використання рідної мови для контролю та як засобу семантизації;
- поєднання інтуїції з усвідомленням [Лабінська : 186].

У НП з АМ для гімназій та ліцеїв Буковини на 1932/1933 н. р. та у НП з НМ для чоловічих та жіночих шкіл Буковини на 1933/1934 зазначалося, що ІМ починали вивчати у V класі [Programele : 90–97]. Укладачі НП радили звертати увагу дітей на формування правильної вимови звуків, наголос та інтонацію речення [Programa 1933a : 40].

Відповідно до наказу Міністерства освіти від 1936 р., учні, які закінчили 7-й або 8-й клас середнього навчального закладу, повинні були скласти випускний іспит зрілості в кінці 1935/36 н. р. з десяти предметів, у тому числі з ІМ (НМ або АМ) [Velica : 26]. До іспиту сформульовані вимоги та завдання, що стосувалися теорії та практики фонетики НМ, зокрема, пропонувались такі завдання: охарактеризувати місце германської мови серед інших індоевропейських мов і вказати, чим НМ відрізнялася від них; описати походження та роль літературної мови, діалекти НМ, їх історичне походження, внесок у становлення літературної мови; продемонструвати на прикладах основний та другорядний наголос, наголос у простих і складних словах [Programa 1937 : 25–26].

У програмі для складання іспиту зрілості з АМ передбачалося виконання наступних завдань: розкрити основні поняття фонетики сучасної мови та знаки транскрипції відповідно до міжнародного фонетичного алфавіту [Programa 1937 : 27].

Отже, в досліджуваній відрізок часу було передбачено складання іспиту з НМ і АМ, що не виявлено в попередньому періоді. До завдань належали: характеристика НМ як германської мови, опис походження та роль літературної мови, діалектів НМ, наведення прикладів наголосу, пояснення фонетичних правил і транскрипційних знаків АМ.

Віднайдені підручники 1932–1940 рр. містили також фонетичний матеріал.

Підручник з НМ Ч. Бондеску та Е. Флавіана „Manual de Limba Germană pentru Clasa V-a Secundară de Băeți și Fete și pentru Liceele Comerciale” (1935 р.) затверджений Міністерством освіти та призначений для V класу чоловічих і жіночих шкіл, комерційних ліцеїв. Віднайдений підручник використовували на початковому етапі вивчення ІМ для різних типів шкіл. Для формування в учнів навичок правильної вимови пропонувалися фонетичні правила, які називалися “Regule de Cetire” (Правила читання), та кілька прикладів слів із відповідними звуками [Bondescu].

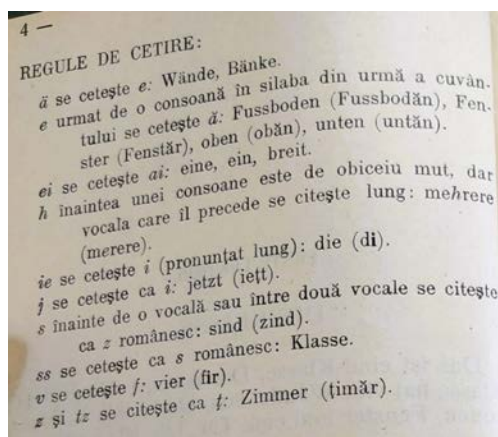

Рис. 2. Фонетична вправа, підручник „Manual de Limba Germană pentru Clasa V-a Secundară de Băeți și Fete și pentru Liceele Comerciale” 1935 р.

У зв’язку з вимогами нової НП Є. М. Гріффіс-Бельбін і С. Матею довелося переглянути й укласти заново серію підручників, які були схвалені Міністерством освіти Румунії та відповідали НП з ІМ.

Підручник „English Book for the first year” 1935 р. був призначений для V класу ліцеїв і торговельних шкіл Буковини. Книга містила передмову (С. Матею), в якій зазначалося, що, спира-

ючись на досвід, отриманий під час навчання в Лондонському університеті стосовно новітніх методів викладання АМ, і беручи до уваги спостереження вчителів АМ, авторами було видано серію книг, корисних та ефективних як для вчителів, так і для учнів румунських шкіл [Griffiths-Belbin 1935a : 7].

Перша частина підручника присвячена фонетиці АМ. У ній представлено символи міжнародного фонетичного алфавіту з детальним описом (РМ) та наведеними прикладами АМ. Автори звертають увагу на труднощі правильного написання та вимови через те, що слова АМ часто вимовляються не так, як пишуться, оскільки деякі літери мають кілька варіантів вимови. Крім того, подано інформацію щодо поширених діалектів АМ. Описано вплив розвитку освіти, літератури, радіо, що сприяло стандартизації вимови. Автори рекомендували також використання “Словника вимови англійської мови” відомого фонетиста Д. Джонса (“English Pronouncing Dictionary” D. Jones) [Griffiths-Belbin 1935a : 17].

FRONT VOWELS	BACK VOWELS
i in <i>bead</i> (bi : d)	u : in <i>coed</i> (ku : d)
ɪ in <i>bid</i> (b i d)	ʊ in <i>could</i> (kud)
ei in <i>bayed</i> (beid)	oʊ in <i>code</i> (koud)
ɛ in <i>bed</i> (b ɛ d)	ʌ in <i>cud</i> (kʌd)
æ in <i>bared</i> (bæd)	ɑ : in <i>card</i> (ka : d)
ae in <i>bad</i> (bæd)	ɔ : in <i>cord</i> (kɔ : rd)
	ɒ in <i>cod</i> (kɒd)

Рис. 3. Фонетична вправа, підручник „English Book for the first year” 1935 р.

У передмові до видання „English Book for the second year” 1935 р. був призначений для VI класу ліцеїв і торговельних шкіл. С. Матею радить на кожному уроці повторювати фонетичні правила і розмовляти АМ із друзями, однокласниками. Кожен урок містив фонетичні вправи, які містили перелік слів із транскрипцією [Griffiths-Belbin 1935b : 3].

На відміну від попереднього періоду, фонетичний матеріал подано як у підручниках з НМ, так і з АМ. У книгах з НМ фонетику представлено у вигляді правил для читання, а навчальні видання з АМ використовували символи між-

народної фонетичної абетки. У підручнику з АМ 1935 р. уперше подано рекомендації стосовно використання словника фонетичної вимови. Укладачами підручників рекомендувалося повторювати фонетичні правила впродовж усього курсу навчання АМ, частіше виконувати фонетичні вправи, які вважали корисними для тренування не тільки вимови, а й слуху.

Згідно з методичними рекомендаціями до НП з НМ, педагог звертав увагу учнів на правильну вимову, достатню для розуміння співрозмовником. Від учнів не вимагалось вимовляти слова так, як носій мови. Ще одним завданням учителя було стежити за безпомилковим читанням, а саме правильним наголосом та інтонацією (насамперед для розпізнавання стверджувальних, питальних або заперечних форм) [Programa 1933b : 54]. Крім того, акцентувалася увага на своєрідному інтонаційному ритмі, притаманному НМ. Для формування навичок правильної вимови рекомендувалося використовувати фонетичні картки, видані Мюнхенською Академією. Для вдосконалення вимови пропонувалося вивчення віршів, що надавало вчителю можливість контролювати вимову учнів [Programele : 84].

Починаючи з перших уроків, особливу увагу приділяли вимові АМ. У НП зазначалося, що учні можуть досягти правильної вимови шляхом повторення односкладових слів з однаковими звуками та вимови слів у межах речення, щоб його значення було чітким та зрозумілим, з урахуванням наголосу та інтонації. Фонетичні вправи виконувалися учнями окремо або хором за участю вчителя. Час від часу вчитель читав або розповідав короткі та легкі тексти АМ, підкреслюючи чіткість свого мовлення, для формування слухових навичок учнів. Після цього учні переходили до самостійного відтворення коротких розповідей та вивчення спеціальних римованих текстів і пісень. Для передачі точнішої вимови АМ, вчитель використовував фонетичну транскрипцію, тим самим заохочуючи учнів до подальшої самоперевірки власної вимови [Programa 1933b : 63]. Крім того, рекомендувалося застосування спеціального словника вимови.¹⁸²

Віднайдений документ 1938 р. свідчить про те, що у процесі навчання ІМ застосовували грамофонні платівки для прослуховування діалогів, текстів, віршів, пісень [Învățământul : 78].

Рис. 4. Особливості навчання фонетики ІМ за змішаним методом

Отже, навчання фонетичного матеріалу НМ здійснювалося з урахуванням достатнього для розуміння рівня вимови. Вперше пропонувалося використання додаткового навчального матеріалу, що, на наш погляд, сприяло ліпшому засвоєнню нових літер і звуків та робило навчання цікавим, різнобічним, пізнавальним процесом. На відміну від попереднього етапу, для формування навичок правильної вимови НМ рекомендувалося вивчення віршів. Для удосконалення вимови АМ пропонувалося вивчення римованих рядків, пісень. Акцентувалася увага на розвитку умінь не тільки правильної вимови, а й на формуванні навичок слухового сприймання усного мовлення. Вперше зафіксовано використання грамофонних платівок для прослуховування.

Результати і висновки. Отже, навчання германських мов на Буковині в період з 1918 р. по 1932 р. відбувалося на основі прямого методу навчання ІМ, офіційно затвердженого в НП з ІМ. У НП підкреслювалася важливість вивчення фонетичного матеріалу. Тогочасні підручники включали пояснення правильної вимови, фонетичних особливостей ІМ та виконання фонетичних вправ.

Навчання фонетики на Буковині було початковим етапом на шляху до оволодіння ІМ. Увага приділялася формуванню слухово-вимовних навичок. Головна різниця полягала в тому, що у процесі навчання фонетики НМ зафіксовано використання графічних символів та виконання пісень, тоді як під час навчання АМ акцентували увагу на правильному інтонаційному оформленні мовлення.

З 1932 по 1940 рр. навчання ІМ у школах Буковини здійснювалось на основі змішаного методу навчання ІМ, який поєднував прийоми прямого та перекладних методів. У зазначений часовий проміжок використовували також програми для складання іспиту зрілості. Завдання з НМ стосувалися визначення діалектів та обґрунтування фонетичних явищ. Складання іспиту з АМ включало пояснення фонетичних правил.

Навчання ІМ відбувалося на основі опанування аспектів мови та видів мовленнєвої діяльності. У процесі навчання фонетики приділяли увагу формуванню слухо-вимовних навичок, зокрема правильній інтонації речень. Для прослуховування вчитель читав спеціально відібрані тексти.

У книгах з НМ фонетику представлено у вигляді правил для читання, а навчальні

видання з АМ використовували символи міжнародної фонетичної абетки.

Навчання фонетики НМ на Буковині здійснювалось за допомогою додаткового навчального матеріалу, а саме фонетичних карток, виданих Мюнхенською Академією. Для поліпшення вимови вивчали напам'ять віршовані рядки. Під час навчання фонетики АМ радили звертатись до „Словника вимови англійської мови” Д. Джонса. У процесі навчання фонетики АМ акцентували увагу на формуванні слухових навичок. Для вдосконалення вимови АМ заучували спеціальні римовані рядки та пісні. Вперше в рекомендаціях до НП пропонувалося використання грамофонних платівок із записами текстів, діалогів тощо, що свідчить про початок застосування аудіювання та закладає підґрунтя для наших подальших пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буковина. URL : www.znaimo.com.ua/Буковина
2. Гоменюк О. Я. Розвиток методики навчання германських мов на Буковині (перша половина XX ст.) : дис. ... доктора філософії в галузі 01 Освіта/Педагогіка. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2020. 320 с. URL : http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/razovi_rady/dis_Homenjuk.pdf
3. Гончаренко О. Навчання фонетичного матеріалу іспанської мови в середніх навчальних закладах. *Інформаційно-методичний журнал „Друковане слово”*. Херсон: ХДУ. 2006. 3/20. С. 18–22. URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/470/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A4%D0%9E%D0%9D%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Лабінська Б. І. Історичні нариси з методики навчання іноземних мов на західноукраїнських землях (перша половина XIX – перша половина XX ст.) : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2013. 384 с.
5. Bondescu C. I., Flavian E. Manual de Limba Germană pentru Clasa V-a Secundară de Băieți și Fete și pentru Liceele Comerciale. Ediția II-a. București : “Cultura Românească”. 1935. 200 p.
6. Curatos M. Graduated English Course (Manual de limba engleză). București : Editura Librăriei H. Steinberg & FIU, 1922–1923. 240 p.
7. Griffiths-Belbin M., Sanda I. Mateiu. English Book for Children in Rumania. Book I. Cluj : Editura Dr. Sebastian Bornemisa, 1922. 142 p.
8. Griffiths-Belbin M., Sanda I. Mateiu. English Book for Children in Rumania. Book I. București : Editura “Cartea Românească”, 1923. 144 p.
9. Griffiths-Belbin M., Mateiu S. I. English Book for the First Year. Ediția VII-a. București : Editura “Cartea Românească”, 1935a. 190 p.
10. Griffiths-Belbin M., Mateiu S. I. English Book for the Second Year. Ediția V-a. București : Editura “Cartea Românească”, 1935b. 207 p.
11. Învățămintul limbilor moderne. În *Revista generală a învățămintului*. București. 1938. An. 26 (nr. 1–2) P. 76–80.
12. Leist L. Gramatică Germană. Deutsche Konversations-Grammatik für Rumänen. Edițiunea a doua. București : Cartea Românească, S. A. 1924. 477 p.
13. Müller Em. Manual de Limba Germana pentru clasa III-a secundară de băieți și fete. Ediția I-a. București : Editura “Cartea Românească”, 1925. P. 3.
14. Programa Analitică pentru școalele secundare de băieți din Ardeal, Bănat și părțile ungurene. Publicată de Consiliul Dirigent Român, Resortul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Tipărită ca manuscris. Sibiu : Tiparul institutului de Arte Grafice A. Anca, Cluj, 1919. 255 p.
15. Programele Analitice pentru Învățămintul secundar (gimnazii și licee de băieți și fete) publicate în Monitorul Oficial Nr. 191 partea I din 21 August 1934. București : Imprimeria Centrală, 1934. P. 83–89.

16. Programa examenelor de capacitate pentru recrutarea profesorilor de grad secundar. Publicată în Monitorul Oficial Nr. 15 partea I din 20 Ianuarie 1937. cu Decizia Ministerială Nr. 223.581 din 22 Decembrie 1936. București : Imprimeria Centrală, 1937. P. 25–27.
17. Programa minimală de tranziție pentru școalele secundare (gimnazii și licee) pe anul școlar 1933–1934. București : Institutul de arte grafice “Bucovina”, 1933a. 139 p.
18. Programa minimală pentru școalele secundare (gimnazii și licee) pe anul școlar 1932–1933. Ministerul Instrucțiunii, al cultelor și artelor. București : Imprimeria Centrală, 1933b. 282 p.
19. Velica I. Unterricht und Deutschunterricht in den Sekundärschulen Rumäniens in der Zeitspanne 1918–1945. *Neue Didaktik*. 2007. № 1. 40 S.
20. Державний архів Чернівецької області. Протоколи засідань окружного шкільного інспекторату Буковини щодо змін навчальних програм у початкових, середніх та ремісничих школах 1923–1924 рр., Спр. 1574, оп. 1. арк. 5.
21. Державний архів Чернівецької області. Листування з Міністерством освіти про відкриття приватної комерційної школи у м. Чернівці. 1925–1926 рр., Спр. 2689, оп. 1. 142 арк.

REFERENCES

1. Bukovyna. URL : www.znaimo.com.ua/Буковина [in Ukrainian].
2. Homeniuk O. Ya. (2020). Rozvytok metodyky navchannia hermanskykh mov na Bukovyni (persha polovyna XX st.) [The Development of Germanic Languages Teaching Methods in Bukovyna (the First Half of the XX Century)] : dys. ... doktora filosofii v haluzi 01 Osvita/Pedahohika. Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, Ternopil, 320. URL : http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/razovi_rady/dis_Homenjuk.pdf [in Ukrainian].
3. Honcharenko O. (2006). Navchannia fonetychnoho materialu ispanskoi movy v serednikh navchalnykh zakladykh [Teaching phonetics in Spanish in secondary schools]. *Informatsiino-metodychnyi zhurnal “Drukovane slovo”*. Kherson: KhDU, 3/20, 18–22. URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/470/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A4%D0%9E%D0%9D%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].
4. Labinska B. I. (2013). Istorychni narysy z metodyky navchannia inozemnykh mov na zakhidnoukrainskykh zemliakh (persha polovyna XIX – persha polovyna XX st.) [Historical sketches on methods of teaching foreign languages in Western Ukraine (second half XIX – first half XX)]. Monohrafiia. Kyiv : Vyd. tsentr KNU, 384 [in Ukrainian].
5. Bondescu C. I., Flavian E. (1935). Manual de Limba Germană pentru Clasa V-a Secundară de Băieți și Fete și pentru Liceele Comerciale. Ediția II-a. București : “Cultura Românească”, 200 [in German].
6. Curatos M. (1922–1923). Graduated English Course (Manual de limba engleză). București : Editura Librăriei H. Steinberg & FIU, 240 [in English].
7. Griffiths-Belbin M., Sanda I. Mateiu (1922). English Book for Children in Rumania. Book I. Cluj : Editura Dr. Sebastian Bornemisa, 142 [in English].
8. Griffiths-Belbin M., Sanda I. Mateiu (1923). English Book for Children in Rumania. Book I. București : Editura “Cartea Românească”, 144 [in English].
9. Griffiths-Belbin M., Mateiu S. I. (1935a). English Book for the First Year. Ediția VII-a. București : Editura “Cartea Românească”, 190 [in English].
10. Griffiths-Belbin M., Mateiu S. I. (1935b). English Book for the Second Year. Ediția V-a. București : Editura “Cartea Românească”, 207 [in English].
11. Învățământul limbilor moderne (1938). *În Revista generală a învățământului*. București, An. 26 (nr. 1–2), 76–80 [in Romanian].
12. Leist L. (1924). Gramatică Germană. Deutsche Konversations-Grammatik für Rumänen. Edițiunea a doua. București : Cartea Românească, S. A., 477 [in German].
13. Müller Em. (1925). Manual de Limba Germană pentru clasa III-a secundară de băieți și fete. Ediția I-a. București : Editura “Cartea Românească”, 3 [in German].
14. Programa Analitică pentru școalele secundare de băieți din Ardeal, Bănat și părțile ungurene (1919). Publicată de Consiliul Dirigent Român, Resortul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Tipărită ca manuscris. Sibiu : Tiparul institutului de Arte Grafice A. Anca, Cluj, 255 [in Romanian].
15. Programele Analitice pentru Învățământul secundar (gimnazii și licee de băieți și fete) publicate în Monitorul Oficial Nr. 191 partea I din 21 August 1934. (1934). București : Imprimeria Centrală, 83–89 [in Romanian].
16. Programa examenelor de capacitate pentru recrutarea profesorilor de grad secundar. Publicată în Monitorul Oficial Nr. 15 partea I din 20 Ianuarie 1937 (1937). cu Decizia Ministerială Nr. 223.581 din 22 Decembrie 1936. București : Imprimeria Centrală, 25–27 [in Romanian].
17. Programa minimală de tranziție pentru școalele secundare (gimnazii și licee) pe anul școlar 1933–1934. (1933a). București : Institutul de arte grafice “Bucovina”, 139 [in Romanian].

18. Programa minimală pentru școalele secundare (gimnazii și licee) pe anul școlar 1932–1933. (1933b). Ministerul Instrucțiunii, al cultelor și artelor. București : Imprimeria Centrală, 282 [in Romanian].
 19. Velica I. (2007). Unterricht und Deutschunterricht in den Sekundärschulen Rumäniens in der Zeitspanne 1918–1945. *Neue Didaktik*, № 1, 40 [in German].
 20. Derzhavnyi arkhiv Chernivetskoï oblasti. Protokoly zasidan okruzhnoho shkilnoho inspektoratu Bukovyny shchodo zmin navchalnykh prohram u pochatkovykh, serednikh ta remisnychykh shkolakh 1923–1924 rr. [Meetings Minutes of Bukovyna district school inspectorate regarding curriculum modifications for primary, secondary and vocational schools in 1923–1924]. Spr. 1574, op. 1, 5 [in Romanian].
 21. Derzhavnyi arkhiv Chernivetskoï oblasti. Lystuvannia z Ministerstvom osvity pro vidkryttia pryvatnoi komertsiiinoi shkoly u m. Chernivtsi 1925–1926 rr. [Correspondence with the Ministry of Education about the opening of a private commercial school in Chernivtsi] Spr. 2689, op. 1, 142 [in Romanian].
-

O. YA. HOMENIUK

*Doctor of Philosophy (01 Education/Pedagogy),
Assistant Professor at the Department of Foreign Languages for Humanities,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine
E-mail: o.gumenyuk@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5110-4016>*

T. V. KOLISNYCHENKO

*PhD (Philology), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Humanities,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine
E-mail: t.kolisnychenko@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5312-0522>*

**PHONETICS TEACHING METHODS OF GERMANIC LANGUAGES
IN BUKOVYNA (THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY)**

The current study looks at how tactics for teaching phonetics in English and German in Bukovyna schools changed throughout the first half of the twentieth century. The study defined a phonetics teaching approach in English and German that used direct and mixed teaching methods.

The direct phonetics teaching method has an influence on the early stages of Germanic language learning with the focus on the pronunciation of vowels and consonants, as well as intonation.

Phonetic symbols, as well as the performance of songs used to teach German, helped students improve their articulation abilities. English phonetics education, on the other hand, concentrated on acquiring foreign language intonation, which required the development of auditory abilities as well as the capacity to recognize and recreate speech when speaking and reading.

The mixed technique of teaching phonetics in German considers a suitable degree of pronunciation for understanding. To improve pronunciation abilities, additional instructional tools such as Munich Academy phonetic cards and D. Jones' "Dictionary of English Pronunciation" were advised.

Studying poetry was an important part of teaching German pronunciation, whereas rhymes and songs were suggested for English pronunciation. Developing abilities in both precise pronunciation and auditory perception of spoken speech was critical for efficient communication and language acquisition. By focusing on both aspects, people can improve their overall language ability and fluency. Gramophone recordings were also introduced to help with language acquisition. Overall, phonetics teaching techniques at Bukovyna schools at the first half of the xx century were thorough, with an emphasis on improving pronunciation, intonation, and auditory abilities in both English and German.

Key words: phonetics material, listening skills, pronunciation skills, English, German, textbook, curriculum, secondary school.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ

УДК 37.091.12:005.962.131(71)(045)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.16>

Р. О. КОЛЕСНИКОВ

аспірант, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

учитель англійської мови, Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа № 7»

Харківської обласної ради, м. Харків, Україна

Електронна пошта: bonapart408@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3062-6907>

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ У КАНАДІ: НОВІ ГОРИЗОНТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Ця стаття розглядає еволюцію професійного розвитку вчителів у Канаді, акцентуючи увагу на зростаючій ролі інформаційних технологій в освітньому процесі. У контексті глобального переходу до цифрового навчання, канадська система освіти стикається з необхідністю адаптувати педагогічний персонал до нових вимог, що включає зміни в навчальних програмах, методиках навчання та підходах до оцінювання знань. Особлива увага приділяється впливу інформаційних технологій на методи викладання та професійного розвитку вчителів, який трансформує традиційні форми навчання в бік інтерактивності, гнучкості та індивідуалізації навчального процесу.

В статті детально аналізуються сучасні тенденції та дослідження, пов'язані з інтеграцією цифрових ресурсів у педагогічну практику, в тому числі використання електронних підручників, онлайн-платформ для співпраці та обміну досвідом, а також програм для розвитку критичного мислення та креативності учнів. Розглядаються приклади успішної реалізації проєктів з цифровізації освіти, що сприяють збільшенню мотивації та залученості учнів до навчального процесу.

Крім того, стаття акцентує на важливості постійного професійного навчання та саморозвитку вчителів, які мають бути готові не тільки до використання новітніх технологій, але й до адаптації до швидко змінюючих освітніх тенденцій та потреб суспільства. Обговорюються стратегії та програми підвищення кваліфікації, які дозволяють вчителям ефективно впроваджувати інноваційні методи викладання та створювати умови для критичного осмислення та переосмислення власної практики.

Стаття закликає до подальшого дослідження викликів та перспектив, які виникають у зв'язку з цифровізацією освітнього процесу, підкреслюючи необхідність розробки комплексних підходів до підготовки та підтримки педагогічного персоналу у відповідь на ці зміни. Автор вважає, що ключ до успішної інтеграції новітніх технологій у освіту лежить через цілеспрямоване та систематичне включення інформаційних технологій у стратегію професійного розвитку вчителів, що сприятиме підвищенню якості освіти та розвитку інноваційного освітнього середовища.

Ключові слова: професійний розвиток, вчителі, Канада, інформаційні технології, освіта.

Вступ. У сучасному світі інформаційні технології стають все більш важливим елементом освітнього процесу, що ставить перед вчителями нові виклики та завдання. Зростання інформатизації освіти потребує постійного оновлення педагогічних підходів та навичок вчителів. Актуальність дослідження полягає у розумінні та вивченні еволюції професійного розвитку вчителів у Канаді в контексті інформаційних технологій, щоб відповісти на потреби сучасного освітнього середовища.

Проблематика дослідження:

1. Нові вимоги до вчителів в умовах розвитку інформаційних технологій.

2. Вплив інформаційних технологій на навчальні програми та методику навчання.

3. Потреба у постійному професійному розвитку та навчанні вчителів для ефективного використання інформаційних технологій у навчальному процесі.

4. Виклики та перешкоди, з якими зіштовхуються вчителі під час адаптації до нових технологій у навчальних закладах Канади.

У зв'язку з швидким розвитком інформаційних технологій, сучасна освіта в Канаді виявляється на перехресті нових можливостей та викликів для вчителів. Інтеграція інформа-

ційних технологій у навчальний процес вимагає від педагогів не лише технічної компетентності, але й глибокого розуміння педагогічних принципів та методів. У даному дослідженні ми спробуємо розібратися у феномені еволюції професійного розвитку вчителів в умовах інформатизації освіти в Канаді та визначити нові горизонти, що відкриваються перед освітянами у цьому контексті.

Аналіз попередніх досліджень. Останні дослідження та публікації свідчать про те, що вивчаються різноманітні аспекти неперервної освіти педагогів: політичні, соціальні, культурні та економічні аспекти неперервного професійного розвитку вчителів; розвиток освітніх програм професійного розвитку; зміст професійного розвитку педагогів; моделі, методи та форми професійного розвитку; впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у неперервний професійний розвиток вчителів [5].

Для включення до даного дослідження, пропонуємо опис вчених, які є відомими та визнаними в галузі освіти, з достовірною інформацією про їхній внесок у дослідження професійного розвитку вчителів та освітні інновації. Ці описи засновані на фактах і визнаннях у галузі освіти:

Лінда Дарлінг-Гаммонд (Linda Darling-Hammond) є Чарльзом Е. Дьюкоммунським Професором Освіти в Стенфордському Університеті та засновником і президентом Лідерського Центру Освітніх Інновацій. Вона широко відома своїми дослідженнями в галузі політики освіти, включаючи реформи в освіті, професійний розвиток вчителів, оцінку викладання та забезпечення якості освіти. Дарлінг-Гаммонд є автором численних публікацій про педагогічну підготовку та освітні стратегії, що сприяють рівному доступу до якісної освіти.

Моріс Тайт (Maurice Tight), професор, відомий своїми дослідженнями у сфері вищої освіти. Він зосереджений на аспектах політики та практики у вищій освіті, включаючи навчання та викладання, управління та лідерство в університетах. Тайт є автором багатьох книг і статей, що розглядають критичні питання в області вищої освіти.

Саллі Зепеда (Sally Zepeda), професорка в Університеті Джорджії, спеціалізується на професійному розвитку вчителів, оцінці викла-

дачів, і лідерстві в освіті. Вона є автором численних книг та статей, які висвітлюють питання підвищення ефективності викладання та розвитку шкільного лідерства.

Ці вчені зробили значний внесок у розуміння того, як можна підвищити якість освіти через інновації в навчанні та професійний розвиток вчителів. Їхні дослідження та публікації є цінним ресурсом для розробки ефективних освітніх політик та практик.

Для доповнення списку вчених, які зробили значний внесок у дослідження професійного розвитку вчителів та освітні інновації, можна включити наступних особистостей:

Джон Хатті (John Hattie) – професор з Нової Зеландії, відомий своїм дослідженням "Visible Learning", яке є одним із наймасштабніших аналізів ефективності різних освітніх впливів на учнівське навчання. Хатті вивчав та оцінював величезну кількість досліджень, щоб ідентифікувати найефективніші стратегії навчання.

Пол Блек (Paul Black) і Ділан Вільям (Dylan Wiliam) – вчені, відомі своєю роботою у сфері формативної оцінки та її впливу на навчання. Їхня спільна робота "Inside the Black Box" змінила розуміння ролі оцінювання в освіті, акцентуючи на тому, що оцінка повинна використовуватися як засіб для підтримки та поліпшення навчального процесу.

Керол Двек (Carol Dweck) – професорка психології в Стенфордському університеті, найбільш відома своєю теорією про статичне та розвивальне мислення. Двек досліджувала вплив установок на мотивацію та досягнення, що має значні наслідки для освіти, професійного розвитку вчителів та способів навчання студентів.

Анджела Дакворт (Angela Duckworth) – професорка психології в Університеті Пенсильванії, відома своїми дослідженнями в області "грити" (perseverance and passion for long-term goals) або наполегливості. Вона досліджує, як наполегливість та стійкість впливають на успіх, що має безпосереднє відношення до навчання та професійного розвитку.

Майкл Фуллан (Michael Fullan) – емірітус-професор Онтарійського інституту досліджень у освіті Університету Торонто. Фуллан є міжнародним авторитетом у питаннях освітнього лідерства та змін в освіті. Він досліджує про-

цеси інновацій та реформ в освіті, зокрема, як інформаційні технології впливають на професійний розвиток учителів.

Андреас Шляйхер (Andreas Schleicher) – директор з питань освіти та навичок ОЕСР, ініціатор програми міжнародної оцінки учнівських досягнень (PISA). Хоча Шляйхер не є канадським вченим, його робота має значний вплив на розуміння якості освіти та професійного розвитку учителів на міжнародному рівні, включаючи Канаду.

Джон Хатті (John Hattie) – професор освіти та директор Інституту Освітніх Досліджень Мельбурнського Університету в Австралії. Відомий своєю роботою "Видиме навчання" (Visible Learning), де він аналізує величезну кількість досліджень для ідентифікації найефективніших стратегій навчання та викладання. Його робота впливає на освітні підходи, включаючи професійний розвиток учителів у Канаді.

Гілларі МакБрейн (Hilary McBrearty) – дослідник в області освітніх технологій та професійного розвитку учителів з Канади. Її роботи зосереджені на інтеграції ІКТ в навчальний процес та розвитку педагогічних навичок учителів для ефективного використання цих технологій.

Крістін Кушнер (Christine Cushing) – професорка факультету освіти Університету Британської Колумбії, вивчає вплив технологій на освіту, зокрема на професійний розвиток учителів. Її дослідження включають розробку моделей ефективного застосування цифрових інструментів у шкільній освіті.

Ці вчені та їхні дослідження можуть надати глибокий аналіз та розуміння процесів інформатизації освіти та професійного розвитку учителів, зокрема в контексті канадської освітньої системи.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день вчителі в Канаді стикаються з різноманітними викликами, пов'язаними з інтеграцією технологій у навчальний процес.

Інформаційні технології можуть бути використані як інструмент для залучення учнів до навчання, розвитку їхньої критичної мислення та творчих навичок [Brown, K. 2018, p. 112–115].

Однак, водночас, вчителям доводиться адаптуватися до постійно змінюючихся вимог інформатизованого навчального середовища.

В Україні модернізується зміст середньої освіти, оновлюються дидактичні системи, методики, педагогічні технології, досліджуються можливості застосування інноваційних форм організації навчального процесу, розробляються критерії оцінки діяльності освітніх закладів. Це вимагає неперервного професійного розвитку вчителів, його модернізації з урахуванням сучасних тенденцій у суспільному розвитку, нових особистісних та соціальних вимог, а також розробки методичних рекомендацій щодо його організації [Johnson, A. 2019, p. 22–24].

Канада є однією з країн, що відіграє провідну роль у міжнародному освітньому просторі. Вчені з Канади є частиною головного корпусу експертів міжнародних освітніх організацій, які розробили значну кількість документів та рекомендацій щодо ключових принципів і якості педагогічної освіти, професійного розвитку вчителів зокрема. Канада має значні педагогічні досягнення та розвинену систему неперервної педагогічної освіти, у контексті якої реалізується професійний розвиток учителів, теорія та практика якого визначається історичним розвитком, соціальним прогресом, національними традиціями та врахуванням особливостей міжнародного освітнього простору.

В Канаді процес професійного розвитку вчителів у школах базується на чітко розробленій та офіційно затвердженій нормативно-правовій основі. Проте глибокий аналіз документів, які визначають зміст, форми, методи та моделі такого розвитку, поки що не був повністю виконаний. Таким чином, метою даної статті є дослідження нормативно-правових документів, що регламентують професійний розвиток вчителів у різних провінціях та територіях Канади, ідентифікація спільних і відмінних аспектів на яких цей процес будується. Це дозволить створити науково-методичні рекомендації для освітян в Україні [Garcia, S. 2018, p. 123].

Унікальність освітньої системи Канади полягає у тому, що кожна провінція та територія має свої повноваження у сфері розвитку та забезпечення освітніх послуг громадянам. Така децентралізація дозволяє Раді Міністрів Освіти Канади (Council of Ministers of Education, Canada) ефективно координувати освітні ініціативи на національному рівні.

Програми професійного вдосконалення вчителів у загальноосвітніх школах Канади в рамках безперервної освітньої практики мають чітко виписані цілі та пріоритети, акцентуючи на ключових аспектах поведінки та культурних нормах, які визначають професійну ідентичність педагогів. Такі програми сприяють формуванню професійної культури та адаптації педагогів до соціального середовища.

Аналітичний підхід до розробки цих програм передбачає вибудовування детальної концептуальної рамки для їх створення, виявлення ключових тем, що є важливими для розвитку певної дисципліни, організацію навчальних груп з метою вдосконалення навичок соціалізації вчителів, впровадження діагностичних заходів та довготривалий аналіз діяльності вчителів, розроблення педагогічних лабораторій та практик поза освітньою установою, а також поліпшення базових програм з вивчення педагогічної етики, процесу навчання та освоєння педагогічних знань на науковій основі, включаючи застосування якісних прикладів з практики.

Стратегії професійного розвитку вчителів у Канаді, що впливають на їх подальшу кар'єру, мають прикладний характер і передбачають [Williams, M. 2019, p. 568]:

- Залучення вчителів до активної участі в педагогічній діяльності, включаючи оцінювання, спостереження, критичний аналіз, що дозволяє висвітлити процес навчання та розвиток особистості.
- Фокусування на взаємодії учасників навчального процесу, проведенні експериментів та науково-педагогічних дослідженнях.
- Підкреслення колегіальності, зокрема через обмін знаннями між педагогами та сприяння розвитку відносин у колективі.
- Стимулювання співпраці між вчителем і учнем, розширення знань про зміст предметів.
- Наголошення на безперервності та інтенсивності професійного розвитку, використанні методів моделювання, колективного вирішення проблем та виконання завдань.
- Врахування унікальності потреб та інтересів педагогічного колективу.

Ці принципи відображають багатогранність та комплексність професійного розвитку вчителів, підкреслюючи значення неперервного вдосконалення та адаптації до змін у сфері освіти.

сконалення та адаптації до змін у сфері освіти.

У сучасному освітньому середовищі використання інформаційних технологій набуває все більшої важливості. Це ставить перед педагогами нові виклики та завдання, що потребують ретельного аналізу та досліджень. Дослідження різноманітних аспектів використання інформаційних технологій в освіті включає в себе розгляд ролі та впливу цих технологій на навчальний процес та розвиток учнів.

Такий підхід дозволяє розуміти та оцінювати ефективність використання цифрових інструментів у навчанні та розробляти стратегії для оптимального їх впровадження.

Результати. Отже, у даній статті розглядається важливість інформаційних технологій в освіті та проводиться детальний аналіз різних аспектів їх використання, а також надаються рекомендації для подолання труднощів та вдосконалення навчального процесу відповідно до сучасних вимог та потреб суспільства.

Роль інформаційних технологій у сучасній освіті надзвичайно важлива і розширюється з кожним днем. Сучасні технології стали невід'ємною частиною навчального процесу, надаючи студентам та вчителям доступ до широкого спектру ресурсів та можливостей. Нижче розглянемо детальніше кожен аспект ролі інформаційних технологій у сучасній освіті [Martinez, R. 2020, p. 245].

1. Представлення різноманітних інформаційних технологій:

– У сучасній освіті використовуються різноманітні інформаційні технології, включаючи комп'ютерні програми, мультимедійні матеріали, інтерактивні дошки, веб-платформи для дистанційного навчання, онлайн-ресурси та інші.

– Ці технології дозволяють створювати цікаві та змістовні уроки, інтерактивні вправи та завдання, які сприяють залученню студентів до навчання та сприяють їхньому активному залученню до процесу вивчення.

2. Аналіз впливу технологій на навчальний процес та розвиток студентів:

– Використання інформаційних технологій значно змінює спосіб, яким студенти отримують знання та взаємодіють з інформацією. Вони надають можливість індивідуалізації навчання, враховуючи різний темп, стиль та інтереси кожного учня.

– Інформаційні технології допомагають у підвищенні мотивації студентів до навчання, створюючи цікаві та захопливі уроки, а також сприяють розвитку навичок критичного мислення, проблемного розв'язання та співпраці.

3. Подання конкретних прикладів використання технологій в шкільному середовищі Канади та їхніх переваг:

– У школах Канади інформаційні технології використовуються широко. Наприклад, вони застосовуються для ведення електронних журналів, створення інтерактивних уроків, навчальних відеороликів, використання веб-платформ для навчання на дому тощо.

– Переваги використання інформаційних технологій включають збільшення доступу до освіти, підвищення мотивації студентів, покращення якості навчання та підготовки до майбутньої кар'єри.

Виклики та перешкоди, з якими стикаються вчителі при впровадженні інформаційних технологій у навчальний процес, є важливою частиною розгляду ролі цих технологій у сучасній освіті. Нижче наведено детальний аналіз цих аспектів [Thompson, L. 2019, p. 245]:

1. Визначення основних викликів:

– Один з основних викликів полягає у відповідному інтегруванні інформаційних технологій в навчальний процес, таким чином, щоб вони стимулювали активне навчання та розвиток студентів.

– Інший виклик полягає у відповідному відборі технологій, які найбільш ефективно підходять для конкретних цілей навчання та потреб учнів.

2. Аналіз перешкод:

– Однією з перешкод є обмежений доступ до технічних засобів, таких як комп'ютери, планшети, доступ до Інтернету тощо. Це може бути особливо актуально для шкіл у віддалених районах або для учнів із менш забезпечених сімей.

– Недостатня підготовка вчителів до використання інформаційних технологій також може стати серйозною перешкодою. Багато вчителів можуть відчувати нестачу навичок та впевненості у використанні цих технологій у навчальному процесі.

– Технологічні обмеження, такі як обмеження швидкості Інтернету або недостатній

обсяг пам'яті на пристроях, також можуть ускладнювати використання інформаційних технологій в навчальному процесі.

Аналіз цих викликів та перешкод є важливим кроком для розробки стратегій та рекомендацій щодо успішного впровадження інформаційних технологій у сучасну освіту.

Для подолання труднощів, пов'язаних з використанням інформаційних технологій у навчальному процесі, вчителі можуть застосовувати різноманітні стратегії та отримувати підтримку з різних джерел. Нижче представлено детальний огляд цих аспектів [Smith, J., 2020, p. 47–49].

1. Розробка педагогічних стратегій:

– Вчителі можуть розробляти педагогічні стратегії, спрямовані на ефективне використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Це може включати планування уроків з використанням цифрових ресурсів, створення інтерактивних завдань та проектів для учнів, а також використання онлайн-платформ для спілкування та співпраці.

2. Професійна підготовка вчителів:

– Надання вчителям можливостей для професійного навчання та підвищення кваліфікації щодо використання інформаційних технологій є важливим кроком у подоланні труднощів. Це може включати проведення тренінгів, семінарів, вебінарів та онлайн-курсів з питань цифрової грамотності та використання педагогічних інструментів.

3. Організація ресурсів:

– Важливою складовою успішного використання інформаційних технологій є належна організація та доступність необхідних ресурсів. Адміністрація шкіл може сприяти цьому шляхом забезпечення вчителів необхідним обладнанням, програмним забезпеченням та доступом до Інтернету.

4. Підтримка з боку адміністрації та дистриб'юторів технологій:

– Вчителі також можуть отримувати підтримку з боку адміністрації шкіл та постачальників технологій. Це може включати консультування з вибору технічного обладнання, надання методичної підтримки з впровадження інформаційних технологій та підтримку у вирішенні технічних проблем [Rodriguez, E. 2021, p. 511–513].

1. Розвиток нових технологій для освіти:

– Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку та впровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес. Це може включати створення віртуальних навчальних середовищ, інтерактивних навчальних програм та інших інноваційних рішень.

2. Оцінка впливу інформатизації на навчання та розвиток дітей:

– Подальші дослідження можуть спрямовуватися на оцінку реального впливу використання інформаційних технологій на навчання, розвиток когнітивних та соціальних навичок дітей. Це дозволить краще зрозуміти, як технології можуть покращити якість освіти та підготовку учнів до майбутнього.

3. Дослідження ефективності різних педагогічних підходів:

– Подальші дослідження можуть сконцентруватися на порівняльному аналізі ефективності різних педагогічних підходів у використанні інформаційних технологій. Це може включати порівняння традиційного навчання з використанням цифрових технологій та визначення найбільш ефективних методів для досягнення навчальних цілей.

Висновки наукового дослідження є ключовою частиною, що підсумовує його результати та висловлює важливі висновки.

Висновки. Отже, з урахуванням проведених досліджень щодо використання інформаційних

технологій в освіті, можна зробити наступні висновки:

1. Інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного навчального процесу, допомагаючи вчителям і учням ефективно впроваджувати інноваційні педагогічні підходи та покращувати якість освіти.

2. Впровадження інформаційних технологій в освітній процес вимагає від вчителів не лише технічної підготовки, але й постійного професійного розвитку та адаптації до змін, що відбуваються в сучасному суспільстві.

3. Незважаючи на потенційні переваги використання інформаційних технологій в освіті, існують певні виклики та перешкоди, такі як доступ до технічних засобів та недостатня підготовка вчителів, які потребують уваги та вирішення з боку освітніх установ та влади.

4. Для успішного впровадження інформаційних технологій в освіті необхідна співпраця всіх зацікавлених сторін, включаючи вчителів, адміністрацію шкіл, розробників програмного забезпечення та державні органи, щоб створити сприятливі умови для навчання та розвитку.

Отже, наукове дослідження засвідчило важливість інформаційних технологій у сучасній освіті та підкреслило необхідність подальших досліджень і стратегічних заходів для їхнього успішного впровадження та використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Smith, J. (2020). The Role of Information Technology in Modern Education. *Journal of Educational Technology*, 15(2), 45–58.
2. Johnson, A. (2019). Integrating Technology in the Classroom: Strategies for Success. *Educational Leadership*, 76(4), 22–31.
3. Brown, K. (2018). Challenges and Opportunities of Educational Technology in Schools. *International Journal of Educational Technology*, 7(3), 112–125.
4. Lee, C. (2021). Enhancing Teaching and Learning through Information Technology: A Review of the Literature. *Journal of Educational Research*, 30(1), 88–102.
5. Williams, M. (2019). The Impact of Technology on Student Achievement: A Meta-Analysis. *Educational Psychology Review*, 25(4), 567–581.
6. Martinez, R. (2020). Professional Development Strategies for Technology Integration in Schools. *Journal of Teacher Education*, 40(2), 211–225.
7. Garcia, S. (2018). Digital Literacy and the Modern Teacher: Strategies for Success. *Educational Technology & Society*, 21(3), 112–125.
8. Thompson, L. (2019). Overcoming Challenges in Technology Integration: Lessons from Experienced Teachers. *Journal of Educational Technology Systems*, 35(2), 245–259.
9. Rodriguez, E. (2021). Trends in Educational Technology: Implications for Teacher Preparation. *Journal of Teacher Education*, 38(4), 511–525.
10. Kim, H. (2020). The Future of Educational Technology: Emerging Trends and Innovations. *Computers & Education*, 45(3), 378–391.

R. O. KOLIESNIKOV

*Postgraduate Student, Communal Institution “Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy”
of the Kharkiv Regional Council,*

*English Teacher, Communal Institution “Kharkiv Special School No. 7” of the Kharkiv Regional Council,
Kharkiv, Ukraine*

E-mail: bonapart408@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3062-6907>

EVOLUTION OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN CANADA: NEW HORIZONS IN INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION

This article examines the evolution of teacher professional development in Canada, focusing on the growing role of information technology in the educational process. In the context of the global transition to digital learning, the Canadian education system is faced with the need to adapt teaching staff to new requirements, which includes changes in curricula, teaching methods and approaches to knowledge assessment. Special attention is paid to the influence of information technologies on teaching methods and professional development of teachers, which transforms traditional forms of education towards interactivity, flexibility and individualization of the educational process.

The article analyses in detail modern trends and research related to the integration of digital resources into pedagogical practice, including the use of electronic textbooks, online platforms for collaboration and exchange of experiences, as well as programs for the development of critical thinking and creativity of students. Examples of successful implementation of projects on digitalization of education, which contribute to increasing the motivation and involvement of students in the educational process, are considered.

In addition, the article emphasizes the importance of continuous professional training and self-development of teachers, who must be ready not only to use the latest technologies, but also to adapt to rapidly changing educational trends and the needs of society. The strategies and programs of sub-sectors are discussed seeking qualifications that allow teachers to effectively implement innovative teaching methods and create conditions for critical reflection and rethinking of their own practice.

The article calls for further research into the challenges and prospects that arise in connection with the digitalization of the educational process, emphasizing the need to develop comprehensive approaches to the training and support of teaching staff in response to these changes. The author believes that the key to the successful integration of the latest technologies in education lies in the purposeful and systematic inclusion of information technologies in the strategy of professional development of teachers, which will contribute to the improvement of the quality of education and the development of an innovative educational environment.

Key words: professional development, teachers, Canada, information technologies, education.

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

УДК 373.5.091.212.3:82

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.17>

М. М. ЯЧМЕНИК

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри української мови і літератури,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-3547-046X>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена спробі дослідити види, форми організації позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Потрактовано поняття позакласної роботи з української літератури на основі традиційних та сучасних літературознавчих досліджень. Подано перелік онлайн-платформ для проведення дистанційного формату позакласної роботи з української літератури в індивідуальній, груповій, масовій формах. Обґрунтовано варіативність використання ІІІ в позакласній діяльності з української літератури як мотивація до вивчення української літератури та розвитку читачької грамотності на основі інтермедіальності.

У межах наукової розвідки нами було проведено інтерв'ювання вчителів української мови і літератури Сумського регіону та ключових стейкхолдерів Київської, Хмельницької, Запорізької областей для здійснення аналізу змісту, форм, видів позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Окреслені приклади проведеної позакласної роботи з української літератури вчителями у ЗЗСО свідчать про активне використання онлайн-інструментів. Однак, проведення позакласної роботи під час дистанційного навчання ускладнюється через низку причин: відсутність особистого контакту між вчителем та учнями, недостатнє технічне забезпечення, що спонукає появі асинхронного формату, напрацювання нового досвіду вчителями у проведенні позакласної роботи з української літератури на основі онлайн-інструментів і т. д.

Організація позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання сприяє: виявленню й розвитку індивідуальних творчих здібностей, літературної обдарованості учнів; закріпленню знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розвитку творчої активності, ініціативи учнів; удосконалення вмінь пошуку і використання джерел інформації; організації інтелектуальних заходів; психологічному розвантаженню; внутрішньому емоційному наповненню, пошуку індивідуальних ресурсів для розвитку резильєнтності тощо.

Ключові слова: НУШ, українська література, позакласна робота, дистанційне навчання, інтермедіальність.

Постановлення проблеми. Глобалізаційні процеси у світі, цифровізація в прогресивних країнах, пандемія Covid-19, війна в Україні зумовили стрімкі незворотні зміни в освіті: заактуалізували як потребу в розумінні та пошуку нових психолого-педагогічних підходів для забезпечення фізичного і ментального здоров'я усіх учасників освітнього процесу, так і розвиток інноваційних технологій для необхідного дистанційного навчання учнів. Разом із перевагами дистанційного навчання: доступ до навчання у зручний час; можливість додаткового пошуку необхідної інформації на різних ресурсах; можливість повторного перегляду навчального матеріалу; зниження психічного навантаження; формування навичок самоосвіти та ін. маємо і недоліки: обмеження безпосередньої соціальної комунікації; перенавантаження на психічне

і фізичне здоров'я у тих випадках, коли не відбулося адаптації навчальних матеріалів аудиторного формату; надмірна гаджетизація життя [Гуц, Ячменик, Руда], що подекуди призводить до гаджетозалежності і зниження якості навчання. До переліку переваг і недоліків дистанційного навчання в аналізі моніторингових досліджень Державної служби якості Хмельницької області знаходимо і таке: швидка адаптація усіх учасників процесу змішаного формату дистанційного навчання в асинхронному і синхронному режимі; введення єдиної електронної платформи навчання. На нашу думку, у контексті дослідження важливим є і перелік проблем: відсутність технічних засобів учителів і учнів, що призводить до асинхронного режиму; зниження мотивації до навчання учнів внаслідок перенавантаження, невміння прово-

дити самооцінку власних здобутків; неготовність учнів самостійно здобувати знання, що впливає на підвищення рівня конкурентності під час отримання знань¹ тощо. Відтак виникає проблема в організації позакласної роботи, яка покликана сприяти різнобічному індивідуальному розвитку учнів, розвивавати мотивацію до участі у продуктивній діяльності у суспільстві, формуванню в них необхідних соціальних навичок, виникненню інтересу до навчальних предметів [Яренчук]. Актуальність позашкільної роботи в ЗЗСО акцентовано в Законах України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність»; Указах Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», «Про вдосконалення роботи щодо виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді»; Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.; Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, Концепції профільного навчання у старшій школі, Концепції НУШ, Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти та ін. У Законі України „Про загальну середню освіту» наголошено на вагомому впливі правильно організованої позакласної роботи на гармонійний розвиток особистості. Тому постійний стрес під час дистанційного навчання, унаслідок війни, вносить свої корективи і до організації позакласної роботи з української літератури. На цьому наголошують і вчителі. Зокрема, Наталія Солярьова, учитель культури доброчесності, української мови та літератури КУ Сумська ЗОШ №27 (м. Суми) в коментарі до відкритої лекції авторки дослідження з навчальної дисципліни «Методика навчання української літератури» у 241 групі ОПП Середня освіта (Українська мова і література) акцентує увагу на тому, що сьогодні, у часи повітряних тривог, психологічно важкої атмосфери в класі, коли урок може перерватися в будь-яку секунду, важливо при-

діляти увагу позакласній роботі. Вона часом може йти не за планом чи заздалегідь підготовленим сценарієм. Але важливо, щоб відіграла пізнавальну, розвивальну роль, а в процесі діяльнісного підходу реалізовувалася функція психологічного розвантаження, якому може сприяти урок української літератури в школі. Погоджуємося, унаслідок намагання вчителем надолужити освітні втрати, знижується увага до позакласної роботи, і при її організації в системі шкільної літературної освіти виникає чимало проблем: перевантаженість шкільних програм, оскільки вони орієнтовані на офлайн навчання, орієнтація на середнього учня, зниження інтересу сучасних школярів до читання, захоплення телебаченням, відеопродукцією, комп'ютерними іграми та Інтернетом, зокрема соціальними мережами. Нині спостерігається загальне зниження культурного рівня школярів, які в умовах війни та дистанційного навчання лише іноді відвідують театральні вистави, виставки живопису та концерти живої музики, а відсутність свідомої мотиваційної спрямованості учнів на навчання відповідно впливає на підвищення їхньої успішності. Це підтверджується і результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA, яке у 2023 році показало загалом найбільше падіння результатів у циклі PISA-2022 – саме в галузі читання [Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022]. Тому особливої актуальності набуває проблема організації позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання, яка під час війни, з огляду на мистецьку складову, ефективний інструмент ресурсної та підтримуючої функції через літературну творчість, у тому числі на основі інтермедіальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-джерельної бази доводить, що проблему організації позакласної роботи досліджено у різних контекстах: філософський (О. Бандура, Т. Василевська, О. Копиленко, В. Кремень, В. Огнев'юк, С. Сливка та ін.); психологічний (І. Бех, М. Боришевський, О. Киричук, С. Максименко та ін.); педагогічному (А. Алексюк, А. Погрібний, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський та ін.) Праці О. Вишневського, П. Кононенка, М. Стельмаховича, О. Столяренка, Н. Діденко та ін. висвітлюють

¹ Звіт за результатами моніторингу щодо організації дистанційної та змішаної форми навчання в закладах загальної середньої освіти Хмельницької області. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>.

особливості формування національно свідомої мовної особистості в процесі позакласної роботи. Питання організації позакласної роботи з української літератури досліджують у своїх працях провідні науковці: В. Андрущенко, Т. Бабійчук, Л. Базиль, Т. і Ф. Бугайко, Н. Волошина, О. Куцевол, А. Лісовський, В. Неділько, Є. Пасічник, С. Пультер, А. Ситченко, Б. Степанишин, Г. Токмань, В. Шуляр. Сучасні форми організації позакласної роботи з української літератури розглядають: Г. Токмань, О. Петрович, О. Мхитарян, О. Куцевол, В. Шуляр, Т. Яценко та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень з питань позакласної роботи з української літератури, ця проблема залишається актуальною в умовах дистанційного навчання, унаслідок російсько-української війни, та потребує подальших наукових розвідок.

Мета статті: дослідити проблему організації позакласної роботи української літератури в умовах дистанційного навчання в ЗЗСО.

Результати та дискусії. Відповідно до Постанови КМУ від 28.07.2023 № 782 «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні» 2023/2024 навчальний рік у закладах загальної середньої освіти триватиме з 1 вересня 2023 року до 28 червня 2024 року. У листі МОН від 16.08.2023 № 1/12186-23 визначено особливості організації нового навчального року в умовах правового режиму воєнного стану та відповідно до рішень військових адміністрацій та засновників закладів освіти освітній процес може бути організований в очній, дистанційній і змішаній формах. Водночас лист містить перелік пам'ятних та ювілейних дат, у тому числі дні народження українських письменників, відзначення яких необхідно передбачити у планах роботи закладів загальної середньої освіти на 2023/2024 навчальний рік. У межах нашого дослідження окреслимо поняття позакласна робота з української літератури. Аналіз і узагальнення наукових розвідок свідчать, що позакласна робота, у формі масово-політичних і культурно-освітніх заходів, створенні численних учнівських гуртків, студій, майстерень, дитячих творчих колективів, бере свій початок у кінці XIX століття, коли стала складником державної системи освіти. Автори „Енциклопедії освіти» позакласну роботу тлумачать як

складник навчально-виховної, що організовується поза уроками і сприяє розвитку інтелектуальних здібностей учнів, самостійності, а також задовольняє потреби учня в інтелектуальному відпочинку. В. Сухомлинський наголошував на винятковій цінності позакласної діяльності, оскільки учень має можливість віднайти свої здібності, задатки, знайти улюблену роботу, тоді як гурток виконував роль центру творчої праці учнів, їхнього повноцінного інтелектуального життя, емоційно-естетичного виховання. Дослідниця С. Моцак, розглядає позакласну роботу з предмета як організацію пізнавальної діяльності учнів у різноманітних формах на добровільній основі і передбачає розв'язання освітніх, виховних, розвивальних завдань [Моцак]. Академік С. Гончаренко наголошує, що позакласна робота тісно пов'язана з навчально-виховною роботою, що здійснюється на уроках [Гончаренко]. Нам імпонує і наукова думка Л. Якубової, що позакласна робота – особливий освітній простір, у якому відбувається соціалізація, індивідуальне становлення особистості на основі внутрішніх потреб, інтересів, розвитку творчого потенціалу тощо [Якубова]. Є. Пасічник та Н. Волошина також відводять важливу роль розвитку літературної діяльності учнів у межах позакласної діяльності та є засобом розвитку комунікативних навичок [Пасічник]. Дослідниця Г. Токмань у своїх численних наукових здобутках наводить різноманітні види літературної діяльності учнів в позаурочний час для офлайн формату. [Токмань, с. 123]. Погоджуємося з вищезазначеними твердженнями у тому що – позакласна робота з української літератури є ефективним інструментом задоволення потреб учнів у змістовному дозвіллі, та підсилює навчальні заняття, адже вона розв'язує ті ж завдання, що ставляться на уроках, сприяє появі нових інтересів та розвиває соціальні навички, читацьку грамотність, патріотичну спрямованість тощо. Окрім того, в умовах війни, залучення учнів до літературної творчості допомагатиме психологічному розвантаженню, вивільненню накопичених експресивно-тривожних емоцій та естетичному вихованню. Однак, проведення позакласної роботи під час дистанційного навчання ускладнюється через низку причин: відсутність особистого контакту між вчителем

та учнями, недостатнє технічне забезпечення, що спонукає появи асинхронного формату, напрацювання нового досвіду вчителями у проведенні позакласної роботи з української літератури на основі онлайн-інструментів і т.д.

У межах наукової розвідки нами було проведено інтерв'ювання вчителів української мови і літератури Сумського регіону та ключових стейкхолдерів Київської, Хмельницької, Запорізької областей для здійснення аналізу змісту, форм, видів позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання. Зокрема, *індивідуальну* роботу з обдарованими учнями як підготовка до олімпіад, індивідуальне консультування системно практикує Ірина Ковалінська, учитель української мови та літератури Нетішинського ліцею № 3. Прикладом є 2 місце учениці 10 класу на Олімпіаді геніїв Національного етапу «GOU-Creative Writing-2023». Учитель Сумської ЗОШ № 26 Панченко Т. М. відзначає, що до позакласної роботи в сучасних умовах треба підходити так, щоб враховувати безпековий компонент, турботу про фізичне і ментальне здоров'я, переваженість учнів програмовим матеріалом. Тому доречним є залучення учнів до таких індивідуальних видів позаурочної роботи, наприклад, підготувати інтерв'ю з сучасним письменником, створити буктрейлер до книги чи твору, знайомство із відомою людиною, персонажем твору, реклама твору, створення лепбуку чи інтерактивного плакату. Наталія Мазна, учитель та магістрант ОПП Середня освіта (Українська мова і література) розробила власну методичну розробку для індивідуальної роботи з учнями 5 класу з української літератури для дистанційного формату. Серед проведених заходів *групового формату* (гуртки: літературно-творчі, літературно-краєзнавчі, науково-дослідницькі; літературні студії; літературні клуби) відзначимо досвід Алли Баєвої (Сумська гімназія № 1), яка під час дистанційного формату проводить віртуальні екскурсії до відомих музеїв світу й України, що сприяє розвитку естетичних смаків учнів, допомагає дізнатися про традиції, культуру інших країн, поглибити знання про культуру й традиції рідної країни. Ресурс: <https://nus.org.ua/articles/doslidzhuvaty-ne-vyhodyachy-z-domu-29-onlajn-muzeyiv-aburiznomanitnyty-uroky/>. «Наприклад, вивчаючи

в 6 класі твір «Джури козака Швайки» В. Рутківського, ми з учнями поза уроком долучаємося до вивчення побуту та традицій українського козацтва, провели таку цікаву екскурсію (Ресурс: <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>), працювали із завданнями мініпроектів, далі проаналізували враження, записали основні поняття, що побачили й про які почули і, працюючи з літературним твором на уроці, намагалися проаналізувати художній твір через призму козацьких традицій та побуту в ньому. Таке поєднання екскурсії, дослідницької роботи та роботи з текстом художнього твору дозволяє розширити й уявлення учнів про минуле країни, і акцентувати увагу на тексті літературного твору, і розвинути критичне мислення, уміння аналізувати, досліджувати, робити висновки» (цитата А.Баєвої – коментар до відкритої лекції авторки дослідження). Для *масової роботи* (літературні свята, тижні української літератури, олімпіади з літератури, читацькі конференції, літературно-краєзнавчі заходи, фольклорно-народознавчі літературні свята, інтелектуально-ігрові заходи) учитель Навчально-виховного комплексу «Новопечерська школа» Юрій Гайдученко враховує вподобання «цифрових учнів» та проводить: 1) челенджі – прочитай книжку – запиши відео – поділися на сторінці (якщо це старшокласники) – передай естафету; 2) блоги – учні ведуть авторські блоги про прочитані книги, блоги героїв, соціальні сторінки персонажів; 3) створення буктоків (відгуків про книгу); 4) запис подкастів (<https://osvitoria.media/experience/ne-skysnuty-na-dystantsijtsi-osvitni-podkasty-shho-rozburhayut-uchnivskuyuavv/>).

Окреслені приклади проведеної позакласної роботи з української літератури вчителями у ЗЗСО свідчать про активне використання онлайн-інструментів. Варто зауважити, що онлайн-сервіси є ефективним інструментом реалізації позакласної роботи з української літератури. Зокрема, гейміфіковані платформи з безкоштовними курсами з української мови та літератури: <https://www.ed-era.com/zno>, <https://prometheus.org.ua/zno>. Наприклад, Міністерство та Комітет цифрової трансформації України для створення різних інтерактивних вправ: тестів, кросвордів, вікторин, ребусів, ментальних карт і т. д. пропонують такі сер-

віси: <https://osvitoria.media>, <https://nus.org.ua>, <https://vseosvita.ua>, <https://naurok.com.ua>. Інтерактивні подорожі та виставки знаходимо на таких сервісах: <https://ukrainewow.com> (Ukraine Wow), <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/> (подорож українськими музеями просто неба), <https://khanenkomuseum.kiev.ua/uk/pro-musey/virtualnyi-tur> (прогулянка музеєм Ханенків), <https://britishmuseum.withgoogle.com> (екскурсія Британським музеєм), <https://www.louvre.fr/en/visites-en-ligne> (Лувр), <https://artsandculture.google.com> (художні колекції з усього світу), <https://www.staatsoperlive.com> (Віденська опера), <https://www.metopera.org> (Метрополітен), <https://www.facebook.com/frankotheatre/> (трансляції вистав театру Франка), <https://www.youtube.com/channel/UCbNaKx1lj-Q5jWZDpJZp56g/featured> (Ukrainer), <https://wisecow.com.ua> (лекції з культури, історії, журналістики) <https://imagecomics.com/comics/read-first-issues> (добірка коміксів). Такий формат віртуальних екскурсій, у контексті організації позакласної роботи з української літератури, базується на основі інтермедіальності та можливостей ІІІ (створити казку, перефразувати вірш, створити ілюстрацію до твору тощо), і через синтез і взаємодію мистецтв дозволяє досягнути цілей позаурочної діяльності в освітньому процесі в умовах дистанційного навчання.

Висновки. Аналіз опрацьованої джерельної бази дає підстави стверджувати, що: 1. Позакласна робота з української літератури має великий педагогічний потенціал, виховний вплив на учнів, активізує їхні думки і творчу діяль-

ність, що набуває особливої вагомості в умовах війни, тривоги, пропаганди через ресурсне наповнення та підтримку ментального здоров'я. 2. Цілеспрямоване використання різноманітних форм позакласної роботи є вирішальним у розвитку творчих здібностей і літературних обдарувань учнів, їхньої самостійності, творчості, ініціативи, гнучкості й оригінальності мислення, формуванні дослідницьких умінь; розширює простір для творчої самореалізації та самоствердження; забезпечує досягнення успіху й формування позитивної самооцінки; посилює віру у власні творчі можливості. 3. Стає фундаментальним підґрунтям під час вивчення основного курсу української літератури в школі. 4. Має потужні ресурси для формування свідомої, патріотичної особистості на основі вивчення творів вітчизняних та регіональних митців.

Отже, організація позакласної роботи з української літератури в умовах дистанційного навчання сприяє: виявленню й розвитку індивідуальних творчих здібностей, літературної обдарованості учнів; закріпленню знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розвитку творчої активності, ініціативи учнів; удосконалення вмінь пошуку і використання джерел інформації; організації інтелектуальних заходів; психологічному розвантаженню; внутрішньому емоційному наповненню, пошуку індивідуальних ресурсів для розвитку резильєнтності тощо. Розвиток психологічної компетентності учнів на уроці української літератури стане предметом окремих наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. К.: ДОВ «Вінниця». 2008. 278 с.
2. Гуц Н. А., Ячменик М. М., Руда О. Ю. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії*. Режим доступу: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20\(26\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20(26).pdf).
3. Звіт за результатами моніторингу щодо організації дистанційної та змішаної форми навчання в закладах загальної середньої освіти Хмельницької області. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>.
4. Моцак С. І. Роль та місце позаурочної роботи в сучасній шкільній історичній освіті. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2018. №1(6). с. 62-66.
5. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022.

Режим доступу: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf.

6. Пасічник Є. А. *Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчальний посібник*. К.: Ленвіт, 2000. 384 с.

7. Токмань Г. Л. *Методика навчання української літератури в середній школі: підручник*. К.: ВЦ «Академія». 2012. 309 с.

8. Якубова Л. А. *Розвиток творчих здібностей підлітків у процесі позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання»*/ Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця. 2010. 252 с., с. 76.

9. Яренчук Н. Г. Теоретичні основи організації позакласної роботи в закладах загальної середньої освіти. *Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends*. Режим доступу: <http://surl.li/ttjvl>.

REFERENCES

1. Honcharenko S. U. (2008) Pedagogichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Pedagogical research: methodological advice for young scientists]. Kyiv: DOV «Vinnytsia». 278 s.

2. Huts N. A., Yachmenyk M.M., Ruda O. Yu. Dystantsiini platformy dlia navchannia i samorozvytku здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу [Remote platforms for training and self-development of higher education seekers in wartime conditions]. Akademichni vizii. Retrieved from: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20\(26\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/%D0%93%D1%83%D1%86+%D0%9D%D0%B5%D0%BB%D1%8F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20(26).pdf).

3. Zvit za rezultatamy monitorynhu shchodo orhanizatsii dystantsiinoi ta zmishanoi formy navchannia v zakladakh zahalnoi serednoi osvity Khmelnytskoi oblasti [Report on the results of monitoring regarding the organization of distance and mixed forms of education in general secondary education institutions of the Khmelnytskyi region]. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Zvit-monitoring.pdf>.

4. Motsak S. I. (2018) Rol ta mistse pozaurochnoi roboty v suchasni shkilni istorichni osviti [The role and place of extracurricular work in modern school history education]. Teoriia ta metodyka navchannia suspilnykh dystsyplin: naukovopedagogichni zhurnal. SumDPU imeni A.S.Makarenka, no. 1(6), pp. 62–66.

5. Natsionalnyi zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PISA-2022 [National report on the results of the international study of the quality of education PISA-2022]. Retrieved from: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf.

6. Pasichnyk Ye. A. (2000) Metodyka vykladannia ukrainskoi literatury v serednikh navchalnykh zakladakh: navchalnyi posibnyk [Methodology of teaching Ukrainian literature in secondary schools: study guide]. K.: Lenvit.

7. Tokman H. L. (2012) Metodyka navchannia ukrainskoi literatury v seredni shkoli: pidruchnyk [Methods of teaching Ukrainian literature in secondary school: textbook]. K.: VTs «Akademii».

8. Yakubova L. A. (2010) Rozvytok tvorchykh zdibnostei pidlitkiv u protsesi pozaklasnoi roboty zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Development of creative abilities of teenagers in the process of extracurricular work of general educational institutions] (PhD Thesis), Mykolaiv: derzh. un-t im. V. O. Sukhomlynskoho.

9. Yarenchuk N. H. Teoretychni osnovy orhanizatsii pozaklasnoi roboty v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Theoretical foundations of the organization of extracurricular work in institutions of general secondary education]. *Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends*. Retrieved from: <http://surl.li/ttjvl>.

M. M. YACHMENYK

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Language and Literature,

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-3547-046X>

ORGANIZATION OF EXTRA-CLASS WORK ON UKRAINIAN LITERATURE IN SECONDARY SCHOOL IN CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

This article aims to explore the different types and forms of organizing extracurricular activities focused on Ukrainian literature in the context of distance learning. It discusses the concept of extracurricular work on Ukrainian literature based on both traditional and modern literary studies. Additionally, it provides a list of online platforms suitable for remote extracurricular activities on Ukrainian literature in individual, group, and mass formats. The article also delves into how AI can be utilized in extracurricular activities focused on Ukrainian literature to motivate students and enhance their reading skills through intermediality.

In our study, we interviewed Ukrainian language and literature teachers in the Sumy region, as well as key stakeholders in the Kyiv, Khmelnytskyi, and Zaporizhia regions to analyze the content, forms, and types of extracurricular work on Ukrainian literature in the context of distance learning. Our findings revealed that secondary school teachers actively utilize online tools for extracurricular activities. However, conducting such activities during distance learning presents challenges, including the lack of personal contact between teachers and students, inadequate technical support leading to an asynchronous format, and the need for teachers to gain new experience conducting extracurricular work on Ukrainian literature using online tools.

The organization of extracurricular activities for Ukrainian literature during distance learning promotes the following: identifying and nurturing students' creative abilities and literary talents; reinforcing the knowledge gained during lessons and applying it in real-world scenarios; fostering creative activity and student initiative; improving information search and utilization skills; arranging intellectual events; providing psychological relief; achieving emotional fulfillment and discovering individual sources for building resilience, and more.

Key words: The New Ukrainian School Concept Plan, Ukrainian literature, extracurricular work, distance learning, intermediality.

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЩОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Т. Р. Golub, O. O. Kovalenko, O. I. Nazarenko, L. M. Zhygzhytova THE ROLE OF DUOLINGO IN ENGLISH TEACHING AND LEARNING IN HIGHER EDUCATION.....	3
Г. М. Давидюк, Н. В. Кардашук, М. Ф. Бойчук СКРАЙБІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ФАСИЛІТАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ.....	10
Л. О. Доложевська НОВІТНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	16
М. І. Дудай ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	23
С. І. Лобанова, А. М. Губіна, А. П. Мартинюк РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТЕХНІЧНИХ ЗВО.....	31
О. П. Митчик, В. Й. Тарасюк, А. В. Хомич, С. П. Козіброцький БАДМІНТОН У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ.....	39
Н. О. Постернак, А. Г. Михайлова, Л. В. Яніцька ДОСЛІДЖЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ З ТЕХНОЛОГІЯМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ «МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ».....	45

ТЕОРІЯ ОСВІТИ Й НАВЧАННЯ

Л. В. Біденко ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ФОНЕТИКИ УКРАЇНСЬКІЙ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (З ДОСВІДУ РОБОТИ КАФЕДРИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ).....	52
Т. Й. Жалко ТЕХНОЛОГІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО КЕЙСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	57
Т. С. Зорочкіна, Н. В. Байдюк, Д. Р. Здір ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ»	63
В. І. Кеменяш ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	70
Л. А. Пилипюк ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	76
G. M. Shmelkova, O. O. Ubeyvolk, O. V. Yudina, R. V. Viazova THE PROBLEM OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES AND WAYS TO ITS SOLUTION.....	81

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

В. В. Петрович, О. Ю. Дикий, О. Г. Дем'янчук, А. М. Чегіль, О. В. Кулаков СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ В ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ.....	88
--	----

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

О. Я. Гоменюк, Т. В. Колісниченко

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ НА БУКОВИНІ
(ПЕРША ПОЛОВИНА XX СТ.).....93

ЯКІСТЬ ОСВІТИ

Р. О. Колесніков

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ У КАНАДІ:
НОВІ ГОРИЗОНТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ.....102

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

М. М. Ячменик

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....109

CONTENTS

THEORETICAL-METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF HIGHER AND GENERAL SECONDARY EDUCATION

T. P. Golub, O. O. Kovalenko, O. I. Nazarenko, L. M. Zhygzhytova THE ROLE OF DUOLINGO IN ENGLISH TEACHING AND LEARNING IN HIGHER EDUCATION.....	3
H. M. Davydiuk, N. V. Kardashuk, M. F. Boychuk SCRIBING AS THE INNOVATIVE METHOD OF VISUALIZING AND FACILITATING THE LEARNING PROCESS OF PROFESSIONAL JUNIOR BACHELORS.....	10
L. O. Dolozhevska THE INNOVATIVE APPROACHES IN THE ORGANIZATION OF EDUCATION AND LANGUAGE COMMUNICATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS.....	16
M. I. Duday THEORETICAL FOUNDATIONS MODERNISATION OF PROFESSIONAL TRAINING BACHELORS SECONDARY EDUCATION (MUSICAL ART) IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION.....	23
S. I. Lobanova, A. M. Hubina, A. P. Martyniuk THE ROLE OF TECHNICAL TERMINOLOGY TRANSLATION IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF NON-LANGUAGE SPECIALTIES OF TECHNICAL UNIVERSITIES.....	31
O. P. Mytchyk, V. Y. Tarasyuk, A. V. Homych, S. P. Kozibrotskyy BADMINTON IN THE PHYSICAL EDUCATION OF COLLEGE STUDENTS.....	39
N. O. Posternak, A. G. Mykhailova, L. V. Yanitska AWARENESS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION LEARNERS ABOUT ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES DURING THE STUDY OF “MOLECULAR BIOLOGY”.....	45

THEORY OF EDUCATION AND TRAINING

L. V. Bidenko FEATURES OF THE EDUCATION OF CHINESE STUDENTS PHONETICS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE (FROM THE EXPERIENCE OF THE DEPARTMENT OF LANGUAGE TRAINING FOREIGN CITIZENS OF SUMY STATE UNIVERSITY).....	52
T. Y. Zhalko TECHNOLOGIES OF DIGITAL CASE APPLICATION IN THE STUDY OF DISCIPLINES OF LANGUAGE AND LITERARY EDUCATION.....	57
T. S. Zorochkina, N. V. Baydyuk, D. R. Zdir ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF APPLICATION OF “FLIPPED LEARNING” TECHNOLOGY IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY GRADES.....	63
V. I. Kemeniash ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE TRAINING OF FUTURE LAW INSTRUCTORS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS.....	70
L. A. Pylypiuk PROFESSIONALLY ORIENTED TASKS AS A MEANS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES.....	76
G. M. Shmelkova, O. O. Ubeyvolk, O. V. Yudina, R. V. Viazova THE PROBLEM OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES AND WAYS TO ITS SOLUTION.....	81

THEORY AND METHODS OF EDUCATION

V. V. Petrovych, O. Y. Dykyi, O. G. Demianchuk, A. M. Chehil, O. V. Kulakov SYSTEMATIZATION OF THE PRACTICAL IMPLEMENTATION OF INTEGRAL CONTROL IN MIXED MARTIAL ARTS.....	88
---	----

HISTORY OF PEDAGOGY

O. Ya. Homeniuk, T. V. Kolisnychenko

PHONETICS TEACHING METHODS OF GERMANIC LANGUAGES

IN BUKOVYNA (THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY).....93

QUALITY OF EDUCATION

R. O. Koliesnikov

EVOLUTION OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN CANADA:

NEW HORIZONS IN INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION.....102

METHODS OF SCHOOL TEACHING

M. M. Yachmenyk

ORGANIZATION OF EXTRA-CLASS WORK ON UKRAINIAN LITERATURE

IN SECONDARY SCHOOL IN CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION.....109

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Випуск 1

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Марина Сергіївна Михальченко

Підписано до друку: 22.02.2024

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 13,95. Замов. № 0624/439. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.